

KHAZAR REVIEW

XƏZƏR XƏBƏR

№ 414 Fevral 2022

AYLIQ DƏRGİ
ISSN 2218-2772
khazar-review.khazar.org

XOCALI

XOCALI
30
02.1992
Xocalıya
dalət

Xocalıya
dalət

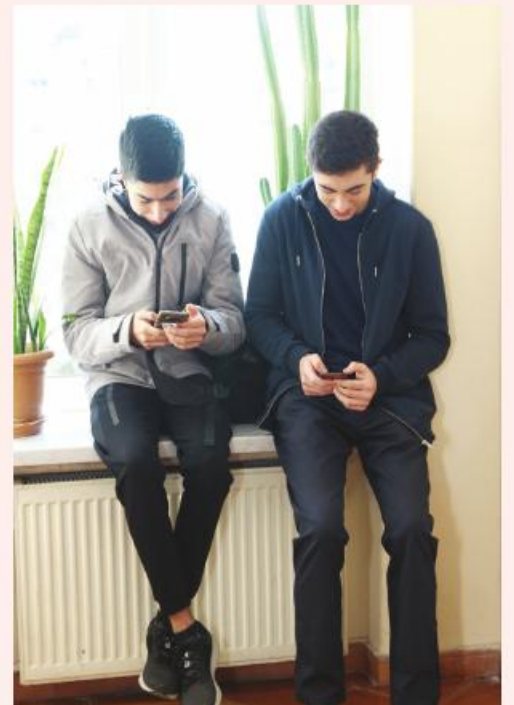

"Koridor"

Tatildan Qayıtda

Khazar University After the Holiday

İÇİNDƏKİLƏR

Xəzər Universiteti "Times Higher Education Young University Rankings 2022" reyting cədvəlində dünyanın ən yaxşı gənc universitetləri arasında	6
Xəzər Universitetinin prorektoru İsxan İsxanlıya elmlər doktoru diplomu təqdim olunub	9
Xəyal Əliyev. Erasmus yeni məkanlar kəşf edir!	10
Telman Nüsrətoğlunun "Osmanlı hariciyyəsi'nin Kafkasiya raporları" kitabının təqdimatı	13
Xəzər Universitetinin əcnəbi doktorantları Qobustan Dövlət Tarixi -Bədii qoruğunda	14
"Elm və Sənət Məclisi"nin 72-ci məşğələsi: Nizami Gəncəvi. Kimliyi və ideyalar aləmi"	16
Xəyalə Zərrəbəqızı. "Türk Edebiyatı" dərgisi 50 yaşında.....	18
"Xəzər" in beynəlxalq əlaqələri	22
Xocalıya həsr olunmuş "Günəşin batdığı yer" bədii-sənədli filmi nümayiş olundu	26
Xəzər Universitetinin kollektivi Xocalı Soyqırım Abidəsini ziyarət etdi	27
Исмихан Юсубов. Переписка с латышским другом	28
"Xəzər" in xarici nəşrləri.....	32
AMEA Nizami adına "Ədəbiyyat İnstitutunun xəbərləri	36
Hamlet İsxanlı. Son görüş olmaydı... ..	40
"Xəzər" in ölkə nəşrləri.....	59
Azərbaycan Beynəlxalq Bankının "Qoşa saat" layihəsi çərçivəsində təlim	63
Niyal kurslarının müəllim kollektivi və dinləyiciləri ilə görüş	66
Ceyhun Ahyev. Mötədillik psixologiyası: Efq və Empatiya	68
NDU xəbərləri	70
Svetlana Aleksiyeviç. Sonuncu şahidlər	72

1995-ci ilin
yanvarından nəşr olunur

Təsisçi:
Xəzər Universiteti

Baş redaktor:
Hamlet İsxanlı

Baş redaktor müavini:
Əlirza Balayev

Foto:
Multimedia Mərkəzi

Xəzər
Universiteti

Ünvan:
Bakı, Məhsəti küçəsi 41

Tel.: (+9912 323 93 13
(+9912 421 10 93
Mob.: (+99450) 321 31 69

E-mail: contact@khazar.org
Tiraj: 3000

Redaksiya heyəti:
İsa Həbibbəyli
Alla Axundova
Şahin Fəzil
Knyaz Aslan

İngilis dilində
mətnlərin redaktoru:
Zamirə Qurbanova

Kompüter tərtibatçısı:
Günəl Əkbərova

CONTENTS

Khazar University is among the Best Young Universities in the World in "Times Higher Education Young University Rankings 2022"	6
Vice-Rector of Khazar University Isakhan Isakhanlı Awarded Doctor of Science Diploma	9
<i>Khayal Aliyev. Erasmus is Finding a New Home!</i>	10
Presentation of Telman Nusratoghlu's Book "The South Caucasus Reports of Ottoman Foreign Ministry"	13
Khazar University's Foreign Doctoral Students at the Gobustan State Historical and Artistic Reserve	14
72nd Session of "Assembly of Science and Art": "Nizami Ganjavi. Identity and the World of Ideas"	16
<i>Khayala Zarrabgizi. "Türk Edebiyatı" journal is 50 years old ... (in Azerbaijani)</i>	18
"Khazar"s International Relations	22
Documentary Film "Sunset" Dedicated to Khojaly Demonstrated	26
Khazar University Staff Visits Khojaly Genocide Monument	27
Ismikhan Yusubov. Correspondence with Latvian friend (in Russian)	28
"Khazar"s Foreign Publications	32
News of the Institute of Literature of ANAS Named After Nizami	36
Hamlet Isakhanli. I wish it were not our last date... (in Azerbaijani)	40
"Khazar" in Country's Media	59
Training Held Within "Double Hour" Project of International Bank Azerbaijan	63
Meeting With the Teaching Staff and Students of Niyal Courses	66
Jeyhun Aliyev. The Psychology of Moderation: Ego and Empathy (in Azerbaijani)	68
News of Nakhchivan State University	70
Svetlana Alekseyevich. Last witnesses (in Azerbaijani)	72

It has been published
since January 1995

Founder:
Khazar University

Editor-in-chief:
Hamlet Isakhanli

Associate editor:
Alirza Balayev

Photo:
Multimedia Centre

**Khazar
University**

Ünvan:
Bakı, Məhsəti küçəsi 41

Tel.: (+9912 323 93 13
(+9912 421 10 93
Mob.: (+99450) 321 31 69

E-mail: contact@khazar.org
Tiraj: 3000

Editorial members:

Isa Habibbayli
Alla Akhundova
Shahin Fazil
Knyaz Aslan

Editor of English Texts:

Zamira Gurbanova

Computer graphics:

Gunel Akbarova

XƏZƏR UNIVERSİTETİ "TIMES HIGHER EDUCATION YOUNG UNIVERSITY RANKINGS 2022" REYTING CƏDVƏLİNDƏ DÜNYANIN ƏN YAXŞI GƏNC UNIVERSİTETLƏRİ ARASINDA

2022-ci il fevralın 15-də məşhur "Times Higher Education" dünyanın ən yaxşı gənc universitetlərini müəyyən edərək, "Young University Rankings 2022" reyting cədvəlini açıqlamışdır.

Azərbaycan universitetlərindən yalnız Xəzər Universiteti və Qərbi Kəspə Universiteti reyting cədvəlində yer almışdır.

Dünyanın gənc universitetlərinin fəaliyyəti elm və təhsil dünyasında, nəşr etdirdiyi elmi məqalələr, beynəlxalq nüfuzu kimi 13 meyar üzrə qiymətləndirilmişdir.

KHAZAR UNIVERSITY IS AMONG THE BEST YOUNG UNIVERSITIES IN THE WORLD IN "TIMES HIGHER EDUCATION YOUNG UNIVERSITY RANKINGS 2022"

On February 15, 2022, the famous "Times Higher Education" announced "Young University Rankings 2022", identifying the best young universities in the world.

Khazar University and Western Caspian University are only Azerbaijani universities included in the rankings.

The activity of the world's young universities in the world was evaluated on 13 criteria, such as its published scientific articles, international prestige etc.

https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2022/young-university-rankings?&utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=rankings_newsletter&mc_cid=9a382a1155&mc_eid=f98a77438a#!/page/0/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats

GÜRCÜSTANA SƏFƏRİ ZAMANI AZƏRBAYCANIN TƏHSİL NAZİRİ EMİN ƏMRULLAYEV İLƏ GÖRÜŞÜNDƏ İVANE CAVAXIŞVİLİ TBİLİSİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİNİN REKTORU GIORGI ŞARVAŞIDZE XƏZƏR UNİVERSİTETİ İLƏ SİX ƏMƏKDAŞLIQDAN DANIŞIB

GIORGI SHARVASHIDZE, RECTOR OF IVANE JAVAKHISHVILI TBILISI STATE UNIVERSITY, SPOKE ABOUT CLOSE COOPERATION WITH KHAZAR UNIVERSITY AT THE MEETING WITH AZERBAIJANI EDUCATION MINISTER EMIN AMRULLAYEV, DURING A VISIT TO GEORGIA

2022-ci il fevralın 21-də keçən görüşdə rektor rəhbərlik etdiyi universitetin fəaliyyəti, beynəlxalq əməkdaşlığı barədə ətraflı məlumat verib. Diqqətə çatdırıb ki, İ.Cavaxişvili adına Tbilisi Dövlət Universiteti Azərbaycanın Xəzər Universiteti və digər ali təhsil ocaqları ilə sıx əməkdaşlıq edir.

Təhsil naziri Emin Əmrullayev bildirib ki, Azərbaycan qonşu və dost Gürcüstan ilə bütün istiqamətlərdə, o cümlədən elm və təhsil sahəsində əlaqələrin daha da inkişafında maraqlıdır. Səfərin əsas məqsədlərindən biri kimi bununla bağlı fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Sonra görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Söhbət zamanı iki ölkənin ali təhsil müəssisələri arasında tələbə mübadiləsi, təhsil sahəsində birgə əməkdaşlıq, birgə elmi tədqiqatların aparılmasının vacibliyi vurğulanıb.

AZƏRTAC və digər saytlar görüş haqqında xəbər yayımlayıb.

At the meeting held on February 21, 2022, the rector gave detailed information about the activities of the university and international cooperation. He noted that Tbilisi State University named after I.Javakhishvili closely cooperates with Khazar University and other higher education institutions of Azerbaijan.

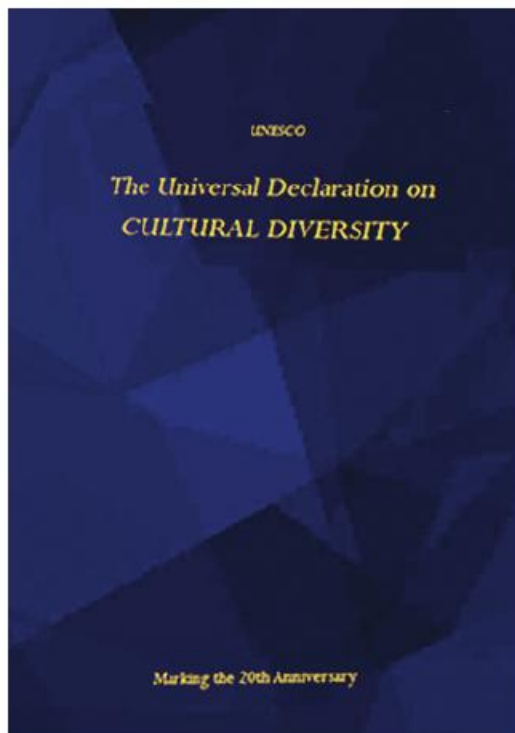
Minister of Education Emin Amrullayev said that Azerbaijan is interested in further developing relations with neighboring and friendly Georgia in all areas, including science and education. As one of the main purposes of the visit, they exchanged views on this issue.

The sides exchanged views on other issues of mutual interest.

During the conversation, the importance of student exchange, joint cooperation in the field of education, joint scientific research between the higher education institutions of the two countries was stressed.

AZERTAC and other sites published news about the meeting.

https://azertag.az/xeber/Azərbaycan_ve_Gurcistan_universitetleri_arasinda_emekdasliq_meseleleri_muzakire_olunub-2021696

LONDONDA YERLƏŞƏN XƏLİLİ FONDU UNESKO-NUN MƏDƏNİ MÜXTƏLİFLİYƏ DAİR ÜMUMDÜNYA BƏYANNAMƏSİNİN 20 İLLİYİNƏ HƏSR OLUNMUŞ KİTAB HAZIRLAYIB VƏ NƏŞR EDİB

LONDON BASED KHALILI FOUNDATION PRODUCED AND PUBLISHED THE BOOK DEDICATED TO THE 20TH ANNIVERSARY OF UNESCO THE UNIVERSAL DECLARATION ON CULTURAL DIVERSITY

Kitab üçün müxtəlif ölkələri təmsil edən 34 məşhur elm və sənət adamlarına məqalələr sifariş olunmuşdur. Keçmiş Sovet ölkələrini Hamlet İsxanlı təmsil etmişdir. Məqalə öncəsi onun haqqında aşağıdakı məlumat verilmişdir:

Hamlet İsxanlı azərbaycanlı riyaziyyatçı, elm və mədəniyyət tarixçisi, yazıçı, Xəzər Universitetinin təsisçisi, 1991-ci il aprel ayından 2010-cu il sentyabr ayınadək universitetin rektoru vəzifəsində çalışmışdır. Hal-hazırda Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri, Dünya Məktəbinin təsisçisi, nəşriyyat təsisçisi, həmçinin şeir tərcüməçisi, müəllim və redaktordur. O, Avrasiya Akademiyasının təsisçi üzvüdür. Çox vaxt polimat adlandırılan Hamlet İsxanlının akademik və ədəbi əsərləri riyaziyyat, humanitar və sosial elmlərin bir çox sahələrində tədqiqatlar, poeziya və yaradıcı yazı kimi geniş sahələri əhatə edir.

Bu kitabda professor Hamlet İsxanlının "Regional müxtəliflik: Qafqazdan baxış" adlı məqaləsi dərc olunub. Professor Hamlet İsxanlı məqaləsində Azərbaycan-Ermənistan münaqişəsinin tarixi səbəblərini təsvir edir, həmçinin erməni xalqının Azərbaycan folklorunda və ədəbiyyatında əks olunmasına diqqət çəkir. H.İsxanlı, həmçinin sülh şəraitində birgə yaşayışın təmin edilməsi və regionun inkişafı üçün Qafqaz xalqları arasında mədəni əməkdaşlığın və qarşılıqlı anlaşmanın əhəmiyyətini vurğulayır. Azərbaycan əsrlər boyu müxtəlif etnik qrupların yan-yanı yaşadığı və bir-birinin mədəniyyətinə töhfələr verdiyi multikultural mühiti qoruyur.

34 well-known scientists and artists representing different countries have been ordered to write articles for this book. Hamlet Isakhanli represented the former Soviet republics. The following information about him, is given before the article:

Hamlet Isakhanli is an Azerbaijani mathematician, historian of science and culture, writer, founder of Khazar University who served as University president from April 1991 to September 2010. He is currently the Chairman of the Board of Directors and Trustees, founder of Dunya School, and founder of a publishing house as well as a translator of poetry, lecturer, and editor. He is a founding member of Eurasian Academy. Often referred to as a polymath, Hamlet Isakhanli's academic and literary works cover a broad range of fields including research in mathematics and in many areas of humanities and the social sciences, poetry, and creative writing.

The article of Professor Hamlet Isakhanli, "Regional diversity: A view from the Caucasus" was published in this book. In the article Professor Hamlet Isakhanli describes the historical reasons behind the conflict of Azerbaijan- Armenia, also, he draws attention to the reflection of Armenian people in folklore and literature of Azerbaijan. H. Isakhanli also emphasizes the importance of the cultural cooperation and mutual understanding between nations of Caucasus for ensuring peaceful coexistence and the development of the region. Azerbaijan preserves the multicultural environment of country where different ethnic groups live side by side for many centuries and contribute to each-other's culture.

XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN PROREKTORU İSAXAN İSAXANLIYA ELMLƏR DOKTORU DİPLOMU TƏQDİM OLUNDU

VICE-RECTOR OF KHAZAR UNIVERSITY ISAKHAN ISAKHANLI AWARDED DOCTOR OF SCIENCE DIPLOMA

2022-ci il fevralın 24-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasında (AAK) 12 elm sahəsi üzrə elmi dərəcə və elmi ad almış 43 iddiaçıya diplom və attestatların təqdim edilməsi ilə bağlı tədbir keçirilib.

Tədbirdə Xəzər Universitetinin İdarəetmə və tələbə işləri üzrə prorektoru İsaxan İsaxanlıya elmlər doktoru diplomu təqdim olunmuşdur. AAK-ın qərarı ilə ona 5716.01 – Azərbaycan ədəbiyyatı və 5718.01 - Dünya ədəbiyyatı (rus ədəbiyyatı) ixtisasında filologiya elmləri doktoru elmi dərəcəsi verilmişdir.

Qeyd edək ki, İsaxan İsaxanlı AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Dissertasiya Şurasında "Serqey Yesenin yaradıcılığı Azərbaycan və Şərqi ədəbi-bədii kontekstində" mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir.

On February 24, 2022, the High Attestation Commission (HAC) under the President of the Republic of Azerbaijan held an event to present diplomas and certificates to 43 applicants with scientific degrees and scientific titles in 12 fields.

At the event, Isakhan Isakhanli, Khazar University's Vice Rector for Management and Student Affairs, was awarded a diploma of Doctor of Sciences. By the decision of the HAC, he was awarded the degree of Doctor of Philology in the specialty 5716.01 - Azerbaijani literature and 5718.01 - World Literature (Russian literature).

It should be noted that Isakhan Isakhanli defended his doctoral dissertation on "The Creativity Of Sergei Yesenin In The Azerbaijan And Eastern Literary – Artistic Context" at the Dissertation Council of the Institute of Literature named after Nizami Ganjavi of ANAS.

ERASMUS YENİ MƏKANLAR KƏŞF EDİRİ

ERASMUS IS FINDING A NEW HOME!

Erasmus+ semestrini mübadilə proqramı ilə İtaliyanın Turin Politeknik Universitetində olmuş Xəzər Universitetinin Təbiət elmləri və mühəndislik fakültəsinin 3-cü kurs tələbəsi Xəyal Əliyev təəssüratını bölüşür

Pandemiya zamanı mən yeni bir macərə üçün vətənimdən 4000 km uzaqlaşmağa qərar verdim. Bütün bu post-kovid depressiya və narahatlıq ilə bu qərarı vermək olduqca çətin idi. Ancaq İtaliya buna tamamilə dəyər!

İxtisasım İnşaat mühəndisliyidir. Amma çox təəssüf ki, Azərbaycanda mühəndisliyin bu sahəsinə üstünlük verənlər və bu sahədə öz bacarıqlarını xaricdə təkmilləşdirənlər çox deyil. Beləliklə, İtaliyadan daha yaxşı seçim hara ola bilər?! Hər şəhərin heyrətamiz tarixi, mistik rəsmləri, heykəlləri və abidələri olan ölkə. Bir inşaat mühəndisi kimi İtaliyadakı binaların dizaynını müşahidə edərkən, heyrlənməmək mümkün deyil.

Uzun sözün qıssası, dünyanın ən yaxşı mühəndislik universitetlərindən biri olan Turin politeknik universitetində təhsil almaq fürsəti əldə etdim. Bu, İtaliyanın ən qədim texniki universitetidir. 1859-cu ildə qurulan bir universitet təəvvür edin! Erasmus yeni məkan kəşf edib! Tələbələrin demək olar ki, əlli faizi dünyanın müxtəlif yerlərindəndir. Bu o deməkdir ki, siz tamamilə fərqli yerlərdən olan insanlarla dostluq edə bilərsiniz. Məsələn, mən argentinalı Julietta, Livanlı Mustafa, İtaliyadan Martina, Braziliyadan Henrique ilə həqiqətən çox yaxşı vaxt keçirirdim. Onların mətbəxini dadmaq, müxtəlif mədəniyyətləri və sayə bilməyəcəyim bir çox şeyləri tanımaq şansım oldu!

Mübadilə tələbəsi olduğum şəhər Turin sənaye və futbol şəhəridir. Həm də İtaliyanın ilk kralının doğulduğu şəhərdir. Əgər siz müasir incəsənət adamıysanız, onun unikal mədəniyyət küçələrindən və memarlıq baxımından maraqlı binalarından həzz ala bilərsiniz. Əksər səyahətçilər Roma-Florensiya-Venesiyaya üz tuturlar, lakin görünür Turini turistlər hələ kəşf etməyib. Erasmus proqramı ilə bütün sənət şəhərlərini, hətta getmək istədiyim ölkələri gəzmək və onlardakı bütün gözəllikləri kəşf etmək imkanım oldu.

Meet Khayal Aliyev, the 3rd year student of the School of Science and Engineering at Khazar University, who spent his Erasmus+ semester in Italy.

During the pandemic, I made a choice to go 4000 km away from my home country for a new adventure. With all this post-covid depression and anxiety it was quite hard to make that decision. However, Italy is totally worth it!

My major is Civil Engineering. But, unfortunately, in Azerbaijan, not many people prefer this branch of engineering and improve their skill in this field abroad. So, what could be a better option if it is not Italy?! A country where every city has an amazing history, mystical paintings, sculptures, and monuments. As a civil engineer, it is impossible not to be amazed when you are observing the design of the buildings in Italy.

Long story short, I got the opportunity to get an education at one of the best engineering universities in the world, Politecnico di Turin. It is the oldest technical university in Italy. Imagine a university that was established in 1859!

Erasmus is finding a new home! Almost fifty percent of the students are from different places from all around the world. It means you can make a friend from completely various spots. I can be a sample; I really had fun with my best friends whose names are Julietta from Argentina, Moustafa from Lebanon, Martina from Italy, Henrique from Brazil. I had a chance to taste their cuisine, to get to know diverse cultures and a lot of things even I cannot count!

The city in which I am an exchange student, Turin is a city of industry (and football). Also, it is the birth town of the first King of Italy. If you are a modern-art person, you can enjoy its unique cultural streets and architecturally interesting buildings. Most travelers head to the Rome-Florence-Venice but Turin appears to remain off the tourists' radar. With this Erasmus program, I had a chance to visit all the artistic cities even countries I wanted to go and discover all the beauties inside them.

DEPARTAMENT MÜDİRİ BEYNƏLXALQ UASP PROGRAMININ QALIBI OLUB

DEPARTMENT HEAD WINS INTERNATIONAL UASP PROGRAM

Xəzər Universitetinin Coğrafiya və ətraf mühit departamentinin müdiri Rövşən Abbasov *IREX* (Beynəlxalq Tədqiqat və Mübadilə Şurası) tərəfindən təşkil olunan *UASP* (Universitet İnzibatçılığına Dəstək Proqramı) proqramının qalibi olmuşdur. Proqramın şərtlərinə görə, Rövşən Abbasov 1 fevral-1 mart tarixlərində Florida Dövlət Universitetinin (ABŞ) qonaq professoru olacaq.

Bu proqram çərçivəsində o, Florida Dövlət Universitetinin əməkdaşları ilə təcrübə mübadiləsi aparacaq, bir neçə təqdimat edəcək. Rövşən Abbasov, həm də, bu universitetdə tədqiqatın idarə olunma mexanizmi barədə məlumatlar toplayacaq.

2022-ci il yanvarın 28-də AZƏRTAC və digər saytlar bu barədə xəbər yayımlamışlar:

https://azertag.az/xeber/Xezer_Universitetinin_emekdasi_beynəlxalq_UASP_programinin_qalibi_olub-1990511

DOKTORANTIN ELMİ İŞİNİN İLKİN MÜZAKİRƏSİ

PRELIMINARY DISCUSSION OF DOCTORAL THESIS OF PHD STUDENT WAS HELD

Yanvarın 25-də Xəzər Universitetinin Humanitar, təhsil və sosial elmlər fakültəsinin İngilis dili və ədəbiyyatı departamentinin 5708.01-“German dilləri” ixtisası üzrə doktorantı Firuzə İbrahimovanın “İngilis dilində dil sənətinin formalaşması və reallaşması” adlı elmi tədqiqat işinin ilkin müzakirəsi keçirildi. Doktorant öz elmi işinin aktuallığı, elmi yeniliyi, məqsəd və vəzifələri, aprobeasiyası, quruluşu və qısa məzmunu ilə bağlı izahat verdi. Sonra doktorant ekspertlərin suallarını cavablandırdı, qeyd olunan irad və təkliflərə münasibət bildirdi.

Dissertasiya işinin müzakirəsində Xəzər Universitetinin əməkdaşları, komissiya üzvləri və rəyçiləri ilə yanaşı, Xəzər Universitetinin İngilis dili və ədəbiyyatı departamentinin koordinatoru Milana Abbasova, ADU-nun professoru Fəxrəddin Veysəlli (elmi rəhbər), həmin universitetin Fonetika kafedrasının müdiri professor Fərman Zeynalov və başqaları iştirak etdilər.

Müzakirənin sonunda Firuzə İbrahimovanın “İngilis dilində dil sənətinin formalaşması və reallaşması” adlı elmi tədqiqat işinin Azərbaycan Respublikası Prezidentinin yanında Ali Attestasiya Komissiyasının tələblərinə cavab verdiyi və filologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün növbəti mərhələyə keçirilməsinə qərar verildi.

Rovshan Abbasov, Head of Khazar University's Department of Geography and Environment, selected a finalist of the University Administration Support Program (*UASP*) organized by the International Research Exchange Board (*IREX*).

According to the terms of the program, Rovshan Abbasov will be a visiting professor at Florida State University from February 1 to March 1. As part of this program, he will exchange experiences with Florida State University staff and make several presentations. Rovshan Abbasov will also collect information on the research management mechanism at this university.

On January 28, 2022, AZƏRTAC and other websites published news on it.

On January 25, a preliminary discussion was held on the research work entitled “Formation and Realization of Language Skills in English” by Firuzə İbrahimova, the PhD student majoring in 5708.01 - “German Languages», at the English Language and Literature Department, School of Humanities, Education and Social Sciences. The doctoral candidate provided information on the relevance, scientific novelty, goals and objectives, approbation, structure and brief content of her scientific work. Further on, the doctoral student answered the questions of experts, commented on the remarks and suggestions mentioned.

Along with Khazar University staff, commission members, and reviewers, Milana Abbasova, Coordinator of the English Language and Literature Department at Khazar University, Fakhraddin Veyssəlli (supervisor), Professor of AUL, and Fərman Zeynalov, Head of the Phonetics Department of the same university, and others participated in the discussion of the dissertation. At the end of the discussion, it was decided that Firuzə İbrahimova's research work entitled “Formation and realization of language skills in English” meets the requirements of the Higher Attestation Commission under the President of the Republic of Azerbaijan and it was decided to pass it to the next stage, for the candidate to obtain PhD degree in Philosophy.

TELMAN NÜSRƏTOĞLUNUN "OSMANLI HARİCİYESİ" NİN GÜNEY KAFKASYA RAPORLARI" KİTABININ TƏQDİMƏTİ

PRESENTATION OF TELMAN NUSRATOGLU'S BOOK "THE SOUTH CAUCASUS REPORTS OF OTTOMAN FOREIGN MINISTRY"

Yanvarın 28-də Bakı Yunus Emre İnstitutunda Xəzər Univesiteti Tarix və arxeologiya departamentinin müdiri dosent Telman Nüsrətoğlunun Ankarada çap olunan "Osmanlı Hariciyesi"nin Güney Kafkasya Raporları" kitabının təqdimatı keçirilmişdir. Yunus Emre İnstitutunun dəstəyi ilə çap olunan bu əsərdə müəllif bir neçə illik Osmanlı Arxivi araşdırmalarıyla tarixçiliyimizdə ilk dəfə Cənubi Qafqazdakı Osmanlı diplomatik missiyasının fəaliyyətlərini aydınlatmağa çalışmışdır.

Kitabın təqdimatında Türkiyə və Azərbaycanın media nümayəndələri, görkəmli elm adamları ilə birlikdə Türkiyənin Bakı Böyükelçisi dosent Cahit Bağcı başda olmaqla qardaş ölkənin Bakıdakı müşavirləri, qurum rəhbərləri də iştirak etmişlər.

On January 28, Baku Yunus Emre Institute hosted a presentation of the book "The South Caucasus Reports of Ottoman Foreign Ministry", published in Ankara by Associate Professor Telman Nusratoglu, Head of the Department of History and Archeology at Khazar University. In this work, published with the support of the Yunus Emre Institute, the author sought to shed light on the activities of the Ottoman diplomatic mission in the South Caucasus for the first time in our history through several years of Ottoman archival research.

The event was attended by media representatives of Turkey and Azerbaijan, prominent scientists, as well as the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of Turkey to Baku Cahit Bagci, advisers and heads of institutions of Turkey in Baku.

<https://www.bakivaxti.az/az/posts/detail/osmanli-hariciyesinin-guney-kafkasya-raporlari-teqdim-olundu-foto-1643397417>

XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN ƏCNƏBİ DOKTORANLARI QOBUSTAN DÖVLƏT TARİXİ-BƏDİİ QORUĞUNDA

KHAZAR UNIVERSITY'S FOREIGN DOCTORAL STUDENTS AT THE GOBUSTAN STATE HISTORICAL AND ARTISTIC RESERVE

Yanvarın 29-da Xəzər Universitetinin Dillər və ədəbiyyatlar departamentinin müəllimi Dr. Gülşanə Xudiyeva əcnəbi doktorantlara tədris etdiyi Azərbaycan dili fənnindən növbəti mövzunu Qobustan Dövlət Tarixi-Bədii Qoruğunda keçmişdir.

Əcnəbi doktorantlar qoruğun ərazisindəki muzeyi ziyarət etmiş, ərazidəki qədim yaşayış məskənləri, qayaüstü təsvirlər və s. haqqında ətraflı məlumat əldə etmişlər. Onlar həmçinin Qaval daşı, yallı rəqsinin tarixi ilə də tanış olmuşlar. Muzeydə qədim insanların həyat tərzi, təsərrüfatı barədə təsəvvür yaradan videoçarxlar tələbələrin marağına səbəb olmuşdur.

On January 29, Dr.Gulshana Khudiyeva, the lecturer at the Department of Languages and Literature of the Khazar University, conducted the next Azerbaijani language class with foreign doctoral students at the Gobustan State Historical and Artistic Reserve.

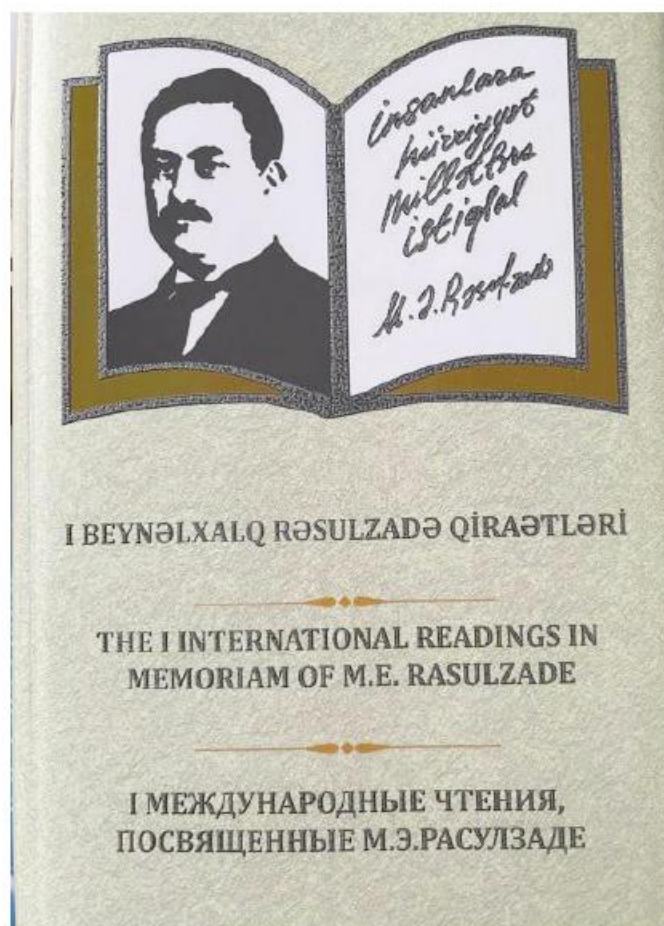
Foreign doctoral students visited the museum in the territory of the reserve, got detailed information about the ancient settlements, rock paintings et c.in the area. They also got acquainted with the history of Qaval stone and yalli dance. The students were interested in the videos that gave an idea of the way of life and economy of the ancient people in the museum.

PROFESSOR, AKADEMİK HAMLET İSAXANLI "I BEYNƏLXALQ RƏSULZADƏ QİRAƏTLƏRİ" KİTABININ TƏQDİMAT MƏRASİMİNDƏ

Yanvarın 31-də Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor, akademik Hamlet İsaخانlı Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyində "I Beynəlxalq Rəsulzadə Qıraətləri" kitabının təqdimat mərasimində iştirak və çıxış etmiş, Rəsulzadənin siyasi, publisistik və ədəbi fəaliyyəti barədə, həmçinin kitabın əhəmiyyəti və məziyyətləri haqqında danışıbmışdır.

PROFESSOR, ACADEMICIAN HAMLET ISAKHANLI AT THE PRESENTATION OF THE BOOK "I INTERNATIONAL READINGS OF RASULZADE"

On January 31, Professor, Academician Hamlet Isakhanli, Khazar University's founder, Chairman of the Board of Directors and Trustees, attended the presentation of the book "I International Readings of Rasulzade" at the National History Museum of Azerbaijan and delivered a speech. He spoke about Rasulzade's political, journalistic and literary activities, as well as the importance and merits of the book.

"İQLİM DƏYİŞMƏLƏRİ, BƏRPA OLUNAN ENERJİLƏR" MÖVZUSUNDA TƏLİM

TRAINING ON "CLIMATE CHANGE, RENEWABLE ENERGY"

Xəzər Universiteti Coğrafiya və ətraf mühit departamentinin müdiri Rövşən Abbasov və müəllimi Rövşən Kərimov Xəzər Universiteti Ətraf Mühitin Tədqiqi Mərkəzinin Bakı Ali Neft Məktəbi ilə birlikdə təşkil etdiyi "İqlim dəyişmələri, bərpa olunan enerjilər" mövzusunda təlimdə təlimçi kimi iştirak etmişlər. Təlim yanvarın 14-19-da keçirilmişdir.

Təlimdə nazirlik, şirkət və universitetlərdən gəlmiş nümayəndələr iştirak etmişlər. Bu təlimdə günəş, külək, geotermal və yaşıl hidrogen enerjisinin gələcəyi və Azərbaycanda tətbiq olunma imkanları öyrənilmişdir.

Rovshan Abbasov, Head of the Department of Geography and Environment at Khazar University, and Rovshan Karimov, the faculty member of the department, participated as trainers in a training on "Climate Change, Renewable Energy" organized by the Environmental Research Center of Khazar University in cooperation with the Baku Higher Oil School.

The training was held on January 14-19, The training was attended by representatives from ministries, companies and universities. The future of solar, wind, geothermal, green hydrogen energy and its application in Azerbaijan were studied in this training.

“ELM VƏ SƏNƏT MƏCLİSİ”NİN 72-Cİ MƏŞĞƏLƏSİ: “NİZAMI GƏNCƏVİ. KİMLİYİ VƏ İDEYALAR ALƏMİ”

72ND SESSION OF “ASSEMBLY OF SCIENCE AND ART”: “NIZAMI GANJAVI. IDENTITY AND THE WORLD OF IDEAS”

Fevralın 2-də Xəzər Universitetinin Mərkəz kampusunda ənənəvi “Elm və Sənət Məclisi”nin 72-ci məşğələsi keçirildi. Məşğələni giriş sözü ilə universitetin təsisçisi, Direktorlar və Qəyyumlar Şurasının sədri professor, akademik Hamlet İsaخانlı açdı, qonaqları salamladı və pandemiyadan dolayı uzun müddətli fasilədən sonra yenidən üz-üzə görüşməkdən məmnun olduğunu bildirdi. Sonra o, “Nizami Gəncəvi. Kimliyi və İdeyalar aləmi” adlı çox maraqlı məruzə ilə çıxış etdi. H. İsaخانlı Nizami Gəncəvi irsinin araşdırılması ilə bağlı maraqlı faktları məşğələ iştirakçılarının diqqətinə çatdırdı.

Sonra məruzə ətrafında geniş elmi müzakirələr oldu. Müzakirələrdə Nəsiman Yaqublu (Xəzər Universiteti), Nəzakət Məmmədli (AMEA Əlyazmalar İnstitutu), Asaf Zamanov (Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti), Bahman Amani (İran), Şəfəq Əlibəyli (AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu), İradə Musayeva (İçərişəhər Dövlət Tarix Memarlıq Qoruğunun Elm Şöbəsi), Boran Əziz (Bakı Dövlət Universiteti) və digərləri çıxış etdilər. Çay süfrəsi ətrafında elmi müzakirələr davam etdirildi.

On February 2, the 72nd session of the traditional “Assembly of Science and Art” was held at Khazar University’s Central Campus. The session was opened by the founder of the university, Chairman of the Board of Directors and Trustees, Professor, Academician Hamlet Isakhanli, who greeted the guests and said he was pleased to meet again after a long break due to the pandemic. Then he made a very interesting report entitled “Nizami Ganjavi. Identity and the World of Ideas.” H. Isakhanli brought to the attention of the participants interesting facts related to the study of Nizami Ganjavi’s legacy.

Then there were extensive scientific discussions around the report.

Nasiman Yagublu (Khazar University), Nazakat Mammadli (Institute of Manuscripts of ANAS), Asaf Zamanov (Azerbaijan State Pedagogical University), Bahman Amani (Iran), Shafag Alibeyli (Institute of Literature named after Nizami of ANAS), Irada Musayeva (Science Department of Icheri Sheher State Historical and Architectural Reserve), Boran Aziz (Baku State University) and others delivered speeches. The scientific discussions continued around the tea table.

Ocak 2022 / Sayı: 579

Türk Edebiyatı
Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

50
1972-2022

Fiyatı: 30 TL

Birol Emil
**BİR FİKİR, EDEBİYAT
VE SANAT DERGİSİ
"TÜRK EDEBİYATI"
50 YAŞINDA**
İsa Kocakaplan
ELLİ YILDIR TÜTEN OCAK

DOSYA
Altın Kahraman
**ŞİİR VE DÜŞÜNCE EVRENİYLE
SEZAL KARAKOÇ**
Fatih Arslan
GÖLGENİN HÜKMÜ GÜNEŞE VARINCAYA DEK
Nuray Alper
**GELENEK SARKACINDA MODERN İMGELERLE ÖRÜLÜ BİR ŞİİR:
SEZAL KARAKOÇ'UN "İLK" ŞİİRİ**
A. Yağmur Tunali
NÂMUSLU AYDIN

SÖYLEŞİ: ÖMÜR CEYLAN İLE
"ÖMÜRLÜK ŞARKILAR" A DÂİR

"TÜRK EDEBİYATI" DERGİSİ 50 YAŞINDA...

Ədəbiyyat bütün zamanlarda cəmiyyətin mənəvi barometri, mənəviyyat aynası, dərsliyi olmuşdur. Cəmiyyətin sağlamlığı və ya ondakı mənəvi çatışmazlıqlar ədəbiyyata, ədəbiyyat isə insana, mənəvi mühitə daim təsir etmişdir. Zamanın tələbinə cavab verən ədəbiyyatı yaratmaq, sözün əsl mənasında, qəhrəmanlıqdır. Bu günkü baxış bucağından bizə asan və ya sadə görünən işləri reallaşdırmaq tarixin çətin və ziddiyyətli dövrlərində həqiqətən də böyük zəhmət və iradə hesabına başa gəlib. Ahmet Kabaklı ədəbiyyat dünyasının məhz belə fədakar şəxsiyyətlərindən olub.

Cumhuriyyət dönəmində Türkiyənin əsas ədəbiyyatşünaslıq mərkəzlərindən biri olan və Türk dünyasının dörd bir yanından axışmış gələn ziyalıların müqəddəs ocaq bildiyi Türk Ədəbiyyatı Vəqfini yaratması və Vəqfin ayrılmaz bir parçası olan "Türk edebiyatı" dergisini təsis etməsi Ahmet Kabaklının türk ədəbiyyat və mədəniyyət tarixində gerçəkləşdirdiyi əvəzsiz xidmətlərindəndir.

15 Ocak 1972-ci il "Türk edebiyatı" dergisinin ilk sayının işıq üzü gördüyü gündür. Bu il ədəbi-fəlsəfi, elmi-publisistik yönələriylə Türk dünyasında milli düşüncənin gəlişməsində bir mərhələ, təmayül, məktəb yaradan dərğinin yaranmasından 50 il ötür. Cəmil Meriç, Mehmet Kaplan, Erol Güngör, Niyaz Yıldırım Gençosmanoğlu, İsgəndər Öksüz, Əminə İşımsu, Ömər Lütfü Mete kimi milli düşüncəli aydınları öz ətrafında toplayan dərği 50 ildir ki, kəsintisiz yayınlanmaqla türk mədəniyyətinə və ədəbiyyatına xidmətdə bulunmaqdadır.

Türk Ədəbiyyatı Vəqfinin və eləcə də Vəqfin mətbu orqanı olan "Türk edebiyatı" dergisinin ədəbiyyat, sənət, mədəniyyət sahəsində göstərdiyi misilsiz xidmətləri təkcə Türkiyəni deyil, türk dili və düşüncəsi ətrafında birləşən qardaş türkdilli dövlətləri və o cümlədən, Azərbaycanı əhatə edir. Türk Ədəbiyyatı Vəqfi İstanbula gedən hər bir Azərbaycan ziyalısı üçün müqəddəs ocaqdır. Sözün bütün mənalarında, Vəqf bir yurd yeri, ata ocağı kimi hansı doğmalığıdırsa, "Türk edebiyatı" dergisinin hər bir səhifəsi də bizlər üçün eyni doğmalığı kəsb etməkdədir.

Böyük mütəfəkkir Ahmet Kabaklı Haqqa yürüdükdən sonra dərğiyə professor İsa Kocakaplan, Beşir Ayvazoglu, Bahtiyar Aslan baş redaktorluq etmişlər. Öz tarixi kökləri, gələcək və milli

dəyərlərə bağlılığı ilə yaddaşlarda işığa çevrilən "Türk edebiyatı" dərgisinin baş redaktorluğu kimi böyük ədəbi məsuliyyət və mənəvi missiyanı bu gün Türk dünyasının sevilən qələm adamı, istedadlı yazıçı, tərcüməçi İmdat Avşar ləyaqətlə yerinə yetirməkdədir.

Şeyxülmühərririn başladığı qutlu yolun mənəvi miraslığını üstlənən İmdat bəyin bu zaman ərzində ortaya qoyduğu böyük işlər Onun ədəbi vicdanı, yoluna və qələminə ləyaqətlə bağlılığını, paradigmatik düşüncə tərzini, milli və bəşəri məsələlərə yanaşma özəlliyini, dünyaya və xüsusən Türk dünyasına dair məsələlərə sərgilədiyi baxış obyektivliyini bir daha təsdiq etməkdədir. İmdat bəyin baş redaktorluğu ilə işıq üzü görən hər bir buraxılış uzun illərin sınağından çıxmış təcrübəyə əsaslandığı, kökə bağlı olduğu kimi, eyni zamanda yeni ruhu, yeni nəfəsi ilə həm Türkiyədə, həm də Azərbaycanda böyük rəğbət və maraqla qarşılanmaqdadır.

Ahmet Kabaklı bir məqaləsində yazır ki: "Düşüncənin milli oluşu geniş anlamda millətin milli zövqünün və milli həyatının əsəri olunmuşdur. Dil və düşüncə kökə söykənəndə milliləşir və daha da bütövləşir."

Bu mənada, "Türk edebiyatı"nın hər sayını vərəqlədikcə dərginin ədəbi-bədii, elmi-fəlsəfi mündəricəsi dəyərində həm də milli düşüncəyə köklənmiş mənəviyyat abidəsi olduğunu müşahidə etməkdəyik. Zəngin ədəbi ənənələrə və milli məfkurəyə söykənməsi, sözün həqiqi mənasında, dərginin daha oxunaqlı olmasını şərtləndirir.

50 yaşını tamamlayan "Türk edebiyatı"nın 579-cu buraxılışı - Ocaq (yanvar) sayı da bu mənada maraqlı ədəbi-fəlsəfi mündəricəsi ilə diqqəti çəkməkdədir. Dərginin ilk səhifəsindən baş redaktor İmdat Avşarın "Həsbi-hal"ı, şeyxülmühərrir Ahmet Kabaklının 50 il bundan öncə ilk say işıq üzü görəndə qələmə aldığı "Çıxarkən" adlı müraciət yazısı, professor Emil Birolun "Bir fikir, ədəbiyyat və sənət dərgisi "Türk edebiyatı 50 yaşında" və professor İsa Kocakaplanın "50 ildir yanan ocaq"

məqalələri dərginin yarım əsr boyunca keçib gəldiyi keşməkeşli yola ayna tutur.

Dəyərli İmdat bəy böyük təvazökarlıq və minnətdarlıq duyğusu ilə illərin maddi-mənəvi çətinliklərinə rəğmən dərginin işıq üzü görməsində özündən əvvəlki redaktorlar və yaradıcı heyətin fədakar əməyini vurğulamaqla bərabər bu il “Türk edebiyatı”nın Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi tərəfindən “İlin dərgisi” mükafatına layiq görülməsini bundan öncəki ədəbi nəsillərin və rəhbərlərin uğuru hesab edir: “Dərgimiz bu sayı ilə yayın həyatındakı yarım əsrlik sürəci tamamlayır. 50 ilimizin ilk sayını çıxarmaq bəndənizə nəsb olsa da, bu ehtişamın əsl memarları – başda qurucumuz, “yazarların mənəvi-başqanı” Ahmet Kabaklı və bu mənəvi estafeti ondan alan İsa Kocakaplan, Beşir Ayvazoğlu və Bahtiyar Aslandır. Bu uğurda – hər bir sayımızın işıq üzü görməsində zəhməti olan dəyərli böyüklərimizin, elm, mədəniyyət və sənət xadimlərinin, 50 ildir yazıları ilə ədəbiyyatımıza misilsiz xidmət edən yazarların payı böyükdür. Ədəbiyyat tariximizdə ən uzunömürlü dərgilərdən biri olan “Türk edebiyatı”nın – bu müqəddəs ocağın məşəlini sönməyə qoymayan qəhrəmanlara minnətdaram. Vəfat edənlərə Allahdan rəhmət, həyatda olanlara sağlam və uzun ömür diləyirəm.”

50 illik böyük bir zamanda bir ədəbiyyat dərgisini yaşatmanın çətinliklərinə, sıxıntılılarına bizdən öncəki nəsillər mənəvi sənətlərinə sənə gərmişlər. Bu il Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin “Türk edebiyatı” dərgisini “İlin dərgisi” mükafatına layiq görməsi, əslində, bizdən öncəki nəsillərin uğurudur” – deyər fikirlərini əsaslandırır İmdat bəy...

Elə adamlar var ki, onlara şeirin, nəsrin, publisistikanın, bütövlükdə ədəbiyyatın çərçivəsindən baxmaq olmur. Bu mənada, İmdat Avşar ismi Ədəbiyyat dünyası üçün çox şey deməkdir... Belə adamlar bütövlükdə mənəviyyat dünyasında bir hadisədir. Bu mərtəbədən yanaşanda dəyərli İmdat Avşar gördüyü işlərin ruhani miqyasına və mənəvi çəkisinə görə özündən sonrakı ədəbi nəsillərə böyük Ahmet Kabaklının milli və mənəvi irsini ötürmə məqamındadır... Bu gün bütün ruhuyla, varlığıyla qələmə sarılıb Haqqın keşiyində və əlahəzrət Sözlün xidmətində dayanan, Ədəbiyyatımızın fədakar hamisi, Ruhumuzun könül dostu İmdat Avşar “Türk edebiyatı” dərgisinin ən yüksək səviyyədə işıq üzü görməsi istiqamətində yorulmaz xidmətləriylə həm də böyük Türk dünyasının Əjdərha daşı, idraki sütunu olan Ahmet Kabaklının mənəvi varisi kimi müqəddəs bir yola çıxıb. Mənim düşüncəmə görə, “modernləşdikcə”, “küresəlləşdikcə” dəyərləri itən bir mühitin ortasında öz mənəvi dünyasını yaradıb, 5-10 qələm dostunu başına toplayıb qəzet və ya dərgi nəşrinə çaba göstərən, dolayısıyla söz üçün savaşı verən adamların fədakarlığı Kürşadın 40 igidi ilə qaldırdığı üsyan bərabərindədir...

Fikirlərimi dəyərli baş redaktorun öz sözləriylə yekunlaşdırmaq istəyirəm. Söhbətlərimizin birində İmdat bəy demişdi ki: “Ədəbiyyatla və sənətlə edilən mücadilə hərbi və siyasi mücadilədən daha dərin və ciddi izlər qoymaqladır. Və biz ədəbi mücadiləmizi reallaşdırma bildiyimiz qədər daha böyük zəfərlər qazanmış olacağıq!”

Ustadım İmdat Avşarı baş redaktoru olduğu “Türk edebiyatı”nın 50 illik yubileyi münasibətilə səmimi-qəlbdən təbrik edir, başda Türk Ədəbiyyatı Vəqfinin başqanı, dəyərli böyüyümüz əziz Sərhət Kabaklı olmaqla bütün yaradıcı heyətə - Prof.dr. İsa Kocakaplan, prof.dr. Ömür Ceylan, prof.dr. Tuba İşınsu Durmuş, prof.dr. Mesut Şen, prof.dr. Alaəttin Karaca, doç.dr. Gökhan Tunç, dr. Necati Tonga, yazar-şair A.Yağmur Tunalı, Saadet xanım Örmeci, Enver Uğur Aykol, Atilla Ceylan və Halit Baykalın şəxsində bütün dostlarımıza Azərbaycandan qucaq dolusu salamlar və sayğılar göndərir, dərginin gələcək fəaliyyətində başarılar diləyirik!

Xəyalə Zərrabqızı
Türk Ədəbiyyatı Araşdırmaları Mərkəzinin koordinatoru

PROFESSOR, AKADEMİK HAMLET İSAKHANLI TƏHSİL PORTALININ SORĞUSUNU CAVABLANDIRIB

PROFESSOR, ACADEMICIAN HAMLET İSAKHANLI ANSWERED THE ENQUIRY OF THE EDUCATIONAL PORTAL

2022-ci il yanvarın 24-də *azedu.az* təhsil portalı Beynəlxalq Təhsil Günü münasibətilə “Ölkəmiz beynəlxalq standartları əsas götürərək, təhsil sistemi formalaşdırıb. Bəs, hazırkı dövrdə Azərbaycan digər dövlətlərin hansı təcrübəsini mənimsəyə bilər?” sorğusu ilə ekspertlərə müraciət edib.

Xəzər Universitetinin təsisçisi, Direktorlar və Qəy-yumlar Şurasının sədri professor, akademik Hamlet İsaخانlı sorğunu cavablandıraraq demişdir:

“Azərbaycan təhsili heç bir ölkənin təhsil sistemini tam mənimsəməklə qurula bilməz. Hər böyük ölkənin özünəməxsus, digərlərindən fərqlənən təhsil sistemi var. ABŞ, Çin, Yaponiya, Avropa ölkələri təhsil sistemləri yaratmış və inkişaf etmişlər.

Orta təhsildə ölkəmiz öz sistemini qurmuşdur. Burada kimisə tam yamsılamaq olmaz, öz sistemimizi yaratmalı olmuşuq.

Ali məktəblərimiz isə Bologna sistemini tətbiq edirlər. Bu o deməkdir ki, ölkəmizdə ali təhsil sahəsində Avropa terminləri, kredit yığıma sistemi və digər yanaşma üsullarından istifadə edilir. Elə Avropa ölkələri hər biri də, demək olar ki, ali təhsildə Bologna sistemində söykənirlər. Azərbaycan 2005-ci ildən Bologna sistemində qoşulub. Bu, müxtəlif Avropa ölkələrinin təcrübəsindən istifadə imkanı verdi.”

<https://azedu.az/az/news/52158-tehsil-sistemi-masinin-tekeri-kimidir-o-olmasa-olke-inkisaf-ede-bilmez-ekspert-deyerlendirmeleri>

DEPARTAMENT MÜDİRİNİN BAKIVAXTLAZ SAYTINA MÜSAHİBƏSİ

INTERVIEW OF DEPARTMENT HEAD TO BAKIVAXTLAZ

Tarix və Arxeologiya departamentinin müdiri dosent Telman Nusrətoğlu 2022-ci il yanvarın 25-də *bakivaxti.az* saytına verdiyi müsahibədə Ermənstanda baş verən son siyasi prosesləri, prezident Sarkisyanın istefasını şərh etmişdir. O, xüsusilə Ermənistanın Azərbaycanla sülh sazişi imzalamasının erməni dövləti üçün bir zərurət halına gəldiyini vurğulamış, bunun da Ermənistanın daxili siyasi münasibətlərinə təsir etdiyini ifadə etmişdir.

<https://www.bakivaxti.az/az/posts/detail/ermenistan-turkiye-ile-munasibetlerin-yeniden-pozulmasini-istemirse-telman-nusretoglundan-serh-1643095795>

On January 24, 2022, the educational portal *azedu.az* addressed an enquiry “Our country has formed an education system based on international standards. But what experience of other countries can Azerbaijan adopt today?” to the experts on the occasion of the International Education Day.

The founder of Khazar University, Chairman of the Board of Directors and Trustees, Professor, Academician Hamlet Isakhanli, responded to the enquiry and said:

“Azerbaijan education system cannot be built by fully mastering education system of any country. Every big country has unique, distinctive education system. Education system of USA, China, Japan, European Countries have established and developed.

Our country has built its own system of secondary education. It is not right to imitate anyone here, we had to create our own system.

Our universities implement the Bologna system. This means, European terms, an academic credit system and other methods of approach are used in the field of higher education in our country. Almost all European countries rely on the Bologna system in higher education. Azerbaijan has joined to the Bologna Process since 2005. This gave an opportunity to use the experience of different European countries.”

DEPARTAMENT KOORDİNATORU BEYNƏLXALQ KONFRANSDA

DEPARTMENT COORDINATOR AT INTERNATIONAL CONFERENCE

Yanvarın 21-də Xəzər Universiteti Təhsil departamentinin koordinatoru Cavid Cəfərov İtaliyanın Florensiya şəhərində keçirilən konfransda iştirak edib. “Avropada Həmrəylik” (EUI-YouGov ‘Solidarity in Europe’ project data dissemination conference) mövzusunda əhatə edilən konfrans İtaliyanın Avropa Universiteti İnstitutu (European University Institute) tərəfindən Florensiyada hibrid formatda təşkil olunmuşdur.

Konfrans 2018-ci ildə başlayan “Avropada Həmrəylik” adlı tədqiqatın nəticələrinə həsr edilmişdir. Tədqiqatın məqsədi Avropa ölkələrində xüsusilə gənclərin həmrəyliklə və onlar üçün yaradılan siyasi və sosial imkanlarla bağlı fikirlərini araşdırmaqdan ibarət olmuşdur. Konfransda bir sıra İtaliya universitetləri ilə yanaşı, Toronto Universiteti (Kanada), Gent Universiteti (Belçika), ST.Gallen Universiteti (İsveçrə) və King College London (UK) kimi nüfuzlu universitetləri təmsil edən tədqiqatçılar iştirak etmişlər.

On January 21, Javid Jafarov, Coordinator of the Education Department at Khazar University, attended a conference in Florence, Italy. The conference, which covers the topic of EUI-YouGov ‘Solidarity in Europe’ project data dissemination conference, was organized by the European University Institute of Italy in a hybrid format in Florence.

The conference is dedicated to the results of the study “Solidarity in Europe”, which began in 2018. The aim of the study was to examine the views of the young in European countries, especially on solidarity and the political and social opportunities provided for them. In addition to a number of Italian universities, the conference was attended by researchers from prestigious universities such as the University of Toronto (Canada), the University of Ghent (Belgium), the University of St. Gallen (Switzerland) and King College London (UK).

ERASMUS+ MEDIATS LAYIHƏSİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ KROC UNİVERSİTETİNDƏ GÖRÜŞ

MEETING AT CROC UNIVERSITY WITHIN ERASMUS+ MEDIATS PROJECT

Yanvarın 24-27-də Xəzər Universitetinin İqtisadiyyat və menecment fakültəsinin dekanı Ceyhun Məmmədov, Psixologiya departamentinin koordinatoru Mələk Karimova, İnkişaf Mərkəzinin layihə meneceri Səbina Quliyeva və MBA Mediasiya ixtisasının tələbəsi Qasım Şaliev Xəzər Universitetinin tərəfdaş olduğu *Erasmus+ MEDIATS* layihəsi çərçivəsində Ukraynanın Kroc Universitetində keçirilən görüşdə iştirak etdilər.

Yanvarın 24-də İqtisadiyyat və menecment fakültəsinin dekanı Dr. Ceyhun Məmmədov layihə çərçivəsində yaradılmış Mediasiya ixtisası üzrə MBA proqramı, onun inkişaf və nəticələrinə həsr olunmuş təqdimatla çıxış etdi.

Sonra MBA Mediasiya ixtisasının tələbəsi, eyni zamanda Azərbaycandakı Mediasiya Şurasının İxtisas Komissiyasının sədri Qasım Şaliev iştirakçıları Mediasiya Şurasının iş fəaliyyəti ilə bağlı məlumatlandırıb.

Yanvarın 26-da İqtisadiyyat və menecment fakültəsinin dekanı Dr. Ceyhun Məmmədov və İnkişaf Mərkəzinin layihə meneceri Səbina Quliyeva layihə çərçivəsində indiyə qədər görülmüş işlər və növbəti 1 il ərzində planlaşdırılmış işlər haqqında hesabatla çıxış etdilər.

Hibrid şəkildə təşkil olunan 4 günlük görüşdə 10 tərəfdaş universitetdən (Azərbaycan, Gürcüstan, Ukrayna, Hollandiya, İspaniya və Latviya) nümayəndələr iştirak edirdilər.

On January 24-27, Jeyhun Məmmədov, Dean of School of Economics and Management, Malak Karimova, Coordinator of the Psychology Department, Sabina Guliyeva, Project Manager of the Development Center, and Gasim Shaliev, MBA Mediation student from Khazar University attended a meeting at Croc University in Ukraine as part of *Erasmus+ MEDIATS* project to which Khazar University is a partner.

On January 24, the Dean of the School of Economics and Management, Dr. Jeyhun Məmmədov delivered a presentation on the MBA program in Mediation, its development and results.

Then Gasim Shaliev, the MBA student majoring in Mediation, as well as the chairman of the Mediation Council's Qualification Commission in Azerbaijan, informed the participants about the activities of the Mediation Council.

On January 26, the Dean of the School of Economics and Management, Dr. Jeyhun Məmmədov and Sabina Guliyeva, Project Manager of the Development Center, made a report on the work done so far within the project and the work planned for the next year.

The 4-day hybrid meeting was attended by representatives from 10 partner universities (Azerbaijan, Georgia, Ukraine, the Netherlands, Spain and Latvia).

At the end, participants were awarded certificates.

“XƏZƏR”İN ƏMƏKDAŞLARI BEYNƏLXALQ KONFRANSDA

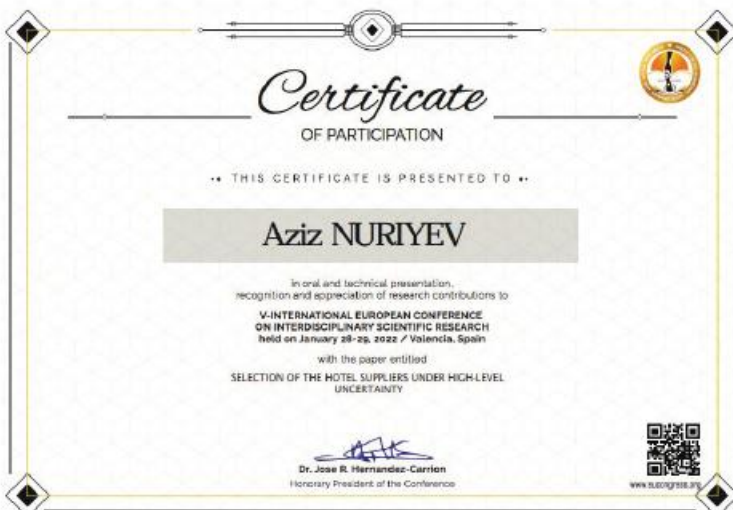
Yanvarın 28-29-da İspaniyanın Valensiya şəhərində “Fənlərarası Elmi Tədqiqatlar üzrə V Beynəlxalq Avropa Konfransı” keçirilmişdir.

Konfransda Xəzər Universitetinin İqtisadiyyat və menecment departamentinin koordinatoru Dr.Bahadır Baysal və İnformasiya Sistemləri üzrə menecer və müəllim Əziz Nuriyev “Yüksək səviyyəli qeyri-müəyyənlik altında otel təchizatçılarının seçilməsi” mövzusunda birgə məruzə ilə çıxış etmişlər.

Dr.Bahadır Baysal və Əziz Nuriyevin çıxışı konfrans iştirakçılarının marağına səbəb olmuş və çoxsaylı suallar cavablandırılmışdır.

Dr.Bahadır Baysal və Əziz Nuriyevə sertifikat verilib

KHAZAR UNIVERSITY STAFF MEMBERS AT INTERNATIONAL CONFERENCE

On January 28-29, the “V-International European Conference on Interdisciplinary Scientific research” was held in Valencia, Spain.

At this online conference, Dr. Bahadır Baysal, Coordinator of Khazar University’s Department of Economics and Management, and Aziz Nuriyev, Information Systems Manager and Lecturer, delivered a joint report on “Selection of the Hotel Suppliers Under High Level of Uncertainty.”

The speeches of Dr. Bahadır Baysal and Aziz Nuriyev aroused the interest of the conference participants and many questions were answered.

Dr. Bahadır Baysal and Aziz Nuriyev were awarded certificates.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ERASMUS+ ECAR ÇƏRÇİVƏSİNDƏ İDARƏETMƏ GÖRÜŞÜ

MANAGEMENT MEETING WITHIN THE ERASMUS+ ECAR

Fevralın 4-də Xəzər Universitetinin tərəfdaşı olduğu *Erasmus+ ECAR* layihəsi çərçivəsində onlayn formatda dördüncü idarəetmə görüşü keçirildi.

Layihənin koordinatoru Gülşən Bayramova gündəlikdə duran məsələləri iclas iştirakçılarının diqqətinə çatdırdı və layihə çərçivəsində görülən işlər barədə qısa məlumat verdi.

Sonra Polşaya səfərin hazırlığı və COVID-19 ilə əlaqədar təhsil səfərlərinin təşkili ilə bağlı problemlər ətrafında müzakirələr aparılıb. Müzakirələrdə əsas problemlərin həlli yolları ilə əlaqədar təkliflər verilib.

Daha sonra Gülşən Bayramova və Fransa Beynəlxalq Təhsil Mərkəzinin (FEI) proqram meneceri Marion Poutrel tərəfindən ARC çərçivəsində müxtəlif işçi qrupların formalaşdırılması haqqında məlumat verilmişdir. Onlar Fransada keçirilən təlimlərə toxunub, məsələləri görüş iştirakçılarının diqqətinə çatdırıblar.

Görüşün sonunda Təhsil Nazirliyinin İnsan resursları şöbəsinin müdiri Eşqin Bayramov Polşaya səfərin təfərrüatları barədə danışdı. Tədbirdə Xəzər Universitetini İnkişaf Mərkəzinin direktoru Raziyə İsayeva və Layihə meneceri Səbinə Quliyeva təmsil ediblər.

On February 4, the fourth management meeting within the *Erasmus+ ECAR* project, to which Khazar University is a partner was held in online format.

The project coordinator Gulshan Bayramova brought the issues on the agenda to the attention of the meeting participants and reported on-going activities briefly within the project. After that, discussions were held on the preparation of visit to Poland and challenges of organizing the study visits due to COVID-19. In discussions, the main challenges have been discussed, and the solutions have been demonstrated.

Then information on forming different working groups within ARC has been presented by Gulshan Bayramova and Marion Poutrel, program manager at the French Center for International Education (FEI). They have touched upon trainings in France and brought the issues to the attention of the meeting participants.

At the end of the meeting, Eshgin Bayramov has talked on Poland visit details.

Khazar University was represented at the event by Ms. Raziya İsayeva, Development Director and Sabina Guliyeva, Project Manager of the Development Center.

XOCALIYA HƏSR OLUNMUŞ "GÜNEŞİN BATDIĞI YER" BƏDİİ-SƏNƏDLİ FİLMİ NÜMAYİŞ OLUNDU

DOCUMENTARY FILM "SUNSET" DEDICATED TO KHOJALY DEMONSTRATED

Fevralın 23-də Xəzər Universitetində Dillər və ədəbiyyatlar departamentinin təşkilatçılığı ilə Xocalı Soyqırımının 30-cu anım mərasimi keçirildi. Anım mərasimində "Günəşin batdığı yer" bədii-sənədli filmi (sənari müəllifi şair-dramaturq Eldar İskəndərzadə, rejissoru Elşən Zeynalli) nümayiş olundu və yaradıcı heyətlə görüş keçirildi.

Tədbiri giriş sözü ilə açan Dillər və ədəbiyyatlar departamentinin müdiri, dosent Dilbər Zeynalova Xocalıda baş verənlərin xalqımızın yadına əbədlilik həkk olduğunu, bu soyqırım aktının bəşər tarixinin ən qanlı səhifələrindən biri olduğunu vurğuladı. Sonra "Günəşin batdığı yer" filminin rejissoru Elşən Zeynalli və aktrisa Aybəniz Cahangirova öz təəssüratlarını bölüşdülər. Rejissor və aktrisa filmin çəkilişi prosesində Xocalı faciəsinin sanki şahidi olduqlarını, bu dəhşəti mənən yaşadıklarını bildirdilər.

Xəzər Universitetinin rektoru, dosent İradə Xəlilova Xocalı faciəsinin Azərbaycan xalqının qan yadaşı olduğunu və Azərbaycan gəncliyinin daima şəhidlərimizin əziz xatirəsini uca tutduğunu vurğuladı. Universitetin İctimai əlaqələr və media üzrə direktoru Əlövsət Əmirbəyli isə o dövrün hadisələrinin mürəkkibliyini, faciənin mahiyyətinin düzgün şərh olunmadığını qeyd etdi.

On February 23, Khazar University hosted the 30th anniversary of the Khojaly Genocide, organized by the Department of Languages and Literature. The documentary film "Sunset" (scriptwriter poet-dramatist Eldar Iskanderzade, director Elshan Zeynalli) was demonstrated at the commemoration ceremony and the meeting with the creative staff was held.

Opening the event, the head of the Department of Languages and Literature, Associate Professor Dilbar Zeynalova stressed that the events in Khojaly are forever engraved in the memory of our people, and that this act of genocide is one of the bloodiest pages in human history. Then the director of the film "Sunset" Elshan Zeynalli and actress Aybaniz Jahangirova shared their impressions. The director and actress said that they seemed to have witnessed the Khojaly tragedy during the filming process and experienced this horror.

Rector of Khazar University, Associate Professor Irada Khalilova, emphasized that Khojaly tragedy is the bloody memory of the Azerbaijani people and that the Azerbaijani youth has always cherished the memory of our martyrs. Director of Public Relations and Media of the University Alovzat Amirbayli noted the complexity of the events of that period and said that the essence of the tragedy was not correctly interpreted.

Daha sonra "Günəşin batdığı yer" bədii-sənədli filmi nümayiş etdirildi. Filmə Xocalıda törədilmiş soyqırım haqqında geniş məlumat öz əksini tapmışdır. Eyni zamanda, Xocalı faciəsinin canlı şahidlərinin təəssüratları fonunda bir daha tədbir iştirakçılarına həmin günün dəhşətləri anladıldı.

Sonda filmin yaradıcı heyəti Xəzər Universitetinin rəhbərliyinə və tədbirin təşkilatçılarna öz təşəkkürlərini bildirdilər.

Then the documentary film "Sunset" was demonstrated. The film contains extensive information about Khojaly genocide. At the same time, with the impressions of the living witnesses of Khojaly tragedy, the participants were once again reminded of the horrors of that day.

At the end of the event, the film's creative staff thanked Khazar University administration and the organizers of the event.

XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN KOLLEKTİVİ XOCALI SOYQIRIMI ABİDƏSİNİ ZİYARƏT ETDİ

KHAZAR UNIVERSITY STAFF VISITS KHOJALY GENOCIDE MONUMENT

Fevralın 24-də Xəzər Universitetinin rəhbərliyi və əməkdaşları XX əsrdə bəşər tarixinə Xocalı Soyqırımı kimi daxil olan qanlı faciənin 30-cu ildönümünü ilə əlaqədar faciə qurbanlarının xatirəsinə Bakının Xətai rayonunda ucaldılmış Xocalı Soyqırımı abidəsini ziyarət etdilər. Xocalı soyqırımı abidəsinin önünə gül dəstəsi qoyub, faciə qurbanlarının xatirəsinə ehtiramla yad etdilər.

On February 24, Khazar University administration and staff visited the Khojaly Genocide monument erected in the Khatai district of Baku in memory of the victims of the bloody tragedy on its 30th anniversary that entered human history in the twentieth century as the Khojaly genocide. They laid flowers at the monument to Khojaly Genocide and paid tribute to the memory of the victims of the tragedy.

ПЕРЕПИСКА С ЛАТЫШСКИМ ДРУГОМ

Дорогой друг Гамлет Исаханлы!

Думаю Вам были известны две мои предыдущие письма моему латышскому армейскому другу Ивару Элерту, специалисту по вычислительным машинам и активному политическому деятелю Латвии в последней декаде XX века. Первое письмо было написано в качестве ответа на первое письмо Ивара от 1989-го года, где нам предлагалось отдать Нагорный Карабах армянам и тем самым закончить эту бессмысленную войну. В своем ответном письме я постарался разъяснить ему историю этого вопроса, а также объяснить почему его совет несправедливо по отношению к нам и поэтому неприемлемо. Это письмо широко распространялось и стало книгой под названием «Письмо Другу».

Второго письма под названием «Постскриптум» я написал Ивару в качестве дополнения к прежнему письму уже в 1992-ом году после трагедий «Черного января», после того когда армяне сбили наш вертолет на небе Карабаха, где находились множества людей из верхнего эшелона нашей власти, после «Ходжалинского геноцида» и после того, когда последние азербайджанцы были изгнаны из веками обжитых мест в Армении. Письмо было написано в надежде наконец то, после этих вопиющих несправедливостей по отношению Азербайджану со стороны мировой и русской прессы, прессы Прибалтики, чтобы склонить хотя бы своего друга к прямой дороге в этом вопросе. Но увы, думаю я не мог добиться ощутимых результатов в этом направлении.

И в течении последних почти 30 лет, не-

смотря на то, что мы продолжали регулярно переписываться, он не интересовался и поэтому я тоже не трогал Карабахского вопроса. Но когда началась вторая Карабахская война и когда наши ребята не жалея ни себя, ни своих близких, ни своей молодой жизни и крови начали добиться ощутимых результатов, вдруг получаю новое письмо от Ивара призывавшее теперь к перемирию и советуя остановить эту бессмысленную по его мнению войну. Это письмо было написано 17-го октября 2020-го года, т.е. ровно через 20 дней после начала войны.

Его письмо я воспринял как вызов к информационной войне на фоне этой кровавой бойни и не мог оставить этот вызов, которого ждал с нетерпением вместе своим терпеливым народом, без ответа и ровно через 20 дней 6-го ноября 2020-го года начал ответное письмо, которое отправил в ночь с 9-го по 10-го ноября, в день когда армяне вынуждены были подписать позорный акт капитуляции. Мое письмо довольно длинное и это естественно, так как накопилось очень много за эти долгие годы.

Подумал возможно наши последние письма могут представлять некоторых ценностей для нашего подрастающего поколения, в первых рядах которого занимает свое достойное место студентка Университета Хазар. Поэтому хотел поделиться с вами этими письмами и при этом решил не трогать точку-запятую письма друга, а из своего довольно длинного письма выделить только лишь основные моменты.

С наилучшими пожеланиями на грядущий новый 2022-й год
Ваш Исмихан Юсубов

ВТОРОЕ ПИСЬМО ЛАТЫШСКОГО ДРУГА

(о второй Карабахской войне)

Здравствуй дорогой Исмихан!

Опять долго не писал – мы наверстали отставание в путешествиях – много по Латвии, летом успели и в Литву и Эстонию, пока там был низкий уровень вируса. Да и обыкновенные работы и заботы – а все работы на компьютере приостановлены. Теперь Латвия ускоренно наверстает «отставание» по вирусу, так что в групповых поездках «больше не будем», будем ездить в малых компаниях.

Спасибо за «переработанное и дополненное» издание Твоих книг. Долго же они путешествовали – больше месяца – по видимому с верблюдами через Иран, а потом кораблем

вокруг Африки.

Страшно было услышать о возобновлении войны за Карабах, но появляется надежда, поскольку заключено перемирие, правда как везде патковое. Стыд и позор обоим государствам, что за 30 лет не смогли найти более менее приемлимое решение. Следовало бы помнить, что конечный результат побед во всех войнах 20-го столетия превратился в поражение, в некоторых случаях через 70 лет. Ты можешь сказать, что эта война как раз и ответ на поражение 1990-го года, но это ненадолго. Только в переговорах достигнутое соглашение может сохраниться и при надобности снова в переговорах могут дополняться и изменяться. Жаль, что обе стороны видят только злодеяния другой стороны, но забывает о таких же или даже более страшных злодеяниях со своей стороны. Ты сам мог убедиться, что в Латвии латыши и русские живут рядом, хотя причин для обид достаточно, но мы понимаем, что вина не русских а Советского Союза. Жаль, что азербайджанцы и армяне этому не научились (а может быть понимали и жили бы, но лидеры и «мыслители» обеих сторон помещали?). Со стыдом помню радость азербайджанцев по поводу страшного землетрясения в Армении. Надеюсь, что далеко не все в этом участвовали. В Твоей книге вся правда и суть в последнем абзаце, где говорится о роли Российской империи, которая под разными названиями продолжается по сей день, и которая позволяла конфликту развиваться. Да и «отец народов» вложил там свою немалую лепту.

Очень хорошее отображение этого конфликта в конце 19-го столетия можно найти в книжке «Кавказские истории» латвийского писателя Яниса Яунсудрабиньша. Может быть Ты найдешь в Интернете. В магазинах Дзинтра не берется что то найти – если перевод и был, то в далекие советские времена.

Зная Тебя, думаю Ты наверно будешь писать очередную книгу. Пиши, но не упоминай меня! Я до сих пор храню (и буду хранить) обиду на Тебя, что Ты ползуясь моим незнанием всех фактов, публично сделал меня дураком и врагом.

Получилось довольно сердитое письмо, но лучше ругать друга, чем воевать с врагом. Ведь такие войны (и их много!) ведут к пресловутой «войне цивилизаций», которая нас и наших близких поставит в разные стороны.

Надеюсь, что Твои близкие не пострадали и не пострадают в этой войне.

Здоровье Тебе и всем Твоим.

Ивар
Rīga, 17.10.2020

ТРЕТЬЕ ПИСЬМО ЛАТЫШСКОМУ ДРУГУ

Бясу 06.11.2020

Здравствуй Дорогой Ивар!

Пишу через 20 дней после получения от Тебя особого письма, которое возвращало меня в незабываемый 1989-й год, в год когда я получал от своего армейского товарища, друга и очень уважаемого мной человека письмо на шести страницах написанное за целую неделю (22 декабря – 29 декабря 1988). На первых четырех страницах этого памятного для меня (и для наших взаимоотношений) письма рассказывалось о волнующих событиях происходящих в Латвии (ЛНФ, «Атмода» и т.д.). На шестой странице своего письма Ты рассказывал коротко о ваших семейных делах (чего мы оба делали в течении последних 20 лет) и интересовался нашими делами (поздравление и добрые пожелания с наступающим 1989-м годом тоже было конечно). А на пятой странице...

На пятой странице Ты пытался обосновать претензию армян на «Нагорный Карабах» и от имени латышского народа, который по Твоим утверждениям находился на стороне армян в этом вопросе, предлагал отдать добровольно и не медля то чего они просят, для торжества так называемой «справедливости». Правда в конце письма предлагал мне не сердиться на Тебя (я и не думал) и выразить свои мысли (если они есть) по этому поводу. Это было для меня не что иное, чем «гром среди ясного неба». Некоторое время я перестал соображать, не мог найти объяснения тому, как мой давний и очень уважаемый мной друг смог прийти к таким мыслям и затем решил поделиться этими мыслями со мной...

И наконец когда я смог найти «виновника» этого очень и очень неприятного для меня события, я мало помалу успокоился и начал думать об ответном письме, т.к. во первых Ты хотел

услышать «мое мнение по этому поводу», а во вторых по моим соображением «виновником» всего этого «сыр-бор»а являлся не кто иной, как я сам, собственной персоной. Я должен был написать Тебе об этих событиях прежде, до получения подобного письма.

Как бы я ни постарался выразить свою мысль как можно короче, все же точку мог поставить только лишь на 80-ой странице рукописного варианта (т.к. накопилось очень многое) и которое в печатном виде стало сравнительно немного, всего 50 страниц. И т.к. я боялся, что в скором времени получу аналогичные письма и от других зарубежных друзей, то послал это письмо в качестве упреждения всем тем друзьям, которые потенциально могли бы написать аналогичные письма. Только трое из них ответил на мое (наше) письмо более менее пространно (Витаутас Каргаудас из Каунаса, Дитер Краус из ГДР и Кристине Санниг из ФРГ). И многое из этих писем были адресованы естественным образом моим латышским армейским друзьям: Агрису Редовичу, Андрису Бетхерсу, Андрею Куликовскому, Иманту Расиньшу, Иманту Мандейбелису, Вильнису Сауссердису и др.

Агрис признался в том, что не прочел в то время мое «слишком длинное письмо» и это положение продолжалось в течении последних 30-и лет. Только теперь он прочел эту книжку (дважды – бумажную и электронную) и оценил по своему. Думаю теперь Твоя очередь признаться в том, что не смог (или не хотел) прочесть ее до сих пор и по возможности взглянуть наконец то на эту «книжку-сироту».

Настало время обсуждать Твое настоящее письмо по порядку и делать «нужные» по моему замечания (исправительные).

То что наш бандероль путешествовал больше месяца, виновников не надо искать не в «Иране», не в «верблюде» и не «вокруг да около Африки», а в пандемии и в строгих европейских законах, ставшими намного стороже в связи Ковид-19.

Ты пишешь, что страшно было слышать о возобновлении войны, а я отвечу тем, что нам было «хуже страшного» в течении последние 30 лет, нам было СТЫДНО за такое положения вещей и считали виноватыми в этом себя.

Ты также пишешь «Стыд и позор обоим государствам, которые не могли прийти к компромиссному решению вопроса». А я говорю «Стыд и позор всем государствам, в особенности США, России и Франции, которые находясь во главе Минской группы по урегулированию, должны были содействовать мирному процессу. А они стремились просто сохранить сложившийся статус кво в течении 30 лет. Достаточно было бы хоть раз посмотреть на лица этих «сводников» во время встречи глав или министров иностранных дел Армении и Азербайджана, что бы понимать на чьей стороне их общая симпатия. Они наглым образом, демонстративно обнимались с армянином и смотрели на азербайджанца исподтишка как на вечного врага и опасного (но уже достаточно ослабленного) зверька. И вот к чему все это привело в конце концов, к тому которому должно было привести».

Еще Ты пишешь: «Следовало бы помнить, что конечный результат побед во всех войнах 20-го столетия превратился в поражение, в некоторых через 70 лет. Ты можешь сказать, что эта война как раз и ответ на поражение 1990 года, но это не надолго». Возможно и так. Но возникает естественный вопрос: почему такие «мудрые» мысли не приходили Тебе в голову, когда армяне силой современных в то время орудий оккупировали 20% нашей территории, как будто по заранее десятилетиями составленными планами, не без помощи русских и страшных зверств выгнав всех азербайджанцев из Армении и из Карабаха (нагорного и низменного). Почему в течении долгих 30 лет Ты не говорил им (или же мне, чтобы чуточку успокоить друга), что эта победа в будущем превратится в поражение...

Иногда Ты пишешь: «Жаль только, что каждый из воюющих сторон видит злодеяния другой стороны и забывает о своих возможно более страшных злодеяний», то опять попадаешь в незавидное положение человека, который может быть сам не зная временами меняет местами причин и следствия. В очень известной (частично благодаря служением только правде) книге «Хаджи Мурат» Л.Толстого описаны злодеяний как горцев, так и русских солдат и причину этих взаимных изуверств он считает действием русских солдат оккупационной Кавказской армии Российской империи, которые не сумев как следует «проучить» этих горцев, напали на беззащитный аул, распороли штыком живот женщин в последней беременности и взяв на штык карабина живой приплод, бросили в некло тандыра (горнила где пекут хлеба). Как по твоему, какое следствия можно было ожидать после таких действий-причин?

Далее Ты пишешь, что у вас латыши и русские живут мирно рядом, хотя у них довольно много причин для питания ненависти друг-другу. И Тебе жалко, что мы не научились жить мирно рядышком с армянами. Опять по моему получается несуразность, заключающая в том, что армяне и азербайджанцы поставлены на одну доску. Так как в то время когда в Баку в данный момент живут около 30000 (тридцать тысяч) армян, то в Ереване и вообще во всей Армении нет ни одного азербайджанца. А то, что вы живете с русскими мирно по доброду и обоюдному согласию тоже имеет довольно вескую причину в лице «русского фактора», который временами появляется в разных местах (Абхазия, Осетия, Приднестровье, Нагорный Карабах, Донецк, Луганск, Крым и т.д. и т.п.), а также вокруг да около разных людей (Литвиненко, отец и дочь Скрипалей, Немцов, Навальный и т.п.) и перед глазами мировой общественности творит то, что ему заблагорассудится.

А то, что многие (если не все) в Азербайджане радовались землетрясению тоже естественно и вполне объяснимо. Дело в том, что до этого стихийного бедствия армяне в Армении и в Нагорном Карабахе уже успели совершить столько пакостей и гадостей по отношению почти незащищенных азербайджанцев, то это природное явление воспринималось большинством (наверное и самими армянами) как справедливая Божья Кара армянам за содеянное ими в последнее время. А мы им помогали техникой, нефтью, дизельными маслами начиная с первых же дней землетрясения.

Наконец, я думаю не стоит беспокоиться из за войны между цивилизациями. Во первых из за армяно-азербайджанского конфликта этого просто быть не может, т.к. армяне при встрече с незнакомым, первым делом направляет ему свой классический, основополагающий вопрос: «Хайес, туркес?», т.е. «Кто ты, армянин или тюрк?». Это у них как бы основной вопрос философии (армянской конечно). У них нет никакой неразрешимой проблемы с исламом, иудаизмом, буддизмом, христианством, с нациями и народностями населяющими этот «бренный и никчемный мир». У них проблема только с тюрками и то не всеми, а с турецкими и азербайджанскими тюрками. Так уж повелось за последнее 200 лет, т.е. с тех самых пор когда русские вопли в Кавказ.

С другой стороны если цивилизации воюют, то они не настоящие, а просто имитируют (играют) роль цивилизованной нации. На самом деле они хуже чем обитатели дикой природы. У них (у диких) есть хоть какие то правила которым они следуют и границ которых они не переступают. А у современных, так называемых цивилизаций в кавычках нет никаких правил принципов кроме принципа «разделяй и властвуй».

Жизнь у нас продолжается по старому, но с некоторыми необходимыми корректировками связанными с войной. Например с 9 вечера до 6 утра у нас действует комендантский час. Метро не работает из за опасности теракта, с которыми мы столкнулись много раз во время первой войны (1989-1994), когда потеряли 30 000 в основном молодых людей. И теперь тоже имеем потери убитыми и ранеными. Проиграв настоящую войну на поле брани, армяне начали обстреливать города и сел далеко отстоящие от зоны конфликта. При этом они использовали кассетную бомбу, которая не только много разрушал, но и много убивал. Сегодня напши брали главного опорного пункта армян в НКАО, город-крепость Шуша.

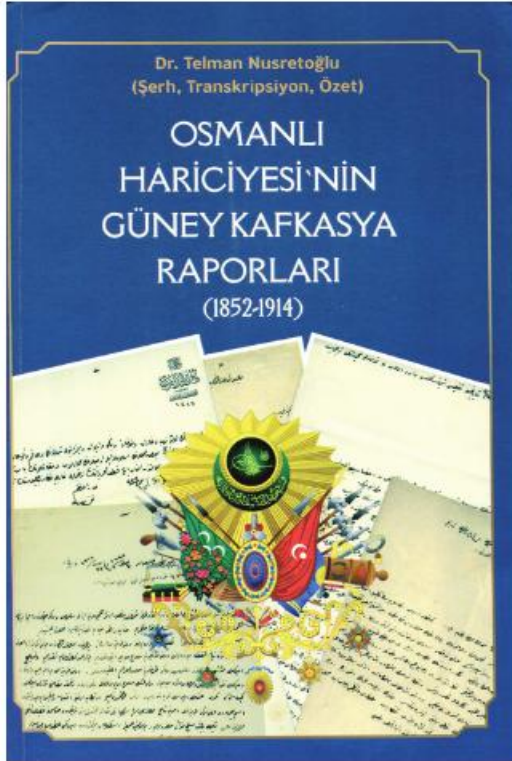
Из нашей семьи принимает непосредственное участие в этой войне лишь младший сын Сеймур в компактной мобильной группе медиков в качестве хирурга по «ухо-горло-нос и щей». Там имеются также специалисты по сердечно-сосудистым, черепно-мозговым травмам, а также врач по нервной системе. Все они молодые врачи высшей квалификации с научными званиями.

Передайте пожалуйста от нас слова приветствия всем вапим и в особенности уважаемой Дзинтра ханум. Желаете вам крепкого здоровья и благополучия, а также процветания свободной, европейской Латышской республике ныне и во веки веков.

Твой друг Исмихан Юсубов
Баку, 09.11.2020

P.S. Дорогой Друг, настоящее письмо есть сильно укороченный вариант старого письма, которое было слишком длинное и не удобно читаемое. Тут надежда снова только на Ваше долготерпение.

Баку 06.02.2022

DEPARTAMENT MÜDİRİNİN KİTABI TÜRKİYƏDƏ ÇAP OLUNUB

Tarix və arxeologiya departamentinin müdiri dosent Telman Nüsretoğlunun "Osmanlı Hariciyesi'nin Güney Kafkasya Raporları (1852-1914)" adlı irihəcmli kitabı Ankarada "Berikan Yayınevi"ndə çap olunmuşdur.

Bakı Yunus Əmrə İnstitutunun dəstəyi ilə çap olunan bu əsərdə müəllif Osmanlı arxivlərində araşdırmalar aparmaqla ilk dəfə Cənubi Qafqazdakı Osmanlı diplomatik missiyasının fəaliyyətlərini tədqiq etmişdir.

THE BOOK BY THE DEPARTMENT HEAD PUBLISHED IN TURKEY

The head of the Department of History and Archeology, Associate Professor Telman Nusratoglu's book "South Caucasus Reports of Ottoman Foreign Ministry (1852-1914)" was published in "Berikan Publishing House" in Ankara.

In this work, published with the support of the Baku Yunus Emre Institute, the author for the first time studied the activities of the Ottoman diplomatic mission in the South Caucasus by conducting research in the Ottoman archives.

DİLLƏR VƏ ƏDƏBİYYATLAR DEPARTAMENTİ MÜƏLLİMİNİN MƏQALƏSİ "FOLKLOR/EDEBİYAT" DƏRGİSİNDƏ

Dillər və ədəbiyyatlar departamentinin müəllimi dosent Aymur Qəzənfərqızının "Tengricilikte bizden yeyler: Şulum, Çer ve Çor" adlı məqaləsi Uluslararası Kıbrıs Üni_versitesinin Scopus indeksli "Folklor/Edebiyat" dərgisində (2022; 28(1) 109-cu sayı) dərc edilmişdir.

Məqələdə bəzi türk dillərində işlənən "şulum", "çer", "çor" sözlərinin mifoloji-etimoloji kökləri araşdırılır.

Məqalə aşağıdakı linkdə:

ARTICLE BY FACULTY MEMBER OF LANGUAGES AND LITERATURE DEPARTMENT IN "FOLKLOR/EDEBİYAT" JOURNAL

Associate Professor Aymur Gazanfargizi, the lecturer at the Department of Languages and Literature, published an article entitled " Tengricilikte bizden yeyler: Şulum, Çer ve Çor " in the Scopus index "Folklor/Edebiyat" ("Folklore / Literature") journal of the International University of Cyprus (2022; 28 (1) No. 109).

The article examines the mythological and etymological roots of the words "şulum", "çer", "çor" used in some Turkic languages.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jfe/issue/68154/982208>

XƏZƏR XƏBƏR № 414 Fevral 2022

**DEPARTAMENT
MÜDİRİNİN MÜƏLLİFİ
OLDUĞU FƏSİL "FOSİL
FUEL EXPORT'A İCTİMAİ
CAVABLAR: KEÇİD
DÖVRÜNDƏ ENERJİ VƏ
EMİSSİYALARIN İXRAC
EDİLMƏSİ" KİTABINDA**

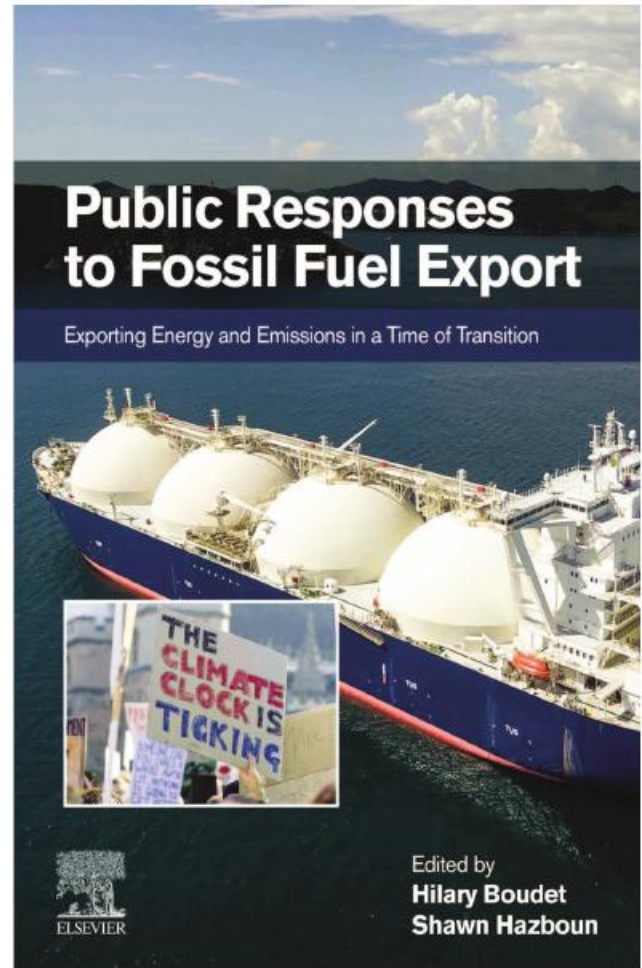
**THE CHAPTER
AUTHORED BY THE
DEPARTMENT HEAD IN
"PUBLIC RESPONSES
TO FOSSIL FUEL
EXPORTS: ENERGY
AND EMISSIONS IN
TRANSITION"**

Siyasi elmlər və fəlsəfə departamentinin müdiri Dr. Fərid Quliyevin müəllifi olduğu fəsil Hilary Boudet və Shawn Hazboun'un redaktorluğu ilə hazırlanmış "Fossil Fuel Export" a İctimai Cavablar: Keçid Dövründə Enerji və Emis-siyaların İxrac edilməsi" kitabında çap olunub. Kitab nüfuzlu Elsevier nəşriyyatı tərəfindən 4 fevral 2022-ci ildə nəşr edilmişdir.

Dr. Quliyevin yazdığı "Yeni global enerji ni-zamı: dəyişən oyunçular, siyasətlər və güc di-namikası" adlı fəsildə aşağı karbonlu enerji ke-çidlərini hərəkətə gətirən qüvvələr və global enerji siyasətini müəyyən edəcək köhnə və yeni qüvvələrin gələcək onilliklərdə mürəkkəb qarşı-lıqlı əlaqəsi araşdırılır. O, belə bir fərziyyə irəli sü-rür ki, qalıq yanacaqlar tədarükün təhlükəsizliyi ilə bağlı ənənəvi narahatlıqları gündəmdə saxlasa da, bu cür narahatlıqlar, çox güman ki, təmiz tex-nologiya istehsalında istifadə olunan kritik mine-rallarla bağlı yeniləri ilə tamamlanacaq.

Fəslin onlayn versiyası:

<https://doi.org/10.1016/B978-0-12-824046-5.00004-7>

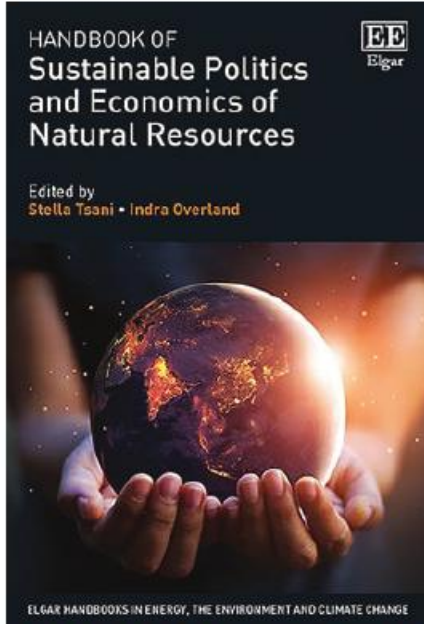

Head of Department of Political Science and Philosophy Farid Guliyev, PhD, has a new book chapter published in the volume "Public Responses to Fossil Fuel Export: Exporting Energy and Emissions in a Time of Transition", edited by Hilary Boudet and Shawn Hazboun. The book was published by the reputable publisher Elsevier on February 4, 2022.

The chapter entitled "The new global energy order: Shifting players, policies, and power dynamics" written by Dr. Guliyev examines the forces driving low-carbon energy transitions and the complex interplay of old and new forces that will define global energy politics in the decades to come.

He argues that while fossil fuels will keep traditional concerns about security of supply on the agenda, such concerns will likely be supplemented with new ones related to critical minerals used in clean technology production.

The chapter is available online:

BÖYÜK BRİTANİYADA ÇAP EDİLMİŞ NÜFUZLU KİTABIN MÜƏLLİFLƏRİ SIRASINDA XƏZƏR UNIVERSİTETİNİN PROFESSORU İNQILAB ƏHMƏDOV DA VAR

Böyük Britaniyada yenidən nəşr edilmiş “Təbii resursların davamlı siyasəti və iqtisadiyyatı” (Handbook of sustainable politics and economics of natural resources) kitabının Azərbaycan Dövlət Neft Fonduna həsr edilmiş 23-cü fəslimin müəllifi Xəzər Universitetinin İqtisadiyyat və Menecment fakültəsinin professoru İnqilab Əhmədovdur.

Kitabın digər müəllifləri bu sahədə dünyada tanınmış mütəxəssislərdir. Kitab artıq satışdadır.

Kitab nüfuzlu “Edward Elgar Publishing” nəşriyyatı tərəfindən çap edilib.

<https://www.e-elgar.com/shop/gbp/handbook-of-sustainable-politics-and-economics-of-natural-resources-9781789908763.html>

KHAZAR UNIVERSITY PROFESSOR INGILAB AHMADOV IS ONE OF THE AUTHORS OF THE PRESTIGIOUS BOOK PUBLISHED IN THE UNITED KINGDOM

İngilab Ahmadov, the professor at Khazar University's School of Economics and Management, is the author of Chapter 23, dedicated to the State Oil Fund of Azerbaijan, of the newly published Handbook of Sustainable Politics and Economics of Natural Resources in the United Kingdom,

Other authors of the book are world-renowned experts in this field. The book is already on sale.

The book was published by Edward Elgar Publishing.

<https://www.e-elgar.com/shop/gbp/handbook-of-sustainable-politics-and-economics-of-natural-resources-9781789908763.html>

DİLLƏR VƏ ƏDƏBİYYATLAR DEPARTAMENTİ MÜƏLLİMİNİN MƏQALƏSİ “ULUSLARARASI HALKBİLİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ”NDƏ

uluslararası halkbilimi
araştırmaları dergisi

Dillər və ədəbiyyatlar departamentinin müəllimi dosent Aynur Qəzənfərqızının “Mitolojik varlıqların dönüşümü” adlı məqaləsi Türkiyənin nüfuzlu jurnallarından biri olan “Uluslararası Halkbilim Araştırmaları Dergisi”ndə (cild 4, sayı 7, 2021) çap olunmuşdur.

Məqalədə öncə “dönüşüm” haqqında bilgi verilmiş, aparılmış tədqiqatlara qısaca toxunulmuş, sonra dönüşümün səbəbləri, motivləri və bu motivlərin Türk mifologiyasındakı önəmi araşdırılmışdır.

Məqaləni aşağıdakı link vasitəsilə oxumaq olar:

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1817324>

ARTICLE BY FACULTY MEMBER OF LANGUAGES AND LITERATURE DEPARTMENT IN “ULUSLARARASI HALKBİLİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ” JOURNAL

An article by Aynur Gazanfargizi, the lecturer at the Department of Languages and Literature, entitled “The Transformation of Mythological Beings” was published in one of Turkey's leading journals, “Uluslararası Halkbilim Araştırmaları Dergisi” (International Journal of Folklore Studies; Volume 4, Issue 7, 2021)

The article first provides information about the “transformation”, briefly touches on the research conducted, and then the reasons and motives of the transformation and the importance of these motives in Turkish mythology have been investigated.

The article can be read at the following link:

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1817324>

**DEPARTAMENT
MÜDİRİNİN
HƏMMÜƏLLİFİ
OLDUĞU MƏQALƏ BMC
VETERINARY RESEARCH
JURNALINDA**

Xəzər Universiteti Həyat elmləri departamentinin müdiri Asəf Ömərovun həmmüəllifi olduğu "Azərbaycanda iribuynuzlu heyvanların südündən ayrılmış *Brucella abortus* və *Brucella melitensis* izolyatlarının identifikasiyası və molekulyar xüsusiyyətləri" adlı məqalə *BMC Veterinary Research* jurnalında (2022;78:71) nəşr olunmuşdur.

Layihə ABŞ-ın Təhlükənin Azaldılması Təşkilatının maliyyə dəstəyi ilə 2 il ərzində Göygöl rayonunda yerləşən Milli İstinad Laboratoriyasında həyata keçirilmişdir. Qan və süd nümunələri Göygöl, Goranboy, Daşkəsən, Samux rayonlarındakı və Gəncə şəhərindəki fərdi fermer təsərrüfatlarında saxlanılan iribuynuzlu heyvanlardan toplanılmışdır.

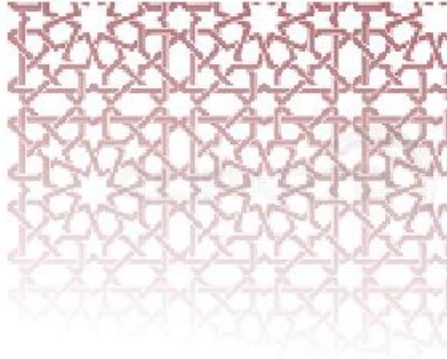
Əldə edilmiş nəticələr Belçikanın Sciensano Veterinar Bakteroloji laboratoriyası tərəfindən təsdiq olunmuşdur.

**AN ARTICLE CO-AUTHORED BY THE DEPARTMENT
HEAD IN BMC VETERINARY RESEARCH**

The article entitled "Identification and molecular characterization of *Brucella abortus* and *Brucella melitensis* isolated from milk in cattle in Azerbaijan" co-authored by Asaf Omarov, Head of the Life Sciences Department at Khazar University, was published in the journal *BMC Veterinary Research* (2022; 78:71).

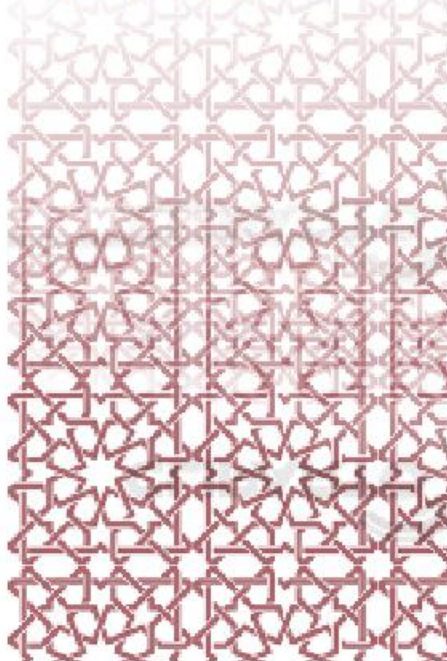
The project was implemented for 2 years at the National Reference Laboratory in Goygol with the financial support of the U.S. government Defense Threat Reduction Agency-DTRA. Blood and milk samples were collected from cattle kept on private farms in Goygol, Goranboy, Dashkasan, Samukh districts and Ganja city. The results were confirmed by the Belgian Sciensano Veterinary Bacteriological Laboratory.

"XƏZƏR XƏBƏR"İN AMEA NİZAMI

ADINA ƏDƏBİYYAT İNSTITUTUNDA BÜROSU

"NİZAMI GƏNCƏVİ HƏYATI VƏ YARADICILIĞI" KİTABI NƏŞR EDİLİB

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Nizamişünaslıq şöbəsi tərəfindən "Nizami Gəncəvi həyatı və yaradıcılığı" kollektiv monoqrafiyası nəşr edilib. Kitab Prezident İlham Əliyevin 5 yanvar 2021-ci ildə Azərbaycan Respublikasında 2021-ci ilin "Nizami Gəncəvi İli" elan edilməsi haqqında Sərəncamına uyğun olaraq işıq üzü görüb. Monoqrafiya İnstitut Elmi Şurasının 28 oktyabr 2021-ci il tarixli 7 saylı iclas protokolumun qərarı ilə "Sənətkarın elmi pasportu - 25" seriyasında çap olunub.

"Elm" nəşriyyatında işıq üzü görən kitabın layihə rəhbəri və "Böyük Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi haqqında söz və Azərbaycan Nizamişünaslığına giriş" adlı ön sözün müəllifi AMEA-nın vitse-prezidenti, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru, akademik İsa Həbibbəyliyədir.

Elmi redaktoru AMEA-nın müxbir üzvü Nüşabə Araslı, məsul redaktorları filologiya üzrə fəlsəfə doktorları, dosentlər Zəhra Allahverdiyeva və Aygün Bağırılıdır.

984 səhifəlik kitab Nizami Gəncəvinin həyat və yaradıcılığını tam əhatə edən ilk ümumiləşdirilmiş fundamental elmi-tədqiqat əsəridir. Monoqrafiyada Nizami Gəncəvinin yaşadığı XII əsrdə Azərbaycanın Şərqi regionunda tutduğu mühüm siyasi-strateji mövqe, dahi şairin ədəbi-ictimai mühiti, böyük sənətkarın tərcümeyi-halı, milli mənsubiyyəti və yaradıcılığının qaynaqları, mövzu və ideyaları, sənətinin müxtəlif istiqamətləri elmi şəkildə təqdim olunur. "Nizami Gəncəvi həyatı və yaradıcılığı" monoqrafiyası müstəqillik dövrü Azərbaycan Nizamişünaslığının elmi yanaşmalarını və axtarışlarını əks etdirir.

Yeddi fəsildən ibarət olan kitabda Azərbaycan, türk, rus və ingilis dillərində bibliografiya və "Dünya Nizamişünaslığı" bölümləri də yer alıb. Kitabdakı araşdırmalar İsa Həbibbəyli, Nüşabə Araslı, İmamverdi Həmidov, Feridə Əzizova, Almaz Ülvi, Zəhra Allahverdiyeva, Təhmimə Bədəlova, Samirə Əliyeva, Vəfa Hacıyeva, Yelena Teyer, Hürnise Bəşirova tərəfindən yazılıb.

BEYNƏLXALQ ANA DİLİ GÜNÜNƏ HƏSR OLUNMUŞ TƏDBİR

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu ilə Abdulla Şaiq adına 54 nömrəli məktəbin 21 fevral Beynəlxalq Ana Dili Gününe həsr olunmuş tədbiri keçirilib.

Məktəbdə keçirilən tədbiri Abdulla Şaiq adına 54 nömrəli məktəbin direktoru Səhibə Abbasova açaraq Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru, akademik İsa Həbibbəyli və institutun digər əməkdaşlarını salamlayıb. Bildirib ki, "bu gün münasibətilə bütün xalqımızı təbrik edirəm. Təşəkkür edirəm ki, bu günü bizim şagirdlərimizlə birgə keçirməyə gəlmisiniz, biz buna çox sevinirik".

Sonra AMEA-nın vitse-prezidenti, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru, akademik İsa Həbibbəyli çıxış edib: "Hamınızı akademiyanın və Ədəbiyyat İnstitutunun adından salamlayıram, təhsildə və elmdə uğurlar arzulayıram. Mənim atam 51 il müəllim işləyib. Mən 40 il müəllimlik kimi müqəddəs bir peşə ilə məşğul olmuşam. Mənim üçün məktəbə gəlməkdən, məktəbin inkişaf etdiyini görməkdən böyük zövq yoxdur. Bu gün bura gələrkən öyrəndim ki, 54 nömrəli məktəb Naxçıvan Dövlət Universitetinin məzununun rəhbərliyi ilə fəaliyyət göstərir.

Ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycan dilinə, təhsilinə və elminə çox yüksək qiymət verirdi, bu fikirdə idi ki, "təhsil millətin gələcəyidir".

Azərbaycan dili türk dilləri ailəsində özünəməxsus yeri, dərin kökləri, böyük ənənəsi olan çox zəngin və möhtəşəm dildir. Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən ölkəmizdə mükəmməl dil siyasəti həyata keçirilir. Parlamentdə dil haqqında qanun qəbul edilib.

Dövlət Dil Komissiyası fəaliyyət göstərir ki, ona Prezidentimiz İlham Əliyev rəhbərlik edir. Dövlət Dil Komissiyasına ölkənin Prezidentinin sədrlik etməsi müstəqil Azərbaycan dövlətinin ana dilinə dövlət səviyyəsində bəslədiyi münasibəti aydın şəkildə ifadə edir. Dil müstəqil dövlətin bayrağı, himni, gerbi kimi əsas atributlarından biridir.

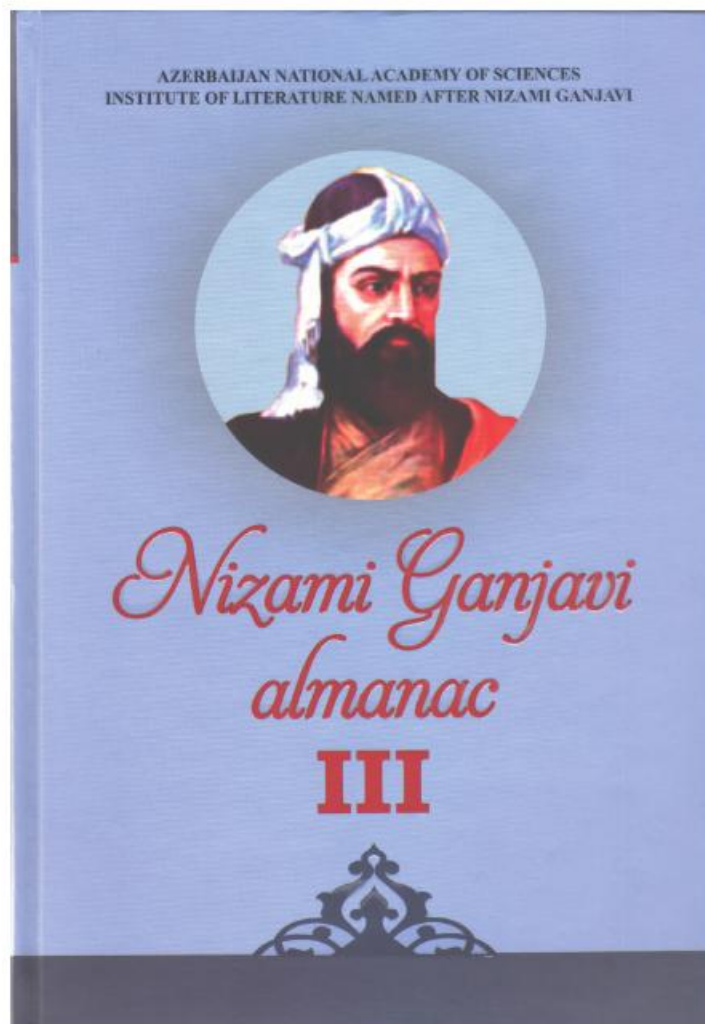
Bu gün Nəsimi rayonundakı 54 nömrəli məktəbdə Beynəlxalq Ana Dili Gününe həsr olunmuş tədbirdə iştirak edərək, gənclərin, məktəblilərin, yeni nəslin dilə olan sevgisini əyani şəkildə görmək, bu işdə sizə kömək etmək üçün sizinlə birlikdəyik.

Azərbaycan dili xalqın dili olduğu kimi, ədəbiyyatımızın da dilidir. Ədəbiyyatımız dilimizi yaşadan, zənginləşdirən, inkişaf etdirən əsas mənbələrdən və hərəkətverici qüvvələrdən biridir. Ona görə də, biz bu gün sizə ədəbiyyat tarixinə aid kitablar gətirmişik. Ədəbiyyat İnstitutunda on cildə ədəbiyyat tarixi çap olunur. Çap olunmuş dörd cildi və digər kitablarımızı sizə hədiyyə edirik".

Ardınca məktəbin məzunu, gənc xanəndə Yusif Cəfərbəyli "Şirin dil" mahnısını ifa edib.

Ədəbiyyat İnstitutunun əməkdaşlarından Uşaq ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru, dosent Elnarə Akimova da çıxış edib. Digər əməkdaşlardan Fəridə Hicran, İbrahim Yusifoğlu, Məziyyə Nəcəfova, Zəkulla Bayramlı məktəb və dil haqqında şeirlərini səsləndiriblər.

Tədbirdə Abdulla Şaiq adına 54 nömrəli məktəbin nəzdindəki Kiçik Akademiyanın nümayəndələrinin təqdimatında səhnəciklər, bədii qiraət və musiqi nümunələri də təqdim olunub.

“NİZAMI GƏNCƏVİ ALMANAXI”NIN ÜÇÜNCÜ CİLDİ İNGİLİS DİLİNDƏ ÇAP OLUNUB

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu tərəfindən “Nizami Gəncəvi almanaxı”nın üçüncü cildi ingilis dilində nəşr edilib. Almanax Prezident İlham Əliyevin 5 yanvar 2021-ci ildə Azərbaycan Respublikasında 2021-ci ilin “Nizami Gəncəvi İli” elan edilməsi haqqında Sərəncamına uyğun olaraq işıq üzü görüb. Nizamişünaslıq şöbəsinin və digər şöbələrin əməkdaşlarının

araşdırmaları yer alan “Nizami Gəncəvi almanaxı”nın üçüncü cildi Ədəbiyyat İnstitutunun Elmi Şurasının 28 oktyabr 2021-ci il tarixli, 7 sayılı qərarı ilə çap olunub.

Almanaxın elmi redaktoru Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru, akademik İsa Həbibbəylidir. Üçüncü cildin redaksiya heyətinə akademik Teymur Kərimli, AMEA-nın müxbir üzvü Nüşabə Araslı (elmi məsləhətçi), filologiya elmləri doktoru Əlizadə Əsgərli, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Aygün Bağırılı daxildir. Məsul redaktorları filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Zəhra Allahverdiyeva və Leyli Əliyevadır. Nəşrin koordinatorları İradə Orucova və Zərin Vəliyevadır.

Üçüncü cild akademik İsa Həbibbəylinin “Azərbaycan renessansının yaradıcısı: Nizami Gəncəvi” adlı yazısı ilə açılır. Nəşrdə ümumilikdə 16 tədqiqatçının mövzu ilə bağlı məqalələri yer alıb. “Nizami Gəncəvi almanaxı”na daxil olan məqalələr Nizami Gəncəvinin həyat və yaradıcılığına dair mühüm problemlərin həllinə yönəlib. 188 səhifəlik bu cild “Elm və təhsil” nəşriyyatında çap olunub. Qeyd edək ki, Nizami Gəncəvi almanaxlarının nəşr ənənəsi 1940-cı ildən başlayıb.

ƏDƏBİYYAT TARİXİNİN "CƏNUBİ AZƏRBAYCAN ƏDƏBİYYATI" CİLDİ İŞIQ ÜZÜ GÖRÜB

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu tərəfindən "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi" on cildliyinin doqquzuncu cildi nəşr edilib. İnstitut Elmi Şurasının 28 oktyabr 2021-ci il tarixli 7 sayılı iclas protokolumun qərarı ilə nəşr olunan doqquzuncu cild "Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatı" bölməsini əhatə edir.

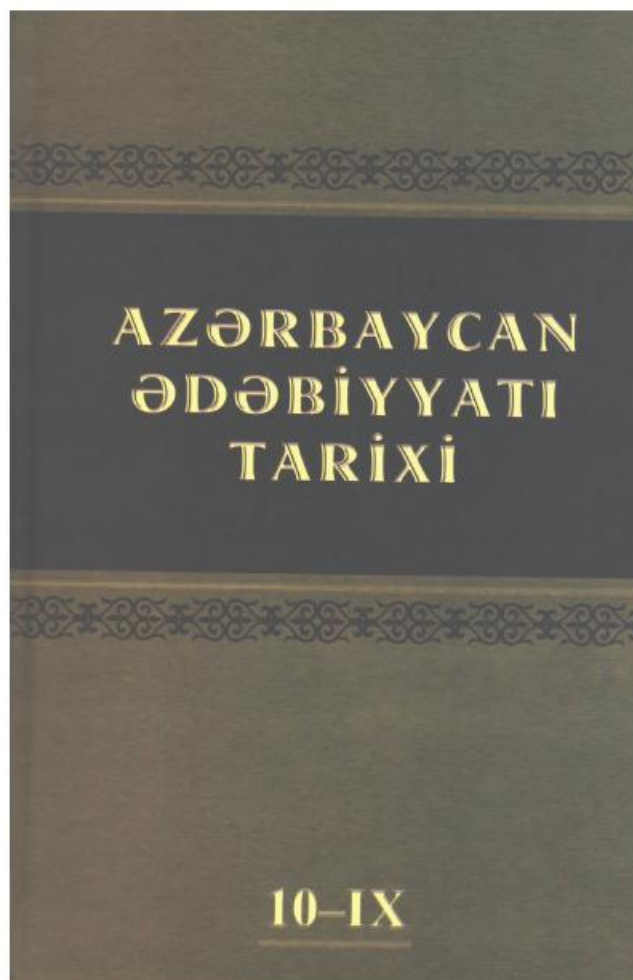
1220 səhifəlik kitabın redaksiya şurasına İsa Həbibbəyli (baş redaktor), Rəhim Əliyev (məsul redaktor), Əlizadə Əsgərli (məsul redaktorun müavini), Fikrət Süleymanoğlu (məsul katib), Aygün Bağırılı, Esmira Fuad və Pərvanə Məmmədli daxildir.

"Elm" nəşriyyatında işıq üzünü görmüş kitab AMEA-nın vitse-prezidenti, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş direktoru, akademik İsa Həbibbəylinin "Ədəbiyyat tarixinin Cənubi Azərbaycan cildi" başlıqlı ön sözü ilə başlayır.

Kollektiv elmi-yaradıcılıq məhsulu olan fundamental "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi" kitabının doqquzuncu - "Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatı" cildində problemlər konkret mərhələ və istiqamətlər üzrə öyrənilmişdir. Akademik nəşrdə XIX əsr Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatını meydana çıxaran sosial-siyasi və ədəbi-mədəni mühit, habelə dövrün maarifçilik hərəkatının təşəkkülü, inkişaf mərhələləri, maarifçi-realist ədəbiyyatın ideya-məzmun, dil və üslub xüsusiyyətləri tədqiqini tapmışdır.

Kitabda Cənubi Azərbaycanda milli azadlıq uğrunda mübarizə (1906-1920), milli müqavimət (1920-1941) dövrləri ədəbiyyatı elmi əsaslarla təhlil edilmişdir. Cildə ikinci dünya müharibəsi illərindəki milli hərəkatın istiqlal ədəbiyyatı (1941-1946), sonrakı illərin (1947-1979) ədəbi prosesi və İran İslam inqilabından sonrakı (1979-cu ildən) yeni mərhələ, habelə dünyadakı Cənubi Azərbaycan mühacirətinin ədəbi fəaliyyəti təqdim olunmuşdur. Fundamental tədqiqat işində hər bir tarixi-ədəbi mərhələnin geniş icmalları və əhatəli portret-çerkləri verilmişdir.

Elmi icmallar və portret-çerklərdən ibarət kitabda İsa Həbibbəyli, Teymur Əhmədov, Rəhim Əliyev, Dilşad Cəbbarlı, Xədicə İsgəndərli, Cəfər Müciri, İslam Qəribli, Sədrəddin Hüseyn, Şahbaz Musayev, Xeyrulla Məmmədov, Mahmizər Mehdibəyova,

Pərvanə Məmmədli, Asif Rüstəmli, Səməd Bayramzadə, Fərman Xəlilov, Elmira Bağirova, Esmira Fuad, Vüqar Əhməd, Solmaz Daşdemirova, Fikrət Süleymanoğlu, Lətifə Mirzəyeva, Sədaqət Məmmədova, Qəndab Quliyeva, Səbiqə Ələsgərova, Aydın Sərdarniya, Bahar Bərdəli, Ağahüseyn Şükürov, Kifayət Məmmədova, Zəminə Zeynalova, Əlizadə Əsgərli kimi alimlərin tədqiqatları yer alıb.

On üç bölmədən ibarət kitabda Azərbaycan, türk, rus dillərində və internet resurslarından ibarət 866 sayında ədəbiyyat siyahısını Lətifə Mirzəyeva və Fikrət Süleymanoğlu sistemləşdirib. Kitabda eyni zamanda ingilis və rus dillərində ətraflı xülasələr yer alıb.

Gülzar Səma

*Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu,
İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsi*

SON GÖRÜŞ OLMAYAYDI...

Hamlet İ saxanlı

Əvvəli jurnalın 412-ci (dekabr 2021-ci il) və 413-cü (yanvar 2022-ci il) nömrələrində

“Tez gəlin”

Geniş yayılmış “Dünya balacalaşmış” ifadəsi mövcuddur. Sürətli nəqliyyat və mobil telefon kimi məsafədən ünsiyyət vasitələri hər hansı məsafəni qısa zamanda qət etməyi və ya bir an içində xəbərleşməni mümkün etmişdir. Bu, öz növbəsində, insanların səyahət etmək və ya yer dəyişdirmək həvəsini çox artırmışdır. Uşaqlarımız müxtəlif ölkələrdə təhsil alıb, oxuyub yaşamaq imkanı əldə etmişlər. Bizim qızlarımız da istisna deyillər. Lakin, məsafədən ünsiyyətin güclənməsi üz-üzə ünsiyyəti tam əvəz edə bilmir, doğmaların həsrətini çəkirik. Belə şəxsi hisslər altında “Tez gəlin” adlı bir şeir yazmışdım. Adətən, müəyyən istisnalar xaricində, yazdığım şeirləri həmişə oxumaq adətim yoxdur. Şeir müəllifin öz-özünə danışığıdır, pıçltısıdır, sevinc və ya kədərini ifadəsidir; insan öz-özünə danışığını çox zaman bəyan etmir, buna ehtiyac duymur. Şeir yalnız dərc olunduqdan sonra təbii qayda ilə, müəllifin kefindən asılı olmadan yayılır. Bu şeir məhz qızlarımız üçün darıxdığımızı ifadə etdiyinə görə yazılan kimi sənə oxudum.

Sırr deyil keçənim, ötənim,
Titrəməz qorxudan bədənim,
Qəlbimsə titrəyər hər səsdən,
Xoş xəbər umaram hər kəsdən.
Nəğmələr dərdimə həyəndir,

Çağlayır görüşə həvəsdən-
Könlümü üzməyin, amandır,
Tez gəlin, hay salın, ay mənim
Dünyanı fəth edən ləşkərim:
Aygünüm, Zeynəbim, Aytənim,
Evimin bəzəyi Ülkərim.

Saçımda parlayan ağ dənim
Yox olan günlərimdir mənim.
Ayrılıq dərdinə düşəram,
Sizləri rüyamda qucaram.
Qanadlı yel kimi əsərəm,
Ellərdən ellərə uçaram.
Tez gəlin, qurbanlar kəsərəm,
Sevinər, əl çalar vətənim,
Ey ruhum, ey canım-cigərim:
Aygünüm, Zeynəbim, Aytənim,
Evimin bəzəyi Ülkərim.

Sən bu şeir əsasında növbəti mahnını yazdın. Şeir o qədər də geniş yayılmamış 3+3+3 şəkilli doqquz hecalı vəzndə yazılmışdır. Şeirin bu xüsusiyyətini musiqidə gözəl əks etdirən bir texnika işlədin – üç hecalı sözlər əsasında bir-birini izləyən valssayağı qısa və uzun dalğalar ardıcılığı düzəltədin. Mahnıda görüş arzusunu nikbin, hətta parlaq boyalarla vermişdin. Mahnı yazılan kimi Natəvan Şeyxova yadımıza düşdü; səhnədə olsa, aydın, cingiltili səsi və özünəməxsus oxuma tərzilə bu mahnıya qanad verə bilərdi. Mahnını “Kristal” qrupuna verdin və yanılmadın - ifa fəvqəladə dərəcədə gözəl alındı. Sonralar mahnını Natəvan xanıma göstərəndə və “yadımıza sən düşdün” deyəndə, o, “bu mahnını oxuyacam” dedi və oxudu! Mahnını Məhsəti Cabbarova və digər müğənnilər də ifa etdilər. Mahnı oxunmamışdan əvvəl qızlarımıza qulaq asdırdın və... kiçiyimiz Ülkər istisna olmaqla digərləri xahiş və tələb etdilər ki, “Mahnıda bizim adımız oxunmasın”. Mən “Aygünüm, Zeynəbim, Aytənim” misrasının “Ay üzüm, gözündən gülənim” ilə əvəz oluna biləcəyini dedim. Mahnı bizim nəzarətimizdən çıxdı və hər iki variantda oxundu.

“Tək qalmaq istəyirəm”

İnsan ünsiyyətsiz yaşaya bilmədiyi kimi tək qalmağa da ehtiyac duyur. Hay-küydən, dünyadakı haqsızlıqdan qaçmaq, tək qalmaq, təklikdə düşünmək, dincəlmək istəyir insan. Bu barədə “Tək qalmaq istəyirəm” adlı şeirim var. Sən bir gün bu şeirə musiqi yazmaq istədiyini dedin. Mən çox təəccübləndim, çünki bu şeir sanki musiqinin tələb etdiyi sabit ölçüyə malik deyildi, sərbəst vəzndə yazılmışdı, üstəlik, xalis lirika və ya sevgi şeiri deyildi. Bu sözləri sənə deyəndə “nə bilim, şeirdəki fikir xoşuma gəlib və şeiri oxuyanda musiqinin gəldiyini hiss etdim” deyə artıq işə başladığını qeyd etdin. Şeirin hamısını deyil, bir hissəsini seçmiş, üstəlik, yerdəyişmələr etmişdin. Seçimin belə olmuşdu (mahnıda mətn iki dəfə oxunurdu):

Yoruluram
Şəhərlərin hay-küyündən,
Qaçmaq istəyirəm hərdən
İnsanlardan, bu gündən.
Bezirəm
Müdrək səbrdən,
Dünyanın gərdisinə dözümdən;

Uzaqlaşmaq istəyirəm
Özümdən.

Gözlərimi yumuram
Əlacsız qalanda.
Təkliyə cumuram
İlk imkanım olanda.
O anda
Bir sadə tütək almaq
Və təklik havası çalmaq
Keçir ürəyimdən.

Təklik -
fikrimin süsləndiyi
ən uca yüksəklik.
Təklik -
xəyalımın bəsləndiyi
ən xoş gerçəklik.

Bənzəri olmayan bir mahnı yazdın. Ümumiyyətlə, heç bir mahnın digər mahnına bənzəmir. Mahnını çalıb öz səsinlə oxuyanda həmmən Flora Kərimova'nın adı çəkdik. Mahnı sanki onun səsinə və oxu üslubuna uyğun yazılmışdı (sənin Flora xanımınkına bənzər xoş səsin vardı). Mən Flora xanıma zəng etdim, sizi görüşdürdüm. Mahnı Flora xanımın çox xoşuna gəldi, "hazırlaşib oxuyacam" dedi. Bu, Flora xanımın kefinin olmadığı, bir qədər xəstələndiyi və əməliyyat olunduğu vaxtlara təsadüf etmişdi. Bu səbəbdən mahnının ifasında müəyyən gecikmənin ola bilməsi ehtimalı vardı. Lakin, bu gecikmə gözlənildiyindən çox oldu, yarım ili keçdi. Məndə "bəlkə Flora xanım hal və əhvalına görə mahnını oxuya bilməyəcək" fikri yarandı. Bu səbəbdən "bəlkə mahnı başqa bir müğənniyə verək ki, oxunsun, hayıfdir. Flora xanım nə vaxtsa oxumaq istəsə, çox gözəl, qoy oxusun" deyər səninlə məsləhətləşdim. Sən tərəddüd etdin, lakin, mənim fikrimə qarşı çıxmadın, mahnını gənc müğənni Elton Hüseynəliyev`ə verdin.

Elton yenidən oxumuşdu ki, Flora xanım sənə zəng etdi. Zəng – necə zəng?! Flora xanım inciyibmiş, telefonda onun məlahətli, amma yanıqlı, doluxsunmuş səsi gəlirdi: "Bu mənim mahnımdır, mənə aiddir, mənim həyatımı əks etdirir, onu mən oxumalıyam" deyirdi. Sən Flora xanımla rahat danışdın: "Flora xanım, mahnımızı sizin oxumağınız bizim üçün şərəfdir. Bu mahnı yazılarda onun ifası üçün sizdən başqa heç kimi düşünmədik və oxumaq üçün sizə müraciət etdik, sizdən xahiş etdik. Sizdən uzun müddət səs çıxmadiği üçün bəlkə oxumayacaqsınız fikri əmələ gəldi bizdə. Siz oxuduğunuz mahnıları başqa müğənnilər oxusa da, yaddaşlarda sizinki qalır. Buyurun, oxuyun, səbrsizliklə sizin ifanızı gözləyirik". Və Flora xanım növbəti ustalığını nümayiş etdirdi, onun çox gözəl oxuduğu bu mahnı daha çox "Təklik" adı ilə tanındı.

"Gəlsən kiçik bir məktəb açmaq?"

Xəzər Universiteti güclənir, sədəsi sərhədləri aşır, öz seçilmiş tələbə, məzun və müəllimləri, elmi-mədəni-mənəvi mühiti ilə cazibə mərkəzinə çevrilməkdə idi. Məzunlarını qəbul etdiyimiz orta məktəblərin vəziyyəti də bizim maraq dairəmizdə idi. Azərbaycanda, xüsusi halda Bakıda ürəyimizcə yaxşı məktəb tanımırdıq.

Bir axşam evdə məktəblərin vəziyyəti barədə söhbət edirdik. Sənə müraciət etdim: "Gəlsən kiçik bir məktəb açmaq?" Sən həmmən "necə?" dedin, mənim cavabım da qısa oldu: "Onu sən de". Sən bir qədər fikirləşib "ixtiyarımız varmı? Birinci bunu bilmək lazımdı, varsa, ikinci sual -

məktəbi harada açmaq, yer varmı?” Beləcə, yarızarafat, yarıciddi “məktəb açə bilərikmi?” deyə düşünməyə başladıq. Məktəb barədə öz-özümüə verdiyimiz “olar ya olmaz?”, “nə vaxt?”, “harada?”, “necə?” kimi suallara cavab hazırlamaq uzun çəkmedi. Ölkəmizdə özəl universitetlər fəaliyyət göstərirsə, ibtidai və orta məktəb yaratmaq niyə mümkün olmasın?! Sadəcə, bu işə girişmək və onu qanuniləşdirmək lazım gələcək. Vaxta gəldikdə, ən doğrusu, yəqin ki, hazırlıq işləri görüb dərs ilinin əvvəlində və ya bir az sonra fəaliyyətə başlamaqdır. “Harada” və “necə” məsələlərində fikirlərimiz eyni olmadı, haçalaşdı.

Mən məktəbin başlanğıcda Xəzər Universiteti daxilində yer almasını doğru sayırdım, sən isə buna etiraz edib, “universitet və ibtidai-orta məktəb yaş, tədris və psixoloji mühit baxımından bir yerdə olmamalıdır” deyirdin. Mən tədris edəcək şəxslərin başlanğıcda, əsasən, Xəzər Universiteti müəllimləri arasından seçilməsini mümkün sayır, sən isə, əsasən, məktəb müəllimlərinə üstünlük verilməsini zəruri hesab edirdin. Nəzərdə tutulan və üfüqdə gördüyümüz məktəbin adı nə olsun? Tezliklə “Dünya məktəbi” adı üzərində qərarlaşdıq. Bu məktəb şagirdlərə, dünyanın nə olduğunu deməyə çalışacaq, dünyadan baş çıxarmağı öyrədəcək. “Dünya məktəbi” Azərbaycanı dünyaya açacaq, dünyanı Azərbaycana gətirəcək, Azərbaycan vətəndaşı ilə dünya vətəndaşı tərbiyəsini bir-birinə qovuşduracaq, şagirdlərə gözəl bir dünya bəxş edəcək, şagirdlərə öz dünyasını yaratmağı öyrədəcək. Düşündüyümüz məktəbin fəlsəfəsi sadə idi: şagirdləri doğma balalarımız sayırıq, bu halda, onları sevirik, eyni zamanda onlara qarşı ciddiyyik, məsuliyyətimiz var, çalışırıq ki, onlar faydalı bilik xəzinəsi əldə etsin və tənqidi düşüncə sahibi olsunlar.

1998-ci ilin sentyabr ayında Xəzər Universitetinin Nizami rayonu, Məhsəti küçəsində yerləşən binasında Dünya məktəbinin eksperimental siniflərini açmağı qərarlaşdırdıq. Həm universitet, həm də məktəb müəllimlərini cəlb etməklə dərslərə başladıq. Müəyyən müddət keçdikdən sonra başlanğıcda özümüzü ibtidai məktəb sinifləri ilə məhdudlaşdırmağı qərara aldıq - aşağıdan özümüz yetişdirək fikri ilə.

Dünya məktəbi`nin baş qurucusu

Dünya məktəbinin qurulması get-gedə sənəin əsas və sevimli məşğuliyyətinə çevrildi. Cəmiyyət içində Dünya məktəbinə maraq artdı. Məktəbə cəlb etmək istədiyini müəllim və inzibati işçiləri, şagird və valideynləri elə gözəl qarşılayır, elə açıq, dostyana və inandırıcı söhbət edirdin ki, gələn geri qayıtmaq istəmirdi. “Məktəb üçün xüsusi ayrılmış yer olmalıdır” fikrinin üzərində ısrarla durdun, dediyindən dönmədin. 2001-ci ildə şəhər mərkəzində (Bəşir Səfəroğlu küçəsində) inşa etdiyimiz yeni dörd mərtəbəli binanı Dünya məktəbinə verməkdən başqa çarəmiz qalmadı; həmin il məktəbdə artıq bütün ibtidai siniflər fəaliyyət göstərirdi. Beləliklə, Dünya məktəbini universitet çərçivəsindən, eksperimental siniflər səviyyəsindən çıxarıb müstəqilləşdirdin; məktəb öz binası, müəllim və inzibatçıları olan bir quruma çevrildi. Bununla yanaşı, Dünya məktəbinin bir mühüm əlaməti onun universitet məktəbi olması idi. Məktəbin Xəzər Universiteti ilə üzvi bağlılığını gücləndirdin, tədris proqramlarının hazırlanması və məktəbdə bəzi dərslərin tədrisi üçün məktəb təcrübəsi olan və ya məktəbə maraq göstərən universitet müəllimlərini işə cəlb etdin.

Məktəb dövlət qeydiyyatından keçdi, yəni, dövlət tərəfindən tanındı, akkreditə olundu. Eksperimental siniflər zamanı sənəin də daxil olduğun kiçik bir idarəetmə qrupu yaratmışdıq, məktəb şəhər mərkəzinə köçürüləndə isə mən ısrar etdim: “Sən idarə edəcəksən!” Beləliklə, Dünya məktəbini bərabər təsis etdik və sən uzun illər məktəbin qurucu direktoru kimi çalışdın. Xəzər Universitetinin qurulmasında mən ön sırada, sən isə hər an mənim yanımda idin, gözə az görünməyə çalışsan da, mədəni və ictimai işlərdə, təsərrüfat və gözəllik yaratmaq işlərində lider sən idin. Xoş, insani şəraitin, musiqili cazibədar mühitin yaranmasında əvəzin yoxdu. “Evi arvad tikər” deyirlər. Dünya məktəbi adlı böyük evimizin baş qurucusu sən oldun, illərlə onun

qayğısını çəkdi, onu böyüdü bu günə gətirdi. Mən daha çox sənə məsləhətçi rolunda çıxış edirdim. Sən gücləndikcə, təcrübən artdıqca məktəbdə mənim köməyimə, fəal iştirakıma ehtiyac azaldı. Bununla yanaşı, elə bir gün, elə axşam, elə bir gecə olmadı ki, evimizdə məktəbin inkişafı və qarşıda duran problemlər barədə qızğın söhbət etməsin.

Məktəbdə dil siyasətini belə təyin etdik: Azərbaycan türkcəsi - birinci, ingilis - ikinci dil olsun. Məktəb məzunlarına ali təhsil yolunda geniş imkanlar yaratmaq üçün bir dünya dili olan ingilis dilinin tədrisi üzərində xüsusi dayandıq. Məktəbdə digər xarici dillərin tədrisi də təşkil olundu; şagird və valideynlərin istəklərini və bizim öz fikrimizi nəzərə alaraq, məktəbdə müxtəlif zamanlarda alman, fransız, italyan, rus, ərəb və çin dilləri öyrənilirdi.

"Dünyam nura büründü"

Dünya məktəbi durmadan güclənir və böyüyürdü. Bu, səni təbii olaraq sevdirsə də, qayğı və tələbatını da artırır. Dayanmadan "məktəbin həyəti olmalıdır, şagirdlərin gəzmək və xüsusi idman yeri olmalıdır" deyir, məni bu istiqamətdə düşünməyə vadar edirdi. Üstəlik, şagirdlərin sayı artır, sinif otaqları yetmirdi. Nəhayət, bir həll tapıldı. Azərbaycanda özəl ali məktəblərin bir qismi bağlandı, onların arasında Bakıda fəaliyyət göstərən "Naxçıvan universiteti" də vardı. Həmin universitetin abırılı bir binası və həyəti faktik olaraq boş qalmışdı. 2004-cü ildə oranu kirayə etdik, sənə istəyinə, qurduğum plana tam uyğun təmir işləri apardıq və 2004-cü tədris ilini Dünya məktəbi bu yeni yerdə başladı! Dünya məktəbinin əvvəl tutduğu bina isə Xəzər Universitetinə qaldı.

Dünya məktəbinin gur inkişaf dövrü başlandı. Yeniliklər arasıkəsilmədən, bir-birinin arxasınca gəlirdi. Bir gün "gəl, rus bölməsi açaq, tələbat var" dedin. Mən qəti etiraz etdim, tədrisin ana dilimizdə və ingiliscə olması bəs deyilmə? Sən demə, bir qrup valideyn sənə yanına gəlmiş, rus bölməsinin açılmasını xahiş etmişlər. Deyəsən, sən əməlli-başlı düşünüb-daşınıbsanmış, rus dilli tədrisə marağın haradan gəldiyini izah etdin: "Valideynlər var ki, uşaqlarını məhz rus dilində oxutmaq istəyirlər, Sovet dövründən qalmış irs var - rus dilinə hörmət edirlər, üstəgəl böyük sayda azərbaycanlının Rusiyada yaşayıb çalışması və qərribə görünsə də, rusca yaxşı danışıq bilmədiyinə görə utanan və uşağının rusca bilməsini mühüm sayan valideynlər var. Rus dilində keyfiyyətli oxudan məktəb yox kimidir, bir boşluq var, özəl məktəb olaraq niyə bu boşluğu doldurmayaq, insanlar öz ayaqları ilə gəlib xahiş edirlər, rus bölməsi açmağın nə ziyanı var?!" Bu arada ingilis dilində tədrisin vacibliyini və buna böyük maraq olduğunu nəzərə alıb, ayrıca ingilis bölməsi yaratmağı qərara aldım. Beləliklə, Dünya məktəbi üçdillə təlim-tərbiyə ocağı oldu, birinci sinifdən başlayaraq valideyn uşağını doğma dilimizdə, ingiliscə və ya rusca oxutmaq arzusunı bildirə bilirdi. Valideynlərlə söhbətdə sən, adətən, "uşağınızı ibtidai məktəbdə ana dilimizdə oxutsanız yaxşıdır, sonra istəsəniz ingilis və ya rus bölməsinə keçə bilərsiniz" deyirdin. Bu məsləhəti qəbul edənlər də olurdu, etməyənlər də...

Dünya məktəbini həm də gözəl mədəniyyət ocağına çevirdin. Zövqlü dizayn, maraqlı insanlar, görüşlər, konfranslar, musiqi və rəqs fəaliyyəti, peşəkarcasına hazırlanmış teatr tamaşaları, şagird və müəllimlərin tədrislə yanaşı ictimai-mədəni tədbirlərdə fəal iştirakı Dünya məktəbinin (Ümumdünya!) cazibə qüvvəsini çox artırdı. Məhz sənə incə zövqün, yüksək təşkilatçılıq və ünsiyyət qabiliyyətin, insanlara qarşı sevgin Dünya məktəbində yüksək insani və yaradıcı mühitin yaranmasına gətirib çıxardı. Amma qərribə bir cəhəti də qeyd etməliyəm; heç vaxt qabağa çıxmaq, özünü göstərmək istəmədin. Dünya məktəbində maraqlı və ya vacib saydığın elə bir tədbir olmadı ki, orada mənim iştirakımı, açılış və ya təbrik sözü deməyimi xahiş və tələb etməyəsən. Mən nə qədər çalışsam da, "axı sən buranın böyüyüsan, qurucususan, ilk sözü özün de" desəm də, buna heç vaxt nail olmadım, yarızarafat, yarıciddi şəkildə, təbəssüm və qətiyyətlə "sən olan yerdə mən niyə danışım?" deyər məni qabağa verdin.

Bir gün "Dünya məktəbinin himnini yazmaq vaxtı çatmayıbmı? Fikirləş, bəstəkarlarla məsləhətləş" dedin. Mən "söz var, musiqini isə sən özün yazmalısan, başqa cür ola bilməz. Hansı

bəstəkar Dünya məktəbini səndən daha çox sevib, sevgi təranəsi yazı bilər?!" Beləliklə, Dünya məktəbinin şən ruhlu "Dünyam" mahnısı yarandı; bu, bizim şeir-musiqi üzrə 8-ci Yaradıcılıq Birliyimiz idi!

Üfüqdə qızartı var,
Gecə yandı-yaxıldı,
Qızılı sarı oxlar
Pəncərəmə taxıldı.

Günəş göydə göründü,
Dünyam nura büründü.
Xəyal gerçəyə döndü,
Gerçək sanki nağıldı!

Təbiətə aşıq ol,
Oxu, yaz, yarat bol-bol,
Gələcəyə gedən yol
Düşüncədi, ağıldı!

Hazırda Dünya məktəbində hazırlanan bir çox tədbirlərdə bu mahnının sədaları eşidilir, həmçinin, dərslərarası fasiləni bildirən zəng səsi bu mahnının musiqi parçasından ibarətdir. "İnci çiçəyi" və "Lələ" ilə yanaşı, "Dünyam" mahnısının əsasında da rəqs quruldu.

"Sevimli kiçik bala"

Çıxışlarının birində "Xəzər Universiteti bizə qürur verən böyük övladımız, fəxrimiz, Dünya məktəbi isə sevimli kiçik balamızdır" demişdin. Yarandığı gündən Xəzər Universitetinin qayğıları ilə yaşayır, Xəzər Universitetində xoş mühitin hökm sürməsi üçün əlindən gələni edir, uğurlarına sevinirdin. Dünya məktəbi yaranandan sonra o, sənə "sevimli kiçik balam" oldu, onun əlindən tutub yeritdin, onu yetişdirdin, böyütdün, gücləndirdin. Və Dünya məktəbi çiçəkləndi, bar verdi, 2009-cu ildə ilk 7 məzun əmələ gəldi. Yadımdadır, mənim təbrik sözlərimdən sonra səni səhnəyə dəvət etdilər. Səhnəyə çıxdın, əvvəlcə məzunları, sonra məzunların yetişməsində əməyi olanları, müəllimləri səhnəyə dəvət etdin. Çox səmimi çıxış etdin, "çox sevinirəm" dedin, hamunu təbrik etdin, hamuya təşəkkür etdin. Sən xoşbəxt idin. Həm kövrəldin, həm də bir az şuxluq etdin, sonda mənə tərəf baxıb üzündə bənzərsiz təbəssüm "mən nə danışıram?" dedin; səhnədə utanar, danışmağı sevməz, danışığını bəyənməzdin. Bu gözəl, sözlü, söhbətli, musiqili, şən məzunluq təntənəsinin arxasında sənə ilhamverici təbiətin, sözlərin və yüksək təşkilati qabiliyyətinin durduğu aydın idi.

Bu ərəfədə Dünya məktəbi məşhur Beynəlxalq Bakalavr (IB: International Baccalureate) təşkilatı tərəfindən akkreditasiya edilmiş və Azərbaycanın ilk milli IB məktəbi olmuşdu. Məktəbin son iki ilini bu proqramla (Diploma Programme) oxuyan məzunlar IB diplomu alır və inkişaf etmiş ölkələrin ən yaxşı ali məktəblərinə qəbul oluna bilirlər. Sən bu iş üçün böyük əmək sərf etdin; akkreditasiya prosesi, uyğun proqram direktoru və müəllimlərin tapılması, onların müxtəlif ölkələrdə xüsusi proqramlar üzrə təlim keçmələri, kitabxananın zənginləşdirilməsi kimi işlər sadə deyildi, həvəs və inam tələb edirdi, böyük xərc çəkmək və düzgün qərar qəbul etmək lazım gəlirdi. Sonra sənə birbaşa təkidilə məktəbin orta illəri (MYP: Middle Years Programme) və ibtidai illəri (PYP: Primary Years Programme) də akkreditasiya üçün müraciət etdilər. Mən "əsas son iki ildir, məzun diplomu almaqdır, qalanları vacib deyil" deyə bunun əleyhinə idim, bir qədər qənaətcil olmağı üstün tuturdum. Sən isə "yarımçıq olmasın, qoy məktəb birinci sinifdən son sinfə qədər yüksək keyfiyyətli beynəlxalq proqramla işləsin" deyə məktəbin

bütün pillələrinin beynəlxalq status alması üzərində durdun, ağıllı və səxavətli hərəkət etdin.

Dünya məktəbi gündən-günə gücləndi, nüfuzu artdı, uşaqlarını bu məktəbdə oxutmaq istəyənlərin sayı da sürətlə artırdı. Sən hər gün "bir çarə qıl, bizə böyük yer düzəlt" deyə mənə təzyiq etməyə başladın. Əslində, bir müddətdir ki, bir uşaq bağçasını böyük çətinliklə özəlləşdirmişdik, lakin, bağça binası həm keyfiyyət, həm həcm baxımından tam yararsız idi, bizi qəti qane etmirdi. Nəhayət, böyük bir məktəb kompleksi tikməyi planlaşdırdıq, 2012-ci ildə sənirlə birlikdə təntənəli şəkildə yeni Məktəb kampusunun təməlini atdıq! Həmin 2012-13-cü dərs ilində Azərbaycan Prezidenti Dünya məktəbini ən yaxşı məktəblər sırasına daxil etdi və onu mükafatlandırdı!

"Mənə inan!"

2014-cü ilin sentyabr ayı dörd binadan ibarət Dünya məktəbi kampusunu sanki hazır vəziyyətə gətirdik. Çox sürətlə işləsək də, əyər-əksikləri tamamlamağa çalışsaq da, köhnə məktəbdən yeni məktəb kampusuna daşınma, həmçinin, yeni inşa olunmuş binaların tədrisə tam hazır vəziyyətə gətirilməsi ağır və vaxtاپaran iş oldu. Nəticədə, məktəbdə dərslərin başlama tarixi barədə aramızda qızgın mübahisə düşdü.

Mən hazırlıq işlərinin başa çatmaqda olduğunu nəzərə alıb, məktəbin açılışını ölkə üzrə ilk dərs günü sayılan sentyabrın 15-də başlamağı zəruri sayırdım. Mənə görə, açılışın təxirə salınması dərs ilinə hazır olmadığımız kimi, zəiflik əlaməti olaraq qəbul ediləcəkdi. Sən isə tam hazır olmadığımızı, açılışı iki həftə sonraya çəkməyi düzgün sayırdın. Fikrimiz haçalaşdı, hər ikimiz öz təhlilimizə əsaslanıb geri çəkilmək istəmirdik, mübahisə sanki münacişəyə dönməkdə idi. Belə olan tərzdə mən güc işlətməyi qərara aldım, məktəb toplantısında dərslərin vaxtında başlayacağını elan edib işə - Xəzər Universitetinə getdim.

Axşam evə dönəndə, həmişə olduğu kimi, mənə mehribanlıqla qarşıladın, yedirdin-içirdin, piano arxasına keçib sevimli havalarımızı çaldın və ... "hirsələnə, sənə qərarını dəyişdim, məktəbin rəsmi açılışını iki həftə sonraya keçirdim" dedin. Mənə heyrət bürüdü, söz deyə bilmədim. Əslində, hirs başıma vurmali idi, həmən "necə yeni?- mən açılış gününü toplantıda elan etmişəm, bu isə (yəni, sən) heç nə olmamış kimi öz istədiyini edir, mənə sözümü heçə sayır?" deyə qızıışmalıydım. Amma, sənə qətiyyətin mənə çəşdirmişdi; ilk dəfə idi ki, mənə sözümü yerə salmışdın, bunu necə edə bilmişdin, mənə təəccübləndirən bu idi...

Sən izahata keçdin: "Əzizim, mənə etibar et, necə ki, evimizin işini, quruluşunu, gözəlliyini mənə etibar etmişən. Dörd gözəl binadan ibarət yeni məktəb kampusu yaratmışıq, hamu heyrət edir, hörmət edir, gücümüzü dərk edir. Belə olan halda dərsə iki həftə gec başlamağımızı heç kim zəiflik kimi qəbul etməz. Xırda görünən, bəlkə sənə görmədiyən, fikir vermədiyən nöqsanlar var, onları aradan qaldırmaq lazımdır. Mən istəyirəm ki, hər şey gözəl, təmiz, səliqəli, zövqlü olsun, hər şeyi ölçüb-biçək, yarımçıq heç nə gözə çarpmasın. Mən dəli deyiləm ki, səbəb olmadan açılışı təxirə salmaq istəyirəm?! Mənə inan!" Mən əlimi yellədim, başımı buladım və... sənə qucaqladım.

Gecə-gündüz Dünya məktəbi'nin qayğısı ilə

Xəzər Universiteti ilə Dünya məktəbi arasında qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq yarandı. Xəzər Universitetində müəllimlik ixtisasları üzrə təhsil alan bütün tələbələrin Dünya məktəbində pedaqoji təcrübə keçməsi qaydaya çevrildi. Xəzər Universiteti müəllimlərinin və xarici ölkə vətəndaşları olan doktorantlarının Dünya məktəbində, məktəbdəki bəzi müəllimlərin də Xəzər Universitetində dərs demələri ənənə şəkli aldı. Məktəb-universitet işbirliyi birgə konfransların keçirilməsinə təkan verdi. Bu əməkdaşlığın təşkilində sən əsas rol oynayırdın. Xəzər Universitetinin "Xəzər-Xəbər" ("Khazar Review") dərşisində Dünya məktəbinin fəaliyyətini işıqlandırmaq üçün xüsusi məktəb güşəsinə yer vermişdik. 2015-ci ilin başlanğıcı məktəbin

sənin redaktən ilə dərc olunan nəfis tərtibli aylıq sərbəst "Dünya" dərgisi ilə yadda qaldı!

Dünya məktəbi sənin həyatında çox böyük yer tutdu. Sənin 20 il ətrafında baş verən xəstəlik dövrün həm də Dünya məktəbini qurmaq, gücləndirmək, gözəlləşdirmək dövrü oldu. Sənin rəhbərliyin və yaxın iştirakın nəticəsində məktəbdə müasir laboratoriyalar və texnoloji vasitələr quruldu, böyük və keyfiyyətli yeməcxana, idman kompleksi, örtülü və açıq meydançalar, üzgüçülük hovuzu fəaliyyətə keçdi, tibbi və psixoloji xidmət, mühafizə və nəqliyyat işi təşkil olundu, şagird, müəllim və inzibatçıların xarici ölkələrə çoxsaylı, yaddaqalan səfərləri və daha nələr, nələr baş tutdu. Dünya məktəbinin məzurları dünyanın qabaqcıl universitetlərinə qəbul olunur, hər yerdən onların xoş sorağı gəlirdi. Dünya məktəbinin "İnci çiçəyi" salonu adlı konsert-konfrans mərkəzi özünəməxsus maraqlı musiqili teatr fəaliyyəti ilə tanındı. Gecəgündüz Dünya məktəbi nin qayğısı ilə yaşayırdın, xəstəliyinin şiddətləndiyi son dövrdə belə idarəetmə işində bir sıra islahatlar həyata keçirdin.

Dünya məktəbləri şəbəkəsini yaratmaq məsələsi müzakirə olunarkən, sən əvvəlcə bu işə şübhə ilə yanaşdın: bacarıqımı, lazımdırımı? Mənim həvəsimi görüb, yaxşı dedin və Sumqayıt Dünya məktəbinin fəaliyyətini tam nəzarətə götürdün. Gəncə Dünya məktəbi ideyası sənin xəstəliyinin şiddətləndiyi zamana təsadüf etdiyinə görə Gəncəyə gedə bilmədin, amma hər məsələ barədə fikrini bildirməklə, məsləhət verməklə Gəncə məktəb kompleksinin yaranmasına yardım etdin. Dünya məktəbinin fəaliyyətə başlamasından bir neçə il sonra böyük həvəslə məktəbəqədər tərbiyə və təhsili, yəni uşaq bağçası və məktəbə hazırlıq işini təşkil etməyə girişdin. Bu uğurlu işi qurdun, onun son mərhələsində bir dəfə mənə sevincək "yaxşı bir ad fikirləşmişəm, ağıma hardan gəldi bilmirəm" dedin və "uşaq bağçası", "məktəbə hazırlıq", "məktəbəqədər təhsil" əvəzinə "Dünya Ana Məktəbi" sözünü daxil etdin. Beləliklə, sənin də böyük iştirakınla yaradılan Xəzər Universitetindən sonra sənin birbaşa və aparıcı qurucu fəaliyyətin və məsləhətlərin nəticəsində Azərbaycan təhsil sistemində mühüm yer tutan Bakı Dünya məktəbi, Sumqayıt Dünya məktəbi, Gəncə Dünya məktəbi və Dünya Ana məktəbi yarandı! Sən cəmiyyətdə maarifçi və təhsil qurucusu kimi geniş tanındın!

Gözəlliğin əsas elementi təbiilikdir

Xəstəliyin sənin nə ailə həyatını, nə Xəzər universiteti və Dünya məktəbindəki fəaliyyətini, nə yaradıcılığını, nə həyata baxışını zədələmədi, qeyri-adi səslənsə də, əksinə, sən məhz bu dövrdə çox maraqlı fəal həyat yaşadın, içindəki çoxcəhətli istedadın parladı, enerjin üzə çıxdı, qaynadı. Cəmiyyətdə göründün, hörmət qazandın, seçildin və sevildin. Məhurlarını məhz bu dövrdə bəstələdin, sevimlin Dünya məktəbi bu dövrdə böyük inkişaf yolu keçdi. Bu dövrdə dünyanı gəzdin. Bu dövrdə nəvələrin dünyaya gəldi, həyatımız daha rəngbərəng oldu.

Yaşa dolduqca, ildən ilə gözəlləşdin. Ən baxımlı qadınlar sırasında idin. Ölçülü hərəkət və davranışınla seçilirdin. Zövqlə geyinirdin. Hətta öz həyat yoldaşın qarşısında, öz evində belə geyiminə-keciminə, saç, sifət və əllərinə, səliqə və təmizliyə fikir verirdin. Ruhu oxşayan yumşaq, məlahətli, şən və melodik gülüşünlə evdə, işdə, kiçik və böyük məclislərdə xoş əhval yaradırdın. Gülürüz idin, üzündən təbəssüm əksik olmadı - ən çətin zamanlarda da. Gözəllik daxildən gəlir, üzə vurur, şölə saçır. Gözəlliğin əsas elementi təbiilikdir deyirdin, evdə, bağbağçada, geyimdə, danışıqda - hər şeydə təmtəraqa deyil, təbii gözəlliyə üstünlük verirdin. Səndə sadəlik və təvazökarlıqla xanım-xatınlıq və kübarlıq, eləcə də müasirliklə abır-həya yan-yana idi, üzvi surətdə birləşmişdi. Səndə mistik bir lətafət, aura, biosahə vardı sanki. Səninlə təmasda olan hamı - uşaq, gənc, yaşlı insanlar, müxtəlif peşə və sənət sahibəri məmnun idi.

Çətin günlərimizdə belə şikayət etmədin, bir-birimizə dayaq olduq. Səndə güclü həyat eşqi vardı. Səninlə söhbət etmək, zarafat etmək, lağ-lağ etmək necə də maraqlı idi. Kiçik işarələr, incə duyğular, sevgi dolu baxışlar, xoş atmacalar aramızı isidir, aramıza şuxluq gətirirdi. Mən sənə heyran idim, sən bənzərsiz ana, həyat yoldaşı, xoş, nəcib, təvazökar insan, öyrənmək yangısı yaradan müəllim, musiqi ilə yoğrulmuş, yüksək estetik duyğu sahibi, qayğıkeş və xeyirxah şəxs

idin. Sanki göylərdən endin, mənə bəxtəvər etdin, mənə qeyri-adi bir sevgi yaşatdın. Ömrümə bəzək oldun. Zərif inci çiçəyini mən dərdim!

Hər halda, mən sənə həyatını təsəvvür edə bilmirəm, mənə həyatım sənə bağlandı. Mənim dünyamla yanaşı, digər bir çox insanların dünyası da sənə bağlandı. Nizami demişkən (“İqbalnamə”), “Dünya yaxşı adamlara görə öz yerində qərar tutur”.

“İkimizdən birimiz”

Gecələrimiz rəngbərəng olurdu, işdən, ədəbiyyat və tarixdən, musiqi və incəsənətdən söhbət edirdik, sən pianoda çalırdın, birlikdə mahnı oxuyurdun. Bəzən mən oxuduğum bir əsər, araşdırdığım bir məsələ barədə sənə danışırıdım və ya ortaya atdığım maraqlı suallara cavab verirdim. Belə söhbətləri çox sevirdin. Qərībədir, “ayrı-ayrı doğulduq bu dünyada, nə yaxşı qonşu olduq bu dünyada, axır gəlib bir olduq bu dünyada, ey həyat, sən nə qərībəsən?” İki insan rastlaşır, tanış olur, sevgi yaranır, birləşib xoşbəxt olurlar. Bu xoşbəxtlik təsadüfi görüşdən yaranır, ola bilərdi ki, bu iki insan heç görüşməsin. Onda həyat, dünya necə olardı? Dünya dağılmazdı, amma, dünyada bir ahəng var, uçmaq üçün qoşa qanad lazımdır, dünya sevgilər üzərində qurulur. Deməli, bir sevgi baş tutmasa, dünya başqa cür olardı, dünyanı eşq yaşadır, sevgilər gəldi-gedər deyil. Belə fəlsəfi söhbətlərimizin nəticəsində “İkimizdən birimiz” adlı şeir yazıldı.

İkimizdən birimiz
Dünyaya gəlməsəydik...

Günəş nur saçmağında,
Qartallar uçmağında
Davam edərdi, gülüm.
Eşq coşanda sinədə
Qız, oğlanlar yenə də
Yalılı gedərdi, gülüm.

Bizsiz də həyat vardı,
Boş qalmazdı yerimiz;
Qiyamətmi qopardı,
İkimizdən birimiz
Dünyaya gəlməsəydik?

Dünyada tam ahəng var -
Tənha ulduzlar yanar,
Aləm nura boyanar.
Milyonlara ruh verər
Bir qəlbədəki duyğular.
Qılgımdan od törər,
Damcılardan dalğalar.
Zərrədə saysız hünər
Hər ahəngdə min rəng var,
Dünyada tam ahəng var.

Günəş aya baxmasa
Ay yerə nur saçarmı?
Qoşa qanad taxmasa
Quşlar şövqlə uçarmı?

İkimizdən birimiz
 Dünyaya gəlməsəydik,
 Bu günü görməsəydik,
 Görən nə baş verərdi.
 Kim ağlar, kim gülərdi?
 Bizə nə dərdi, gülüm,
 Dünyaya gəlməyimiz,
 Sevib-sevilməyimiz
 Yazı-qədərdir, gülüm.

Bir söz deyim müxtəsər,
 Məhəbbətdir hər əsər.
 Bir vurmazdı qəlbimiz,
 Yazılmazdı şerimiz
 İkimizdən birimiz
 Dünyaya gəlməsəydik.

Dünyanı eşq yaşadar,
 Vurğunluqdan xoş nə var?!
 Kim deyər ki, sevdalar
 Gəldi-gədərdi, gülüm?

Bu şeir populyar oldu, müxtəlif məclislərdə, kürsülərdə səsləndi, bəstəkarların diqqətini cəlb etdi, musiqilər yazıldı. Sən özün də bu şeir əsasında mahnı yazmaq, sadə, amma yadda qalan melodiya içində rəqətativ, yəni mahnı arasında danışıq parçası olan bir musiqi barədə düşünürdün (ilk mahnın – “Səni sevdim çox sadəcə” də bu üsula əl atmışdın).

Mələhət və şəfqət

İnsanları yaxşı tanımaq, duymaq, seçmək, cəlb etmək, həyatın içini, doğru olanı, doğruya xas olan gözəlliyi görə bilmək, kiçik səhvləri bağışlamaq, münaqişələri dinc yolla həll etmək qabiliyyəti vardı səndə. Ünsiyyətdə məntiq və hissləri bir-birinə qovuşdura bilirdin. Yalan və yaltaqlıq ən çox sevmədiyən, zəhlən gedən sifətlər idi. İşdə peşəkarlığı, dürüstlüyü və öz işinə sadıqlığı yüksək tutur, işçilərin əməyinə düzgün qiymət verməyə çalışır, ədalətli qərar qəbul edirdin.

İnsanlara qarşı səmimi, həssas və yardımsevər olmusan, sən öz sevginlə, zərifliyinlə, diqqət və mələhətinlə tənha ruhları, ürəkləri xilas etmişən. Ehtiyac duyulan hər sahəyə, insanlara yardım əlini əsirgəmədin, şagird və tələbələrə ana qayğısı göstərdin. Xəzər Universitetinin tələbələri, xüsusilə başlanğıc dövrdə, sənənlə görüşə can atar, səndən məsləhət və kömək istəyər, səni özlərinə ana sayardılar. Səndəki rəhm və şəfqət ətrafındakı insanları - şagird, müəllim, tələbə və valideynləri, kimsəsiz, kasıb və yetimləri, qoca, əlil və xəstələri, əmək və müharibə veteranlarını isindirirdi. Sənənlə təmasda olanlara, yanına gələnlərə kömək etməklə kifayətlənməyib, özün də ehtiyacı olanları axtarıb tapardın.

Səni tanıyanların sevimlisi idin. Qohumcanlı olmağın və qonaqpərvərliyinlə, nikbinliyin, səmimiyyətin və ülfətinlə insanları cəlb edir, insanlararası sədləri əridirdin. Səndən məsləhət alır, səndən kömək umur, sənənlə tanışların, dostların cərgəsinə daxil olmağa can atırdılar. Qadınlardan işgüzar həyata atılmalarına kömək etdin, özün də örnək oldun.

Evimizdə və bağımızda, Xəzər Universitetində və Dünya məktəbində, müxtəlif məclislərdə və səfərlərdə çox görkəmli insanlarla – elm adamları ilə, şair və yazıçı, bəstəkar və rəssam, rejissor və aktyor, müğənni və xanəndə, rektor və digər təhsil təşkilatçıları ilə, səfir, nazir və

deputatlarla, müəllim, şagird və tələbələrle, cürbəcür sadə və kübar şəxslərlə ünsiyyətdə olurdun. Hamu sənə yaxınlaşır, hal-əhval tutur, səninlə söhbət etmək istəyirdi.

Dörd tanınmış elm və sənət adamı (Halil İnalçık - Türkiyə, Lütfi Zadə - ABŞ, Mahmud Qazi Yaşargil - ABŞ - Türkiyə, Arif Məlikov - Azərbaycan) və mən uzun müzakirələr nəticəsində "Avrasiya Akademiyası"nu təsis etdik və onun ictimaiyyətə təqdimatını keçirdik, ilk üzvlərini seçdik (29 yanvar 2016). Bu Akademiyanın qurulması işinə böyük töhfə verdin, üzvlərin xüsusi geyimini - rəmzi libası dizayn etdin, Afaq Kərimova tərəfindən dizayn olunmuş Avrasiya Əfsanəsi adlı mükafatı və medalları meydana gətirmək üçün birlikdə Çinə, Şanxaya səfər etdiniz. Akademiya toplantılarının hazırlanmasında yaxından iştirak etdin.

Kövrəldin, gözlərin doldu

Xəzər Universiteti və Dünya məktəbi əməkdaşlarına diqqət göstərmək, qiymət vermək, yubiley tədbirləri keçirmək istiqamətində səni heç kim əvəz edə bilməzdi. Məclislərdə özün diqqət mərkəzində olmağı sevməzdin, kənara çəkilərdin. Lakin, istəsən də, istəməsən də başına yığışardılar. Nəhayət, sənin yaradıcılıq gecəni keçirmək istədik; yubiley sözümdən xoşun gəlmədi. Uyğun təşkilatı işlərlə Dünya məktəbi və Xəzər Universiteti məşğul oldu.

Qızlarımız İngiltərə və Türkiyədə idi və gəlməyə hazırlaşdılar. Bir oyun oynamaq fikrinə düşdük: qızların gəlməsindən sənin xəbər olmasın, sənə deyək ki, işləri çoxdu, gələ bilmirlər. Sən qızların gələ bilməməsi xəbərini sakit qarşılasan da, heç bir söz deməsən də, düşünürəm ki, ürəyində bunu diqqətsizlik saydın.

Biz bağ evimizdə yaşayırdıq, qızları qarşılayıb şəhərdəki evimizə apardılar. O biri gün sənin Dünya məktəbi "İnci Çiçəyi" adlı Konfrans-Konsert Salonunda keçirilən yaradıcılıq gecəyə Azərbaycanın seçilmiş elm və sənət adamları, təhsil işçiləri və hökumət nümayəndələri, tanışlar və dostlar gəlmişdilər. Gecə Dünya məktəbində hazırlanmış, sənin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş "İnci çiçəyi" adlı filmin nümayişi ilə başladı, bir-iki dəqiqə sonra əvvəlcədən şərtləşdiyimiz kimi, birdən film dayandırıldı, səhnə bağlandı. Mən sənə "deyəsan balaca nasazlıq var, indi düzəldərlər" dedim. Sonra qızlarımıza aid "Tez gəlin" mahnısının sədaları altında səhnə açıldı və qızlarımız iki kiçik nəvəmizlə birlikdə səhnədə göründülər. Sən özünü itirdin, mən ürəyin bu həyəcana davam gətirməz deyə qorxdum, çıxardığım bu oyuna görə ürəyimdə özümü danladım. Kövrəldin, gözlərin doldu. Salonda əyləşənləri də xoş həyəcan bürümüşdü. Brilliant Dadaşova, Manana, İlqar Muradov, Fərid Əliyev, Məhsəti Cabbarova, Dünya məktəbinin xoru və Xəzər Universitetinin kamera orkestri sən mahnularını ifa etdilər. Şeir, musiqi, rəqs və səmimi cıxışlarla dolu bir yaradıcılıq gecəsi yaşadıq.

Şeir müəllifin öz-özü ilə söhbətidir

Uzun illər xəstəliklə mübarizə etdik. Müalicənin düzgün aparılması və qaydalara əməl etməyin, yaradıcı həyat sürməyin, nikbin ruhun və həyat eşqin bizə böyük ümid verirdi. Həyat fəlsəfən sadə idi: xəstəlik xoşagəlməz hadisədir, başımıza gəlib, nə edək, onu cilovlamağa çalışaq və eyni zamanda yaradıcı, qurucu işimizi davam etdirək, dünyanın dadı-ləzzətini duymağa davam edək. Qaynar işgüzar həyat tərzin, sənin insanlara və ətrafdakı insanların sənə bəslədikləri böyük sevgi sənin həyatına mənə verir, həyatını bəzəyirdi. Qardaşım xəstəxanada yanına gələndə özünü saxlaya bilməmiş, kövrəlib ağlamış və bu sənə çox təsir etmişdi: "Məni çox istəyirlər, mən də onları".

Əlbəttə, xəstəlik aşkar ediləndə və sonralar bir neçə dəfə şiddətlənib böhran vəziyyəti yarananda ciddi sarsıntı keçirmişdik. Lakin sən də, mən də bu həyəcanı bürüzə vermirdik, gülümsəyirdik, əminliklə normal vəziyyətə qayıdacağımızı deyirdik. Və doğrudan da, halımız əsasən düzəlir, sən sevimli işlərinlə məşğul olmağa davam edirdin. Xəstəliyin şiddətlənməsi sanki mənə daha çox üzürdü, səni itirmək qorxusu ilə yaşayırdım. Bu dərdi içimdə çəkirdim,

səndən gizlədirdim, lakin, bu əzab şeirdə əks olunurdu. Şeir müəllifin öz-özü ilə söhbətidir. Bu şeirləri sənə bir müddət keçəndən sonra oxuyurdum.

“Səni çox sevirdim” adlı şeir bu silsilədən tarixcə birinci idi. Səni, sanki göylərdən enmiş mələyi çox sevdim, lap çox. Əfsus, səninlə keçirdiyim xoş, şən sevdalı dünyam tamama yetə bilər. Nə olur-olsun, sənə bəslədiyim sevgi mahruya dönüb, küləklərin qanadında səmalarda dolacağıq:

Buludlar əriyib yağışa dönəndə
Mən səni ehmalca göylərdən endirdim
Qarşımda dayandın nazənin-nazənin,
Danəndə-danəndə;
Üzümü nur saçan tərəfə çevirdim –
Tanrı nə bəxtəvər yaratmış aşiqi!
Gözəllik ilahəm, gözümün işığı
Səni çox sevirdim...

Şimşəklər çaxanda, parlayıb sönəndə,
Yağış vücudunu oxşayıb öpəndə
Deyəsən bir anlıq huşumu itirdim –
Qəlbi kövrək olur sevdaya düşənin;
Səni çox sevirdim,
Səni çox, lap çox sevirdim.

Göyün maviliyi sulara əks edər,
Suların üstündə dalğalar rəqs edər,
Ağlayar, sızlayar qüssəli buludlar,
Tökülər yağışlar, bulanar göy sular,
Belədir təbiət...
Sevgi ondan betər –
Ya ömrə bəzəkdir, ya ömrü puç eylər.

Mənim nakam eşqim,
Səni tez itirdim,
Sanki uca dağlar yerindən sürüşdü,
Varlığım sarsıldı, ruhum xəstə düşdü,
Bəxtimlə qovğaya girdim –
Sevdalı dünyamı təmamə yetirdim.

Küləklər rəqs edər, səs səsə calanar,
Mavi səmalarda bir mahru dolanar:
Səni çox sevirdim,
Səni çox, lap çox sevirdim.

Təhlükəli, sağalmaz dərdə düşən hər insan “ay ana” deyir, dərini anasına danışır, anası yanında olsa da, olmasa da, anası vəfat etmiş olsa da. “Gedin deyın anama” adlı bayatı ruhlu şeirdə anama üz tuturam - vəziyyətim ağırdır, sevimli sonama güllə dəyib, dörd yarımada dolanan pərvanəm yoxdur, bunu sən də bil, yarına da gələmmirəm, hərdən ölmək istəyirəm, amma öləmmirəm:

Gedin deyın anama:
Daha çıxmasın dama
Göy dağlara qar yağıb.

Gedin deyin anama:
Hələ yetmədim kama
Amma saçım ağarıb.

Gedin deyin anama:
Daha toyda oynama
Qırılıbdır qanadım
Güllə dəyib sonama.

Gedin deyin anama:
İncəlib döndüm şama
Dörd yanımda dolanan
Pərvanəm yoxdur amma.

Gedin deyin anama:
Uzaqda ki, balan var
Onu çox da qınama –
Uzaqdadır güləmmir.
Son vaxtlar keyfi yoxdur
Yorulub qəm-kədərdən
Heç ürəkdən güləmmir;
Ölmək istəyir hərdən
Amma hələ öləmmir...

Bu iki şeirə "qismət olsa musiqi yazacam" deyirdin. Qismət olmadı.
"Sənsizlik" adlı şeirdə "bu yaz mənə qəm gətirdi", bu yaz mənə isitmədi, üşütdü deyilir,
"sənsiz yaşaya bilmirəm", "heç cür alışa bilmirəm sənsizliyə":

Açılır rəng-rəng çiçəklər
Açılmayıf kefim bu yaz.
İsinir xırda böcəklər
İsinir soyuq küləklər
Bu günəş mənimki deyil
Yaman üşüyürəm bu il.

Bu yaz mənə qəm gətirdi
Açılmayıf kefim bu yaz.
Çoxları tək mən demirəm
Dərdim kitablara sığmaz –
Dərdlərim birçə sətirdi:
Sənsiz yaşaya bilmirəm.

Sənsizliyə
Alışa bilmirəm heç cür;
İllər ötür,
Ömür adlı karvan keçir
Tanışlarım bu dünyadan bir-bir köçür
Dünya fanidir sözünə
Alışırım
Yana-yana,
Ölümün müdhiş gözüne

Baxa biləm
 Diri-diri, saymazyanə
 Ürəkdə qəm.
 Amma bilməm
 Bilməm niyə
 Hər nə qədər çalışıram
 Sənsizliyə
 Alışa bilmirəm heç cür
 Heç cür alışa bilmirəm sənsizliyə?

Bu şeirə musiqi yazıldı.

Qəzəl janrında yazılmış "Qədər bümü" adlı şeir zaman-zaman məni ümitsizliyə sürüyən hissdən, səni itirmək qorxusundan bəhs edir:

Səni itirmək qorxusu məni məhv edir, gözəlim
 "Candan şirin nə var?!" deyən vallah səhv edir, gözəlim.

Can şirindir o halda ki, candan şirin cananı var
 Könül o cananı istər, can da o cana can atar.

Həyatında tutduğun yer, gözəl, necə də dərinmiş
 İllərlə bəslənən sevgi candan qat-qat çox şirinmiş.

Binadan ki eşq əhliyəm, havalıyam, ruhum şəndir
 Cananın canı sağ olsun, qalan hər şey düzəldir.

Yarın yorğun gözlərindən öpsəm, dostlar qınamasın
 Tale bizi qəm, məşəqqət meydanında sınamasın.

Qədər in cilvəsi müdhiş, güman yeri köndələndir
 Əlləri baş sığallayan, barmaqları göz dələndir.

Qədər bümü – canan xəstə, sevgilisi şikəstədir?!
 Tanrım, harı mərhəmətin? Bax, anam namaz üstədir.

Tanrıya ağıl qoymuram, amma vallah olmaz bu cür
 Ya hər ikimizi öldür, ya bizi birlikdə güldür.

Dünyada hər növ insan var – böyük, kiçik, adlı-sanlı...
 Gülüm, sənsiz ölür biri – yazıq, fağır İsaxanlı.

Arzu edirdim ki, məni sən yola salasan

Son iki ildə ağrıların artdı, zəiflədin. Sənin yaxşılaşman üçün nə edə bilərdim? Zəlzələ, yanğın, sel kimi böyük təbii fəlakətlərin qarşısında insan aciz qalır. Xəstəliyin şiddətlənməsi və böhran halına çatması da belədir, onun qarşısında həkim də aciz qalır, bütün yaxınlar da. Yaxın tanış olduğumuz günlərdən son dövrə qədər, ömrümüz boyu sən mənə qulluq etməsən, mənə öz yaradıcı və qurucu işlərimlə məşğul olmaq imkanı yaratmısan. Son zamanlar mən sənə qulluq etməyə başladım. Qoluna girib gəzdirdim, istədiyini əşya, dərman, yeməyi gətirdim. Yəni, xəstəliyin şiddətləndikcə mən sənə daha çox vaxt ayırdım və beləliklə sənə daha da yaxın oldum.

Və səninlə ünsiyyətə daha çox ehtiyac duydum. Hər gün sənin yanında oturur, səninlə müxtəlif mövzularda, o cümlədən iş barədə söhbət edirdik. Tez-tez klassik musiqi nümunələrini, böyük bəstəkarların şedevr əsərlərini, həmçinin, instrumental ifaları və gəncliyində populyar olan mahnuları telefonumda tapır və səsləndirirdim. Çox diqqətlə qulaq asır, təhlil və şərh edir, bəzi musiqilərin sənə nə üçün yaxın olduğu barədə danışırdın. Canalan təbəssümün və zarafatların yerində idi.

Mənə "işə get, işinlə məşğul ol" deyirdin. İşdə olduğum günlər həmişə sənə zəng edir, halını soruşur, xoş söz deməyə can atırdım. Xəstə olduğun dövr evə daha çox bağlandım, iş bitən kimi evə, səninlə üz-üzə, göz-gözə gəlməyə tələsirdim.

Bir dəfə "sənə arvadlıq edə bilmirəm" dedin, cavabında "sən mənə gözəl arvadlıq etmişən, üstəlik, mənə ana və bacı, həmkar və dost olmusan, sən adi arvad deyilsən, sən mənim mələyimsən və qəlbimin evində sağlığa yüksəlmisən" deyib mahnı oxudum:

Bilmirəm mələksən, yoxsa nəsən sən
Qəlbimin evində sağlıq edirsən.

Bir arzum vardı, bunu sənə bir neçə dəfə demişdim. Arzu edirdim ki, mən səndən əvvəl ölüm, məni sən yola salasan. Sən məndən daha tədbirlisən. Məndən sonra çətin olsa da, sən ailəmizi də, universitetimizi də, məktəbimizi də idarə edə biləcəksən. Mən yaxınların, uşaqların ağrıdığına görə, bir fəlakət üz verəndə özümü itirirəm, sən çətin anlarda özünü məndən daha tez ələ ala bilərsən. Mən sənsizliyə dözə bilmərəm. Bu dünyanı səndən əvvəl tərk etmə fikrimi bir-iki dəfə şeirlə də ifadə etmişdim.

Mən ki sənə demişdim, həyata bel bağlama
Mənim də son günüm var, mən də ölüb gedəcəm.
Göz yaşını sel etmə, gecə-gündüz ağlama
Zamanın hökmündəyəm, mən səni tərk edəcəm.

Və mənsiz necə tənha qalacağını, məni yuxuda görəcəyini, yuxudan qalxanda necə göz yaşını axıdacağını təsvir etməyə çalışmışdım:

Mən ki sənə demişdim, gerçəyi itirəndə
Xatirəyə, xəyalə, surətə uyacaqsan
Təkliyin pəncəsində köksünü ötürəndə
Sevgilər pıçıldayan səsimi duyacaqsan.

Mən ki sənə demişdim, yuxuda görəcəksən
Ölməmişəm mən hələ, gəzişirik əl-əl
Oxşayıb-öpəcəksən, oynayıb güləcəksən
Ayılarda göz yaşın axacaq gilə-gilə.

Və bəzən üzünə tərs baxdığım və indi də həyat burulğanında səni tək buraxdığım üçün üzr istəmişdim:

Mən ki sənə demişdim, səni candan sevsəm də
Bəzən dünyadan küsüb üzünə tərs baxmışam
Bağışla, canım-gözüm, sənirləyəm desəm də
Həyat burulğanında səni tək buraxmışam.

Bu mövzuda "Məndən sonra" adlı şeir də yazdım. Məndən sonra evimizin nizamının pozulacağından, dərdin, qayğının sağ qalanları yıxa biləcəyindən qorxduğumu ifadə etdim. Əslində isə, böyük acını mən daddım, "Səndən sonra"nu gördüm, sağ qalan insan kimi nizamım pozuldu, ailəmizin nizamı pozuldu...

Mənim öz ölümümü qabağa salmaq istəyimlə sən barışmırdın. "Sən sağlamsan, sən uzun yaşa" deyirdin. Mən sağlam insanların da tez ölə biləcəyi və xəstəliyi olanların uzun yaşaya biləcəyi barədə danışıq, misallar gətirirdim. Olmadı. Sən öldün, mən sağ qaldım. Sən bu dünyanı məndən tez tərk etdin, əzizim, məni ömürlük yana-yana qoydun. Sənin ağrıların bitdi, mənim ağrılarım başladı. Nizami'nin ürəyindən keçirmiş ki, öləndə ona Xaqani mərziyə yazsın, amma qədər elə gətirib ki, Nizami Xaqaniyə mərziyə yazıb:

Könlümdən keçirdi ki, Xaqani mənə əfsus desin
Əfsus ki, mən Xaqaniyə əfsus deyən oldum.

Sənsizliyimin çarəsi yoxdur, çünki sənin əvəzin yoxdur

Səni ən çox düşündürən "birdən mənə bir şey olsa Hamletin axırı, taleyi necə olacaq?" sualı idi. Mənim həyatım tamamilə sənə bağlı idi, fikirlərimi əvvəlcə səninlə bölüşür, sonra ortaya çıxarırdım. Mənə ideal ev və iş şəraiti yaratmışdın. Məni işdən, yaradıcılıqdan ayıra bilən heç nə yox idi. Bütün ev, məişət qayğılarını sən həll edirdin. Mən kitab mağazasından başqa heç bir alış-veriş yerinə getmirdim. Mənim paltarlarımı sən alırdın, o şeyin ki, ölçüsü standart idi, onları mənim iştirakım olmadan alırdın. O şeylər ki, məsələn, ayaqqabı, geyinib baxmaq tələb edirdi, məni birtəhər yola gətirməklə mağazaya aparır və məsələni yerində həll edirdin. Geyim məsələsi məni çox maraqlandırmırdı. Hər şeydən bir-iki dənə varsa, düşünürdüm ki, onlar mənə ömürlük bəs edər. Ancaq sən, hər şeydə olduğu kimi, geyimdə də zövqlü və tələbkər idin - özünə qarşı da, mənə qarşı da. "İşə gedirsən, xaricə gedirsən, mühüm görüşə gedirsən, televiziya proqramında olacaqsan, rayona gedirsən, idmana gedirsən" deyər mənə uyğun paltar hazırlayırdın.

Bəzən yaxın dostlarla görüşdə məndən şikayət edir kimi söhbət edirdin: "Mən ona paltar almaq istəyirəm, o isə mənə kömək etmək əvəzinə məndən qaçır, paltarım var deyir, yenisini istəmirəm deyir. Xəbəri yoxdur ki, paltarları köhnəlib, nımdaş olub, təravətini itirib". Ayaqqabı alma məsələsində düz gəlmirdik. Mənə ayaqqabının görünüşü deyil, ayağımda çox rahat oturması mühüm idi, istəyirdim ki, ayağımda ayaqqabı olduğunu hiss etməyim, ona görə də artıq ayağımda yaxşı oturmuş köhnə ayaqqabını dəyişdirmək istəməirdim. Sən isə ayaqqabının hər iki cəhətini – rahatlığı da, görünüşünü də vacib sayırdın. Dostlarla belə şikayətli söhbətlərdə mən bir az qaba səslənən zarafata əl atırdım: "Ağıllı adam köhnə arvadı və köhnə ayaqqabını tez-tez dəyişdirməz, öyrəşibsən, sənə rahatdır". Geyim məsələsində tam sənin ixtiyarında idim, nə versən onu geyinirdim. Sənin "onu çıxart, bunu geyin", "yuxarıdakı düyməni bağla", "yaxalığını (vorotnikini) düzəlt", "papaq qoy" kimi sözlərinə düşünmədən əməl edirdim...

Əzizim, narahat olma. Mən yaşayıram. Sənin aldığı paltarlar mən öləncən mənə bəs edər. Sən hər şeydə olduğu kimi, məişətdə də səliqəli, dəqiq işləyən mexanizm yaratmışsın. Xüsusilə, son illərdə, xəstəliyin şiddətlənəndə, ətrafdakılara, yaxınlara hər şeyi öyrətmiş, öyrətdiklərinin keyfiyyətlə yerinə yetirilməsini tələb etmiş və buna nail olmuşsan. Bazarlıq edilir, sənin bişirdiyin və mənim xoşuma gələn bütün yeməklər, o cümlədən, kənd yeməkləri bişirilir, paltarlarım yuyulur, ütülənir. Qızlarımızın mənə qayğısı çox artıb. Amma, əzizim, sənsizəm və sənsizliyimin çarəsi yoxdur, çünki sənin əvəzin yoxdur.

İşıqlı günləri sona yetirdik

Dünyanın gəldi-gedər olduğunu bilirəm, bilsəm də, bu mənə heç bir təskinlik vermir. İçim alovlanır. İçimdə bir fəryad yuva salıb. Səsi kənara çıxır, amma içimdən yeyir məni.

Dünya görmüşlər söylədi: dünya gəldi-gedərgidi,
 Ölümlüdü, olumludu, hikmət, möhnət nəhəngidi.
 Qəlbimdəki təlatümlər müdhiş həyəcan zəngidi,
 Duysan, lərzəyə düşərsən, gidi dünya, gidi dünya.

Sənin ayrı rəmzi evin oldu, qızlar mənim bir sözümlü seçib orada daş üstündə yazdırdılar:

İşıqlı günləri sona yetirdik
 Qara buludların qoynuna girdik
 Tamam itirəndə anladığ yalnız
 Nəyimiz var imiş, nəyi itirdik.

Tez-tez sənin ziyarətinə gəlirəm, sənə deyilməli çox sözüm var, deyirəm, cavab gəlmir. Üzdə sussam da, içimdə səninlə danışıram. Doğma səsini eşitmək istəyirəm, səs gəlmir. İndi nə edim? "Niyə məni tək qoydun?" deyər sual vermərəm. Sən heç vaxt məni tək qoymaq istəməzdin. Mən səni qoruya bilmədim... Yuxuma da gəlmirsən. Nə məsələdir? Yuxuda səni deyil, son vaxtlar xəstə yatdığı otağı gördüm, sənsiz. Otaq vardı, sən yox idin.

Evlənmək sözü evi olmaq, ev əldə etmək fikrindən qaynaqlanıb. Səninlə evləndikdən sonra sən mənim evim oldun, işim bitəndə tez evə qayıtmağa can atır, yəni, sənin yanına tələsirdim. Evə çatıb üzünü görmək, səsini eşitmək, səninlə söhbət etmək, zarafatlaşmaq, səninlə çalib oxumaq, bərabər musiqiyə qulaq asmaq istəyirdim. Tək-tək hallarda, işin çox olanda, evə məndən gec gələndə sakitləşə bilmirdim, evdə olmadığımı zənn edirdim, axı sən idin mənim evim. İndi evim yoxdur, divarlar, döşəmə, tavan, dam, qapı, pəncərə var, amma sən yoxsan, evim yoxdur. Evimiz məhz sənin sayəndə dost və tanışların, həmkarların, yaxından və uzaqdan gələn qonaqların üzünə açıq idi, çox müxtəlif mövzularda söhbət və müzakirələrin aparıldığı mehriban və qaynar bir məkana çevrilmişdi. İndi isə...

Hər gün, hər saat sənin xəyalınla yaşayacam

Həyatımda telefonla ən çox danışdığım şəxs sən idin. Hətta bütün başqa insanlarla danışdığımından daha çox səninlə danışmışam. Səndən sonra dostlar sənsizliyə dözə bilmədiyimi, əzab çəkdiyimi görüb, fikrim dağılsın deyər məni dağ yerlərinə apardılar. İlk gün hoteldə mənə ayrılan otağa daxil oldum, yol paltarımı dəyişdim və adətüm üzrə sənə zəng etmək istədim. Telefonu götürdüm, barmağımı telefondaqı adın üzərinə qoyub zəng etdim və donub qaldım. Adətən hara getsəm, hoteldə mənə ayrılan otağa daxil olan kimi həməm sənə zəng edərdim: "Əzizim, sağ-salamat gəlib çatdım, çox hayıf burda deyilsən, danışaram sənsiz..."

Mənə bağlıladığın nişan üzüyü vardı. Onu bir müddət barmağımda gəzdirmişdim. Bir qədər sonra üzük taxmaqdan xoşum gəlmədiyi üçün sənin icazənlə onu barmağımdan çıxarıb, ailə arxivimizə qoyduq. İndi həmin üzüyü tapıb barmağıma taxdım; xəbərin olsun, səninlə yenidən, bu dəfə sənin birbaşa iştirakin olmadan nişarlandım.

Hazırda ömrümün az qalan və xoşbəxtlikdən uzaq hissəsini yaşamaqdayam, solğun bir həyat keçirirəm. Yaşamaq ruhum öldü. Yaşamaq həvəsim, yaşamaq yanğım söndü. İnciçiyim soldu. Bağçamızda güllər yiyəsiz qaldı. Mənim sənsiz, əzablı günlərim başladı. Köks ötürməklə, axan göz yaşlarını silməklə məşğulam. Sənin yerini heç kim, heç nə doldura bilməyəcək. Sənsizliyin pəncəsi məni boğmağa davam edəcək, bunun çarəsi yoxdur. Sənsizlik heç vaxt yüngülləşməyəcək, sənsizlik içimdə yaşayacaq ömürlük bir dərddir.

Öləndən sonra başqa bir dünyada yaşayışın davam etməsi fikri əfsanədir, insana təskinlik və ümid vermək üçün düşünülmüşdür. Ölüməndən sonrakı həyata inansam, sənsiz keçməli olan həyatıma həməm son qoyar, sənin arxanca gələrdim ki, yenə bərabər olaq, o biri dünyada bir yerdə yaşayaq.

Səninlə Böyük Sevgi yaşadım! Nə qədər gözəl xatirələr qoydun bu dünyada. Bundan sonrakı həyatımın əsasında xatirələr dayanacaq, ömrümün son anına qədər, hər gün, hər saat sənin xəyalınla yaşayacam.

İlk görüşümüz həyatımın ən parlaq səhifələrindən biri oldu. Son görüş ürəyimi parçaladı. Son görüş olmayaydı...

Həyatın, işıqlı və mehriban çöhrən qəlblərdə iz salmışdır

Sənin ölümün səni tanıyanları sarsıtdı. Dünyanın çox yerindən, bütün qitələrdən, elm və sənət adamlarından, təhsil işçilərindən, diplomat və siyasətçilərdən, səni sevən sadə və görkəmli insanlardan minlərlə başsağlığı gəldi.

"Nailə xanım Azərbaycanda indiyə kimi tanış olduğum ən böyük, gözəl xanım əfəndi idi (Nailakhanım was the greatest lady I ever met in Azerbaijan).

"Naila Xanim Azərbaycanda keçirdiyim dövrdən ən aydın xatırladığım insanlardan biridir – müstəsna şəxs və səxavətli, nəcib ürək sahibi idi, özünü öz məktəbindəki hər kəsin və ətrafındakı hamunun həyatına dəyişməyə, mənalı etməyə həsr etmişdi" (Naila Xanim is one of the people I remember most clearly from my time in Azerbaijan, so remarkable and generous-hearted and so dedicated to making a difference for everyone at her school, and for all those around her).

"Siz ikiniz Bakının təhsil və mədəniyyət səhnəsini işıqlandıran çox gözəl bir cüt idiniz. Və tələbələrinizə bir ilham qaynağı oldunuz" (The two of you were such a wonderful couple, who lit up Baku's educational and cultural scene. And you proved such an inspiration to your students).

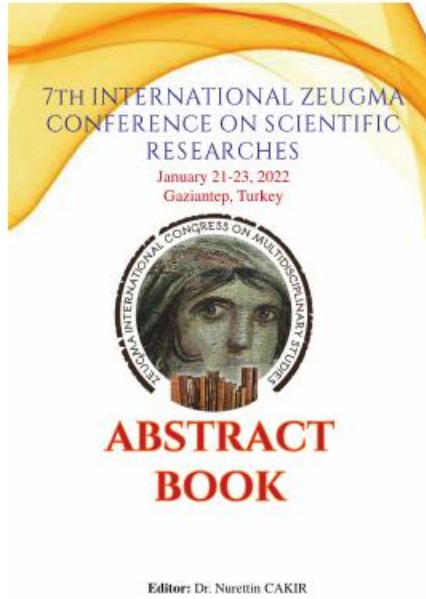
"Həyat nə qədər parlaqdırsa, itki o qədər ürəkdən gəlir; bu itkini daşımaq bizim hamımız üçün ağlasığmaz dərəcədə ağırdır. Nailəni tanımaq və sevmək bizim üçün ən qiymətli hədiyyə olmuşdur. Həyatımız Nailəsiz heç vaxt elə dolğun və elə maraqlı olmayacaq, amma onunla bağlı xatirələr davam edəcək; onlar o qədər gözəl və qiymətlidir ki!" (The more forceful the life the more heartfelt the loss, and this is such an incredibly difficult loss for us all to bear. To have known and loved Nailə has been a most precious gift. Our lives will now never be as full, nor as interesting, without Nailə, but the memories of her will endure and they are so wonderful and so precious!)

"İndicə Nailə xanımın dünyamızı tərk etdiyini eşitdim, bu məni qəm-kədəre qərq etdi. Onu özünü ailəsinə həsr etmiş və Azərbaycan təhsilində islahat aparmağa yönəlmiş şəxs kimi xatırlayıram. O, həyat eşqi və məlahətlə dolu idi" (I have just heard that Naila Khanoum has left out world. This has left me with sorrow and grief. I remember her as a very dedicated person to her family and committed to the cause of reforming education in Azerbaijan. She was full of vitality and charisma).

"Azərbaycan çox qiymətli bir insanını itirdi. Nailə xanım fəvqəladə gözəl şəxs idi. Mən onun insaniliyini, yaşamaq gücünü, təhsil üçün özünü fəda etməsini, onun həyat eşqini xatırlayıram". (Azerbaijan has lost something very precious. Naila Khanoum was an amazing person. I remember her humanness, her vitality, her many sacrifices for education, and her love of life).

İnsan öləndən sonra onun izi qalır və bu iz yaşamaqda davam edir. Bu iz nə qədər böyükdürsə, təsirlidirsə, mənalıdırsa, gözəldirsə, o qədər uzunömürlü olur. Sənin həyatın, əməllərin, işıqlı və mehriban çöhrən yaddaşlara hopmuş, qəlblərdə iz salmışdır. Gülüşlərin, təbəssümün şəkillərdə, video-görüntülərdə qaldı və əlbəttə, səni tanıyanların qəlbində yuva saldı. Sənin parlaq həyatın xoş xatirələrdə, yazdığın mahnılarda, qurulmasına böyük əmək sərf etdiyən Xəzər Universitetinin tarixində, çox sevdiyən, sevə-sevə yaratdığın Dünya Məktəbinin tarixində həkk olunacaq, adınla bağlı fond və təqaüdlərdə, muzey və mədəniyyət mərkəzlərində, musiqi, kitab, albom, büst və heykəllərdə öz əksini tapacaq.

(Son)

“XƏZƏR”İN ƏMƏKDAŞLARININ MƏQALƏSİ “7-Cİ BEYNƏLXALQ ZEVQMA ELMI ARAŞDIRMALAR KONFRANSI” TOPLUSUNDA

Xəzər Universitetinin İqtisadiyyat və menecment departamentinin koordinatoru Dr. Bahadır Baysal və İnformasiya sistemləri üzrə menecer və müəllim Əziz Nuriyevin “Turizmde yüksək səviyyəli qeyri-müəyyənlik altında multikriteriyalı qərar qəbul edilməsi: z-rəqəmlərə əsaslanan yanaşmalar” adlı birgə məqaləsi “7-ci Beynəlxalq Zevqma elmi araşdırmalar konfransı” toplusunda dərc edilmişdir.

ARTICLE BY KHAZAR UNIVERSITY STAFF MEMBERS IN THE COLLECTION OF “7TH INTERNATIONAL ZEUGMA SCIENTIFIC CONFERENCE”

An article by Dr. Bahadır Baysal, Coordinator of Khazar University's Department of Economics and Management, and Aziz Nuriyev, Information Systems Manager and Lecturer, entitled “Multicriteria Decision-Making Under High-Level Uncertainty in Tourism: Z-Numbers Based Approaches” has been published in the collection of “7th International Zeugma Conference on Scientific Researches” .

If you are interested in you can find the article link below:

https://www.zeugmakongresi.org/_files/ugd/614b1f_d0227215c8334efda385838b8149a16f.pdf

“XƏZƏR”İN ƏMƏKDAŞLARININ MƏQALƏSİ “FƏNLƏRARASI ELMI TƏDQIQATLAR ÜZRƏ V BEYNƏLXALQ AVROPA KONFRANSI” TOPLUSUNDA

Xəzər Universitetinin İqtisadiyyat və menecment departamentinin koordinatoru Dr. Bahadır Baysal və İnformasiya sistemləri üzrə menecer və müəllim Əziz Nuriyevin “Yüksək səviyyəli qeyri-müəyyənlik altında otel təchizatçıların seçilməsi” adlı birgə məqaləsi “Fənlərəarası Elmi Tədqiqatlar üzrə V Beynəlxalq Avropa Konfransı” toplusunda dərc edilmişdir.

ARTICLE BY KHAZAR UNIVERSITY STAFF MEMBERS IN THE COLLECTION OF “V-INTERNATIONAL EUROPEAN CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENTIFIC RESEARCH”

An article by Dr. Bahadır Baysal, Coordinator of Khazar University's Department of Economics and Management, and Aziz Nuriyev, Information Systems Manager and Lecturer, entitled “Selection Of The Hotel Suppliers Under High-Level Uncertainty” has been published in “V-International European Conference On Interdisciplinary Scientific Research” .

If you are interested in you can find the article link below:

https://www.eucongress.org/_files/ugd/614b1f_07ca6395ffba4e91b132c820a18e8d9c.pdf

V-INTERNATIONAL EUROPEAN CONFERENCE
ON INTERDISCIPLINARY SCIENTIFIC RESEARCH
January 28-29, 2022/Valencia, Spain

EDITORS
Assoc. Prof. Dr. Jose R. Hernandez Carrion
Assoc. Prof. Dr. Okkeez Kesici

“XƏZƏR”İN MÜƏLLİMİNİN MƏQALƏSİ “FİLOLOGİYA MƏSƏLƏLƏRİ” JURNALINDA

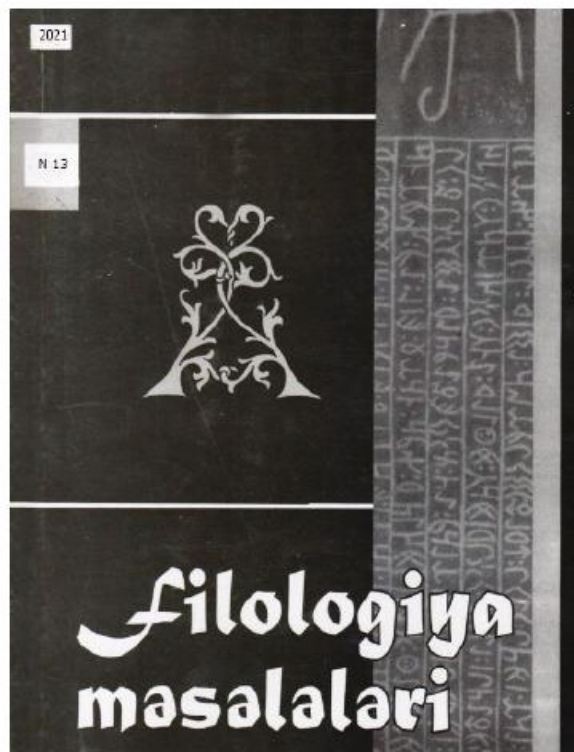
Xəzər Universitetinin Dillər və ədəbiyyatlar departamentinin müəllimi Elza İsmayilovanın “Koroğlu aşiq havaları (Azərbaycan və Türkiyə variantları əsasında)” adlı məqaləsi AMEA M. Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun “*Filologiya məsələləri*” jurnalında dərc olunmuşdur (№13, 2021, s.237-254).

Məqələdə Koroğlunun adı ilə bağlı aşiq havaları sistemləşdirilmiş, Koroğlu havalarına xas xüsusiyyətlər üzə çıxarılmış, onlar mövzu cəhətdən qruplaşdırılmış və müxtəlif aspektdən araşdırılmışdır.

ARTICLE BY KHAZAR UNIVERSITY FACULTY MEMBER IN “FİLOLOGİYA MƏSƏLƏLƏRİ” JOURNAL

An article by Elza Ismayilova, the lecturer at Khazar University’s Department of Languages and Literature, entitled “Koroğlu Ashug Melodies (Based on Azerbaijani and Turkish Versions)” was published in the “*Filologiya məsələləri*” (“*Philological Issues*”) journal of the Institute of Manuscripts named after M. Fuzuli at ANAS (№13, 2021, pp. 237-254).

The article systematizes ashug melodies related to Koroğlu’s name, reveals the peculiarities of Koroğlu melodies, groups them thematically and studies from different aspects.

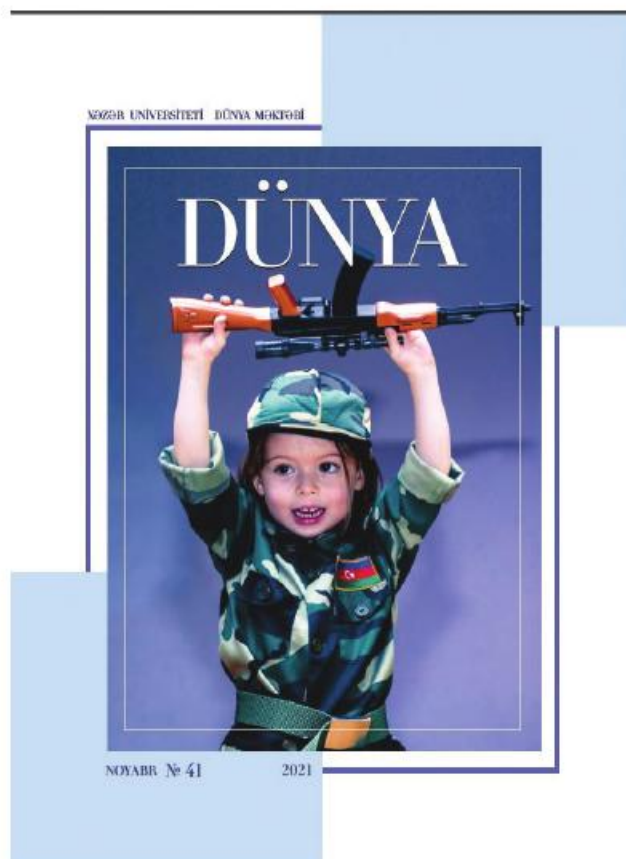

“DÜNYA” JURNALININ YENİ SAYI ÇAP OLUNUB

Xəzər Universiteti “Dünya” məktəbinin dövrü nəşri olan “Dünya” jurnalının yeni sayı (sayı 41, noyabr 2021-ci il) Xəzər Universitetinin mətbəəsində çapdan çıxmışdır.

NEW ISSUE OF “DUNYA” MAGAZINE PUBLISHED

The new issue of the magazine “Dunya” (issue 41, November 2021), the publication of Khazar University’s affiliate Dunya School, has been published by Khazar University Press.

İQLİM DƏYİŞİKLİYİNƏ DAİR MƏSULİYYƏT LAYİHƏSİ ÜZRƏ MƏLUMATLANDIRICI SEMİNAR

INFORMATIVE SEMINAR ON ASSUMING RESPONSIBILITY FOR CLIMATE CHANGE ARCC PROJECT

Fevralın 21-də Xəzər Universitetində British Council-in Creative Spark Ali Təhsil Müəssisə Proqramı və İqlim Əlaqəsi tərəfindən dəstəklənən Creative Spark Enterprise Hub üzrə tələbələr üçün seminar keçirildi.

Seminarada Xəzər Universitetinin İnkişaf Mərkəzinin direktoru Raziya İsayeva tələbələrə Enterprise Hub və Climate Connection və onların gələcək karyeraları üçün faydaları, həmçinin müsahibələr haqqında məlumat verib.

Sonra o, tələbələrə layihələrin praktiki tərəfləri haqqında danışaraq qeydiyyat, işə başlama və son tarix proseslərini nümayiş etdirib, prosesin necə qiymətləndiriləcəyi və necə nümayiş etdirilməli olduğu barədə izahat verib.

Sonda tələbələrin sualları cavablandırılıb.

On February 21, Khazar University hosted the informative seminar for students on the Climate Connection and Creative Spark supported by the British Council's Creative Spark Higher Education Enterprise Program.

During the meeting, students have been informed by Raziya Isayeva, Director of Development at Khazar University, about the Enterprise Hub and the Climate Connection and their benefits for their future careers.

At the initial stage of the seminar, Ms. Raziya Isayeva informed the students about competitions. Then Raziya Isayeva began to inform students about the practical aspects of the projects. Thus, she first demonstrated to the students the registration, start-up, and deadline processes, and provided information on how the process would be evaluated and how it should be demonstrated.

At the end, students' questions were answered.

ERASMUS+ TƏLƏBƏ MOBİLLİYİ ÜZRƏ MƏLUMAT SESSİYASI ERASMUS+ STUDENT MOBILITY INFORMATION SESSION

Fevralın 24-də Xəzər Universitetinin Beynəlxalq əlaqələr ofisi tələbələr üçün Erasmus+ Tələbə Mobilliyi üzrə məlumat sessiyası keçirdi. Sessiyada universitetin Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru Vlad Verniygora, İnkişaf Mərkəzinin direktoru Raziya İsayeva, Beynəlxalq əlaqələr ofisindən Fatimə Vəliyeva və Arzu Bədəlova Erasmus+ Tələbə Mobilliyi üzrə tələbələrə ətraflı məlumat verdilər.

On February 24, Khazar University’s International Relations Office held an information session on Erasmus+ Student Mobility for students. Vlad Verniygora, Vice Rector for International Relations, Raziya Isayeva, Director of the Development Center, Fatima Valiyeva and Arzu Badalova from the International Relations Office gave detailed information on Erasmus+ Student Mobility to the students at the session.

Sessiyada, həmçinin, mübadilə proqramından yenidən qayıdan tələbələr – Mühəndislik və tətbiqi elmlər fakültəsinin üçüncü kurs tələbəsi (Kompüter mühəndisliyi ixtisası) Zaur Əliyev (İtaliyanın Roma Sapienza Universiteti) və İqtisadiyyat və menecment fakültəsinin dördüncü kurs tələbəsi (Maliyyə ixtisası) Şücaət Şahidli (Türkiyənin Manisa Celal Bayar Universiteti) iştirak etdilər və Erasmus təcrübələrini paylaşdılar.

The session was also attended the recent returnee exchange students Zaur Aliyev, a third-year student at the School of Science and Engineering majoring in Computer Engineering (Sapienza University, Rome, Italy) and Shujaat Shahidli, a fourth-year student at the School of Economics and Management majoring in Finance (Manisa Celal Bayar University, Turkey) and they shared their Erasmus experiences.

Sonda tələbələrin sualları cavablandırıldı.

In the end, students’ questions were answered.

“XƏZƏR”İN MÜƏLLİMİ HIRKAN MİLLİ PARKININ YARANMASI GÜNÜ İLƏ BAĞLI TƏDBİRDƏ

KHAZAR UNIVERSITY FACULTY MEMBER AT AN EVENT DEDICATED TO THE ESTABLISHMENT OF HIRKAN NATIONAL PARK

Xəzər Universiteti Coğrafiya və ətraf mühit departamentinin müəllimi Şahnaz Amanova fevralın 11-də Hirkan Milli Parkının yaranması günü ilə bağlı Lənkəranda keçirilən tədbirdə iştirak etmişdir.

Tədbiri Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər nazirinin müvəini Vüqar Kərimov giriş sözü ilə açmışdır. Müxtəlif təşkilatların nümayəndələrinin iştirak etdiyi tədbirin əsas məqsədi 2004-cü ildə Milli Park statusu alan Hirkan Milli Parkının UNESCO-nun Ümumdünya Mədəni İrs siyahısına daxil edilməsi ilə bağlı məsələnin diqqətə çatdırılması

Shahnaz Amanova, the lecturer at Khazar University's Department of Geography and Environment, attended an event in Lankaran on February 11, on the establishment of Hirkan National Park.

The event was opened by Deputy Minister of Ecology and Natural Resources of the Republic of Azerbaijan Vugar Karimov. The main purpose of the event, which was attended by representatives of various organizations, was to raise awareness about the inclusion of Hirkan National Park, which received the status of National Park in 2004, in the UNESCO World Heritage List.

“XOCALIDAN QARABAĞ ZƏFƏRİNƏ” ADLI KONFRANS

Fevralın 24-də Türkiyənin Ege Universitetinin Türk Dünyası Araşdırmalar İnstitutu “Xocalıdan Qarabağ Zəfərinə” adlı elmi konfrans keçirmişdir.

Xəzər Universiteti Tarix və arxeologiya departamentinin müdiri dosent Telman Nüsrətoğlu konfransda Cənub Qafqazdakı erməni terrorizminin tarixi və Ermənistan dövlətinin monoetnik bir dövlət halına gətirilməsi mövzusunda məruzə etmişdir. Konfransda Türkiyənin müxtəlif universitetlərindən tarixçilər də məruzələrlə çıxış etmişlər.

CONFERENCE “FROM KHOJALY TO KARABAKH VICTORY”

On February 24, the Institute of Turkish World Studies of Ege University of Turkey held a scientific conference entitled “From Khojaly to Karabakh Victory.”

Associate Professor Telman Nusratoglu, Head of the History and Archeology Department at Khazar University, spoke at the conference on the history of Armenian terrorism in the South Caucasus and the transformation of Armenia into a mono-ethnic state. Historians from various Turkish universities also spoke at the conference.

AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ BANKININ "QOŞA SAAT" LAYİHƏSİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ TƏLİM

TRAINING HELD WITHIN "DOUBLE HOUR" PROJECT OF INTERNATIONAL BANK OF AZERBAIJAN

Fevralın 24-də Xəzər Universiteti Karyera İnkişaf Mərkəzinin və Azərbaycan Beynəlxalq Bankının (ABB) təşkilatçılığı ilə "Bilikli nəsil zəngin dövlətin bünövrəsidir" şüarı altında "Qoşa Saat" layihəsi çərçivəsində "Rəqəmsal marketing anlayışı" mövzusunda təlim təşkil olundu.

Təlimdə ABB-nin İşə qəbul və planlaşdırma şöbəsinin müdiri Orxan Əliyev və Rəqəmsal marketing şöbəsinin müdiri Sərvər Cəfərov çıxış etdilər. Orxan Əliyev bank və bankın işə qəbul prosesi, Sərvər Cəfərov isə rəqəmsal marketing haqqında tələbələrə məlumat verdilər.

Təlim tələbələrin suallarının cavablandırılması ilə interaktiv şəkildə keçdi.

On February 24, Khazar University's Career Development Center and the International Bank of Azerbaijan (IBA) organized a training on "The Concept of Digital Marketing" as part of the "Double Hour" project under the slogan "Knowledgeable Generation is the Foundation of a Rich State."

Orkhan Aliyev, Head of Recruitment and Planning Department of IBA and Sarvar Jafarov, Head of Digital Marketing Department spoke at the training. Orkhan Aliyev informed the students about the bank and the bank's recruitment process, and Sarvar Jafarov informed the students about digital marketing. The training was interactive with answering students' questions.

ÜÇTƏRƏFLİ MÜQAVİLƏ ƏSASINDA YÜKSƏK REYTINGLI XARICI UNIVERSİTETLƏRDƏ TƏHSİL ALAN DOKTORANTLARIN SEMİNARLARI

SEMINARS WERE HELD BY DOCTORAL STUDENTS PURSUING THEIR PHD AT HIGH-RANKING FOREIGN UNIVERSITIES UNDER THE TRIPARTITE AGREEMENT

“2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliyi artırılması üzrə xaricdə doktorantura təhsili” proqramı çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi və Xəzər Universiteti ilə üçtərəfli müqavilə əsasında yüksək reytingli xarici universitetlərdə təhsil alan doktorantların seminarları keçirildi.

2022-ci il fevralın 18-də Türkiyənin İstanbul Universitetində təhsil alan doktorant İnci Şixəliyeva “Kök hüceyrələr: Miflər və realıq” mövzusunda, fevralın 23-də Birləşmiş Krallığın London Universitet Kollecinə təhsil alan doktorant Mədinə Quliyeva “Nanotexnologiya və nanoölçülü fizika ilə tanışlıq” mövzusunda, fevralın 25-də isə Almanyanın Berlin Texniki Universitetində təhsil alan doktorant Günay Kazımzadə “Süni İntellekt sistemləri: Data keyfiyyəti və qərəzlilik” mövzusunda seminar keçirdilər.

Onlayn təşkil olunan seminarlarda həm Xəzər Universitetinin, həm də digər universitetlərin tələbə və əməkdaşları iştirak etdilər. Məruzələrdən sonra suallar cavablandırıldı və geniş müzakirələr aparıldı.

Doctoral students pursuing their PhD at high-ranking foreign universities under the tripartite agreement with the Ministry of Education and Khazar University held seminars within the framework of the program “Doctoral Education Abroad to Increase the International Competitiveness of the Higher Education System in the Republic of Azerbaijan for 2019-2023”.

During this month three seminars were held accordingly on 18th, 23rd and 25th of February: a seminar entitled “Stem Cells: Myths and Reality” by Inci Shikhaliyeva, a doctoral student of Istanbul University, a seminar on “Nanotechnology and acquaintance with nanoscale physics” by Madina Guliyeva, a doctoral student of University College London in the United Kingdom, a seminar on “Artificial Intelligence Systems: Data Quality and Bias” by Gunay Kazimzadeh, a doctoral student of Technical University of Germany.

The online seminars were attended by students and staff members from both Khazar University and other universities. After the reports, questions were answered and extensive discussions were held.

“AZƏRBAYCANDA REKTORLAR KONFRANSININ YARADILMASI” (ECAR) ADLI ERASMUS+ LAYİHƏSİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ NÖVBƏTİ TƏLİM

NEXT TRAINING WITHIN THE FRAMEWORK OF ERASMUS+ PROJECT “ESTABLISHMENT OF RECTORS CONFERENCE IN AZERBAIJAN” (ECAR)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Fevralın 24-də Bakı Biznes Universitetinin koordinatorluğu ilə “Azərbaycanda Rektorlar Konfransının yaradılması” (ECAR) adlı Erasmus+ layihəsi çərçivəsində Bakı Mühəndislik Universitetində təlim keçirilib. Avropa Komissiyasının maliyyə dəstəyi ilə icra edilən və Xəzər Universitetinin də tərəfdaş olduğu layihənin təlimində Təhsil Nazirliyinin və 16 tərəfdaş universitetin nümayəndələri iştirak edib.

Tədbirə onlayn formada qatılan Mərkəzi Oklahoma Universitetinin Transformativ Tədris və Təlimdə Mükəmməllik Mərkəzinin icraçı direktoru Jeff King “Transformativ tədris və öyrənmə” mövzusunda məruzə ilə çıxış edib.

Sonra “Dəyişikliklərin idarə edilməsi - transformasiyalı tədris və öyrənmə” mövzusunda işi ni davam etdirən təlim Ali Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliklərinin Mərkəzi və Şərqi Avropa Şəbəkəsinin (CEENQA- Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education) vitse prezidenti Olgun Çiçək tərəfindən aparılıb. Təlim zamanı ali təhsil müəssisələrində keyfiyyət təminatının tələbləri, təhsil proqramlarının beynəlmilləşdirilməsi, dərslər proqramlarında keyfiyyət təminatı, beynəlxalq akkreditasiya və onun gələcək perspektivləri, modular akkreditasiya barədə ətraflı məlumat verilib və qeyd olunan məsələlər ətrafında geniş müzakirələr aparılıb.

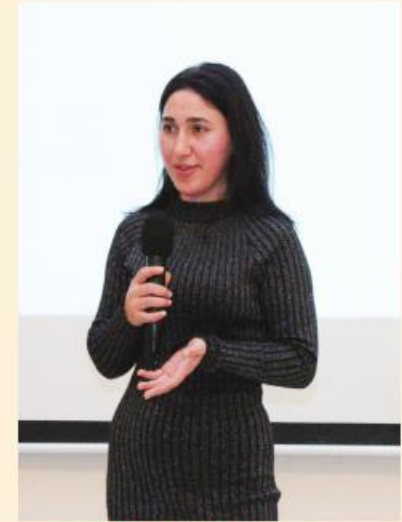
Xəzər Universitetini təlimdə Humanitar, Təhsil və Sosial elmlər fakültəsinin dekanı Elza Səmədova təmsil edib.

On February 24, a training was held at Baku Engineering University within the framework of the Erasmus+ project “Establishment of Rectors Conference” (ECAR) coordinated by Baku Business University. Representatives of the Ministry of Education and 16 partner universities participated in the training, which was funded by the European Commission and to which Khazar University is a partner.

Jeff King, Executive Director of the Center for Transformational Teaching and Learning at the University of Central Oklahoma, who attended the event online, delivered a presentation on “Transformative Teaching and Learning.”

Then, the training on “Change Management - Transforming Teaching and Learning” was conducted by Olgun Cicek, Vice President of the Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education (CEENQA). During the training, detailed information was provided on the requirements of quality assurance in higher education, internationalization of educational programs, quality assurance in curricula, international accreditation and its future prospects, modular accreditation, and extensive discussions were held on these issues.

Khazar University was represented at the training by Elza Samadova, Dean of the Faculty of Humanities, Education, and Social Sciences.

NIYAL KURSLARININ MÜƏLLİM KOLLEKTİVİ VƏ DINLƏYİCİLƏRİ İLƏ GÖRÜŞ

MEETING WITH THE TEACHING STAFF AND STUDENTS OF NIYAL COURSES

Fevralın 25-də Xəzər Universitetində İsmayilli şəhərində yerləşən Niyal Kurslarının müəllim kollektivi və dinləyiciləri ilə görüş keçirilmişdir. Universitetin Psixologiya Mərkəzinin direktoru Mələk Kərimova vaxtın idarə edilməsi, imtahan prosesində həyəcanın aradan qaldırılması və səmərəli çalışma metodları ilə bağlı seminar keçirmişdir. Universitetin İctimai əlaqələr və media üzrə direktoru Ələvsət Əmirbəyli Xəzər Universiteti haqqında geniş çıxış etmişdir. Dillər və ədəbiyyatlar departamentinin müəllimi Ülvi Babasoy abituriyentləri ən çox maraqlandıran suallara cavab vermişdir.

Universitetin rektoru dosent İradə Xəlilova tədris prosesi ilə bağlı ətraflı məlumat vermişdir. Universitetin təsisçisi, Direktorlar və Qeydiyyat Şurasının sədri professor, akademik Hamlet İsaخانlı abituriyentlərin ixtisas seçimi, orta məktəb təhsilinin əhəmiyyəti haqqında öz tövsiyələrini vermiş və bütün abituriyentlərə uğurlar arzulamışdır. Xəzər Universitetinin IV kurs tələbələri Yeganə Cəfərova və Kübra Bağirova da tələbəlik həyatı və universitetlə bağlı təəssüratlarını bölüşmüşlər.

Sonda Niyal Kurslarının müəllim kollektivi və abituriyentlər Xəzər Universitetinin maddi-texniki bazası ilə yaxından tanış olmuş, Hərbi Qənimətlər Parkını gəzmiş və Şəhidlər Xiyabanını ziyarət etmişlər.

On February 25, a meeting was held at Khazar University with the teaching staff and students of the Niyal Courses in Ismayilli. Director of the University Psychology Center Malak Karimova held a seminar on time management, elimination of anxiety in the examination process and effective work methods. Alovzat Amirbayli, the University's Director of Public Relations and Media, spoke extensively about Khazar University. Ulvi Babasoy, the lecturer at the Department of Languages and Literature, answered questions that interest enrolees the most.

Rector of the University, Associate Professor Irada Khalilova gave detailed information about the teaching process. The founder of the University, Chairman of the Board of Directors and Trustees, Professor, Academician Hamlet Isakhanli gave his recommendations on the choice of profession of enrolees, the importance of secondary education and wished success to all enrolees. Fourth-year students at Khazar University, Yegana Jafarova and Kubra Bagirova, also shared their impressions of student life and the university.

At the end, the Niyal Courses teaching staff and enrolees got acquainted with the material and technical base of Khazar University, toured the Military Loot Park, and visited the Alley of Martyrs.

MÖTƏDİLLİK PSIXOLOGİYASI: EQO VƏ EMPATİYA

Ceyhun Aliyev,
psixologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Xəzər Universiteti Psixologiya departamentinin
müəllimi

email: ceyhunaliev@mail.ru

Kainat mötədillik üzərində inşa olunmuş və ebediyətə qədər də onun belə davam edəcəyini düşünürük. Mötədillik deyəndə sisteme daxil olan və onun sağlam yaşamasını təmin edən elementlərin bir-biri ilə tarazlıq halında qalaraq, fəaliyyət göstərməsi nəzərdə tutulur. İnsan orqanizminin fəaliyyəti də mötədillik prinsipinə tabedir. Əbu Əli İbn Sina yazır ki, ruhi faktor, xarakterin müvazinetli olub-olmaması sağlamlıq və xəstəliyin ən əsas şərtidir. Nəsirəddin Tusi də qeyd edir ki, xəstəlik mötədilliyin pozulması, müalicə isə onun bərpası deməkdir.

Psixi qüvvələrin keyfiyyət və kəmiyyətində əmələ gələn dəyişiklik ya mötədillikdən yuxarı qalxmaq, ya aşağı enmək nəticəsində olur. Deməli, istər somatik, istərsə də psixoloji problemlər həmin qüvvələrin ya çoxalması, ya azalması, ya da korlanması nəticəsində olur. Mötədil vəziyyətdə olan Eqo və Empatiyamız sağlamlıq, inkişaf, sülh və güc qaynağıdırsa, onların azlığı və çoxluğu ağrı, əziyyət və xəstəlik mənbəyidir. "Eqo" – termini Z.Freydin şəxsiyyət haqqında olan psixanalitik nəzəriyyəsində insan davranışını idarə edən və bir-birilə qarşılıqlı təsirdə olan şəxsiyyətin üç (İd, Eqo, Super Eqo) strukturundan birinin əsasıdır. Eqo termini dilimizə "Mən" kimi tərcümə edilir. Eqo, həzzalma qaynağı olan "İd"-in təsirinə məruz qalsa da, gerçəkliyi nəzərə almaq məcburiyyəti qarşısında qaldığı üçün reallıq prinsipinə tabe olmalı olur. Bəzən bu təcəllik alınmır.

Təsəvvür edin ki, uzun müddət axtarışlar aparıb nəticədə dünyanın beləsi sayılan xərcəng xəstəliyinin çarəsini tapmışınız. Sizin admuzla istehsal olunan bu dərman sizə dünyaya şöhrəti və böyük qazanc gətirir. Amma bir şərtlə ki, bütün bunlar – şən-şöhrət, var-dövlətin hamısı siz dünyanızı dəyişdikdən sonra olur. Buna razı olardınızımı? Deyəcəksiniz ki, öldükdən sonra o adm, o zənginliyin mənə nə faydası?! Bax, Eqo budur.

Zəhər miqdardan doğar. Qədim dövrlərdə çinlilər esir götürdükləri insanlara çoxlu su içizdirərlərmiş. Ona görə

yox ki, uzun müddət yaşayıb sağ qalsınlar. O qədər bol su verirlərmiş ki, dalaqları ağrıdan partlayana qədər. Şəfa verən su miqdarı dəyişəndə zərər, ölüm verir.

Böyük Nizami mötədilliyin insan orqanizmi üçün vacibliyini əsas vital tələbat olan suyun nümunəsində poetik dildə belə ifadə etmişdir.

*Bir inci saflığı varsa da suda,
Artıq içləndə dərd verir o da.*

Millət olaraq biz azərbaycanlılar övlad sahibi olmağın ailə üçün nə qədər böyük əhəmiyyət daşıdığını çox yaxşı bilirik. Gözümüzün qarşısında övladsızlıq ucubətindən çoxlu sayda ailələr elə gənc ikan dağılır, insanlar bədbəxt olurlar. Bu səbəbdən bezi ailələr övlad sahibi olmaq üçün uşaq sonsuzluq mərkəzlərinə müraciət edir, könüllü surətdə külli miqdarda pul xərcləyir, min bir əzab-əziyyətə qatlaşaraq, müalicəyə üz tuturlar. Tək bir arzu ilə - ata-ana olmaq, valideynlik hissini yaşamaq. Çox gözəl arzudur. Diqqət edin, bir tərəfdə evini, malını-mülkünü son qəpiyinə kimi satıb uşaq sahibi olmaq istəyən yetkin insanlar, o biri tərəfdə isə minlərlə atasız-anasız böyüyən körpələr. Bir tərəfdə qucağına körpə almaq həsrəti ilə yaşayan cütlüklər, o biri tərəfdə isti ata-ana qucağına həsrət qalan körpə uşaqlar. Nədənə bu iki tərəf heç də bir araya gələ bilmir. Belkə bu da bir Eqodur. Əcəba, biz valideyn olmağı yalnız bioloji olaraq dünyaya uşaq gətirmək olaraqmı görürük?

Bütün bunlardan sonra Eqoya yaxından baxsın. Əslində, Eqo hamıda var və o normalda heyatda qalma gücümüzdür. Heyatda sağ və sağlamat qalmağımızı saxlayan, bizi təhlükədən qoruyan, artıb-çoxalmağımızı təmin edən, yaşadığımız çevrədə özümüzü təqdim etməyimiz, hörmət və nüfuza olan tələbatımızı ödəyən, bir sözle, hər cür təbii, mədəni, sosial, mənəvi və emosional tələbatlarımızı ödəmək üçün bizi ayaqda tutan qüvvədir Eqo. Bunların hamısı çox normal, amma həlledici sual belədir: Eqo nə qədər olmalıdır? Fikrimizcə, Eqonun bədən temperaturu qədər olması normaldır. Ne çox isti, ne də ki çox soyuq. Hər ikisi

zarərli. Əgər Eqomuz temperaturumuz kimi yüksəlsə, buna şişman – Eqo sindromu deyirlər. Bu cür Eqodan həm özümüz, həm də çevrəmiz əziyyət çəkəcəkdir. Belə olduqda adam elə həmişə MƏN, MƏN, MƏN deyir. Özünü hamıdan, hər şeydən üstün görmək və üstün tutmaqla bağlı olan xəstəlik vəziyyəti kimi insanın düşüncə, hiss və hərəkətinə hakim kəsilir. Bu, lovğalıq və özünü həmişə haqlı saymaq, həmişə “doğrusunu Mən bilirəm” düşüncəsi ilə yaşamaq deməkdir. Qazanmaq üçün hər bir yolu mümkün saymaq, haqq-hüquq bilməmək və tanımaqdır. Özünü üstün hiss etməyəndə, qazana bilməyəndə əsəbiləşmək və özündən çıxmaq. Hər hansı tənqiddə qapalı olmaq və qəzəbli davranmaq. Heç şübhəsiz ki, belə vəziyyət sizin hər birinizə tanış gəlir. Diqqət etsəniz, şişman Eqo - təkcə bir insanı xəstə edən vəziyyət deyil. Bu insanlığı, içində yaşadığımız həyatı zəhərləyən, hamıya acı çəkdirən və insanlığı öldürən bir vəziyyətdir. Şişman Eqo belə olur. Bunun əksi də xəstəlik, yeni çox kiçik eqo. Bir anlığa bədən temperaturunun düşdüyü vəziyyəti düşüncənin. İnsan öldüyü zaman temperatur düşür və bədən soyuyur. Demək ki, Eqonun çox kiçilməsi də sağlam bir vəziyyət deyildir. Yəni, həmişə SƏN, SƏN, SƏN deməklə özünü heç saymaq, özünə dəyər verməmək, həvəs, motivasiya əksikliyi, özünə-hörmət hissini olmamaı. Siz bilən məsləhətdir, siz necə deyirsiniz, elə də edirik - düşüncəsiylə yaşamaqdır. Özünü heç saymaq, mən kiməm ki, mən nə edə bilərəm ki düşüncəsi...

Eqomuza nəzarət etmənin ən asan yolu empatiyadır. Bu iki qüvvə tarazlaşdıqda, bərabərləşdikdə sözün gerçək anlamında dinclik, ədalət, bacarıq, hörmət, inkişaf və sülh olduğu üçün insanlıq rahat nəfəs alır.

Şişman Eqo empatiyanın düşmənidir. Şişman Eqodan danışanda ilk olaraq ağılıma İkinci Dünya müharibəsi və faşist Almaniyasının kansleri Adolf Hitler gəlir. Əslində, İkinci Dünya müharibəsi tez başa çatdı bilirdi, amma onun da uzun sürmə səbəbi elə Eqodur. Yəni, Hitlerin şişmiş vəziyyətdə olan Eqosu. Faşist ordusunun komandirləri Hitlerə deyirlər ki, gəlin təslim olaq, çünki, uşaqlar, qadınlar, qocalar ölür, müharibəni davam etdirməyə gücümüz yoxdur. Hitlerin cavabı belə olur: Madam ki, bizi seçdilər, madam ki, biza səs verdilər, madam ki, bizə üstünlük verdilər və bizi sevdilər o zaman əlbəttə ki, öləcəklər!

Tarixdə bunun tam əksi olan nümunə də var. XIV əsrdə Şirvanşah İbrahim ölkəsini və xalqını Əmir Teymur istilasından xilas etmək üçün ona xərac verir. Hər payın 7 sayda, qulun isə 6 olduğunu gören Əmir Teymur, İbrahimdən bəs qul niyə 6 - deyə sormuşdur. Cavabında Şirvanşah İbrahim “7- ci mənəm” demişdir. Bu da bir empatiya nümunəsi. Sağlam empatiya. Hökmdarın xalqına olan sağlam empatiyası. Biri XIV əsrdə Şərqdə yaşamış hökmdar, digəri isə Avropanın tam göbündə olan müasirimiz.

Şişman Eqonun başqa bir nümunəsini 2020-ci ildə Vətənimizin dilbər güşəsi olan Qarabağ torpaqlarını erməni işğalından azad edərkən Ermənistan hərbi-siyasi

hakimiyyətinin fəaliyyətində gördük. Belə ki, Ermənistan qoşunlarının darmadağın edildiyi bir vaxtda, tam üstünlük şəraitində olmasına baxmayaraq Azərbaycan Ordusunun Ali Baş komandanı İlham Əliyev yenə də humanizmi əsas götürərək, Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyinə müharibəni dayandırmağı təklif etsə də, qarşı tərəfin şişman-xəstə eqosu onlara real düşünməyə imkan vermədi və öz ordusunu şəərəfsiz ölümə məhkum etdi.

Siz fərqliliyi təhdidmi bilirsiniz, yoxsa zənginlikmi? Əgər siz fərqliliyi özünüz üçün təhdid, qorxu, təhlükə hesab edərsinizsə, onda onu yox etməyə çalışacaqsınız. Yox, əgər əksinə, fərqliliyi zənginlik kimi qiymətləndirirsinizsə, onda onu qorumağa, inkişaf etdirməyə çalışacaqsınız.

Yaxın keçimisdə ağ dərilili “mədəni” avropalılar zənciləri qul kimi alıb-satmağı özlərinə bir haqq bildilər və illərlə qul alveri etdilər, pul qazandılar. Şimali Amerikada yerli hindulara qarşı bir etnosid siyasəti yürüdərək, köklərini kəsməyə çalışdılar. Xristianlar yəhudiləri, xristianlar xristianları, xristianlar və yəhudilər müsəlmanları qətl etdilər, sonra da birləşərək müsəlmanları bir-birinə qırdırdılar. Hamısı da ədalət, insan haqqı, müstəqillik, sülh, təhlükəsizlik, din və Allah adına. Gözümüzün qarşısında İraq, Liviya, Suriya, Əfqanıstan kimi ölkələrin iqtisadiyyatını, şəhərlərini dağıtdılar; diktator, terror şəbəkəsi bəhanəsi ilə minlərlə günahsız insanları qətlə yetirdilər.

Hal hazırda dünyada milyonlarla uşaq və yaşlı adam piylənmədən, çəki artıqlığından əziyyət çəkir, müalicə alır. Dünyanın digər hissəsində isə uşaqlar və yaşlılar bir tikə quru çörək tapa bilmədikləri üçün acıdan ölürlər. Bu, görəsən, qida qıtlığıdır, yoxsa empatiya qıtlığı? Nə zaman ki, eqomuz empatiya ilə mütədiilləşsə, onda dünya yaşayış üçün normal bir məkana çevriləcək. İnsan varlığının gücləndirmə qaynağı empatiyadır. Özümüzü ifadə etməyimiz eqodan gəlirsə, təsirli, səmərəli ünsiyyət və əlaqə saxlamağın əsas yolu empatiyadır.

Empatiya, qulağa nə qədər xoş gəlsə gəlsin, onun da mütədiilliyi pozularsa, o da xəstəlikdir və şəxsiyyətin özünü sıfırlamasıdır. Lakin insanlıq, bəşəriyyət, şəxsiyyətlərə qarşılıqlı münasibətlər empatiyadan yox, Şişman Eqodan əziyyət çəkir və zərər görür.

Empatiya, sadə dildə ifadə etsək, başqasının gözü ilə baxmaq, ya da halından anlamaq deməkdir. İnsanın özünə güvənməsi onun eqosu ilə əlaqəlidir, güvən ilə bilən bir insan olma halına gələ bilməsinin qaynağı empatiyadır. Eqo – şəxsin özünüifadə etmə qaynağıdır, empatiya kommunikativ keyfiyyət kimi təsirli və səmərəli əlaqə qurma bacarığıdır.

Eqo insana mövcudluğunu, varlığını, həyatını davam edə bilmək üçün yanacaq, atəşdirsə, empatiya bu varlığı gücləndirmə qaynağıdır. Əgər bu iki qüvvəni bir araya gətirib bərabər tutarıqsa, onda biz sülh, ədalət, dinclik içində yaşamış oluruq. Özümüzü ifadə etmə tələbatımız eqodan güc alırsa, təsirli və səmərəli əlaqə, ünsiyyət qurmaq empatiyanın səlahiyyətində olan bir cavabdehlikdir.

İXTİSASARTIRMA KURSUNU MÜVƏFFƏQİYYƏTLƏ BİTİRƏN MÜƏLLİMLƏRƏ SERTİFİKAT TƏQDİM OLUNUB

Tədbirdən öncə Naxçıvan Dövlət Universiteti Televiziyası tərəfindən hazırlanan ixtisasartırma kursu zamanı çəkilən videoçarx nümayiş olub.

Tədbiri giriş sözü ilə açan universitetin rektoru Elbrus İsayev muxtar respublikada tədris fəqim yaradılan şəraitdən, elmde və təhsilde qazanılan uğurlardan söhbət açıb. Rektor universitetdə kimya, kizika və biologiya ixtisasında təhsil alan tələbələrə mütəsir şəraitde qurulan laboratoriyalarda dərş keçmələrinin gələcəkdə bilavasitə ümumtəhsil məktəblərində şagirdlərin bilik və bacarıqlarının artırılmasına hesablanan addım olduğunu diqqətə çatdırıb. Qeyd olunub ki, sözlügedən fənlərin universitetdə bakalavr, magistratura və doktorantura pilləsində kadr hazırlığı həyata keçirilir. Elbrus İsayev ümumtəhsil məktəblərində bu fənləri tədris edən müəllimlərin şagirdlərin gələcəkdə savadlı mütəxəssis kimi yetişməsində mühüm rol oynadığını qeyd edib. Bu baxımdan Naxçıvan Dövlət Universiteti və Naxçıvan Muxtar Respublikası Təhsil Nazirliyinin birgə təşkilatçılığı ilə bir çox nümunəvi dərş, layihə və kursların həyata keçirilməsi, təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsində xüsusi önəm kəşb edir-dəyə rektor bildirib. Keçirilən layihələrin əhəmiyyətini vurğulayan Elbrus İsayev ali və orta ümumtəhsil məktəbləri ilə əlaqəli tədbirlərin keçirilməsinin bilik və təcrlbə mübadiləsi, gələcək pedaqoji fəaliyyət prinsiplərinin düzgün müəyyənləşdirilməsi baxımından önəmli olduğunu diqqətə çatdırıb. Rektor əvvəlcədən təyin edilmiş qrafikə əsasən ali təhsil ocağının peşəkar müəllimləri tərəfindən keçirilən ixtisasartırma kursunda uğurla iştirak edən müəllimlərin əksəriyyətinin universitetin məzunları olduğunu vurğulayıb.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının təhsil naziri Rəhman Məmmədov muxtar respublikada təhsilə göstərilən dövlət qayğısı, müəllim əməyine verilən dəyər nəticəsində bu gün ali məktəbə qəbul olunan gənclərin seçdikləri ixtisaslar arasında müəllim peşəsinə böyük maraq olduğunu qeyd edib. Nazir bildirib ki, ümumtəhsil məktəblərinin mütəsir laboratoriya avadanlıqları ilə təmin edilməsi dəqiq elmlərin tədrisinin inkişafına, müəllimlərin peşə hazırlıqlarının yüksəldilməsinə, şagirdlərin bu sahədəki bilik və qabiliyyətlərinin artırılmasına böyük stimül yaradıb. Diqqətə çatdırılıb ki, orta məktəb müəllimlərinin mütəmadi olaraq bu cür kurslara cəlb olunması peşəkarlıq səviyyələrinin artırılmasına, laboratoriyaların imkanlarından tədris prosesində geniş istifadə etmələrinə müsbət təsir göstərir.

Sonda ixtisasartırma kursunu uğurla bitirən müəllimlərə sertifikatlar təqdim olub.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ XALQ ARTISTI, "ŞÖHRƏT" VƏ "ŞƏRƏF" ORDENLİ BƏSTƏKAR TOFIQ BAKIXANOVA NAXÇIVAN DÖVLƏT UNIVERSİTETİNİN FƏXRİ DOKTORU DİPLOMU TƏQDİM EDİLİB

Naxçıvan Dövlət Universiteti Elmi Şurasının iclasında Fəxri doktor diplomu Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti, "Şöhrət" və "Şərəf" ordenli bəstəkar Tofiq Bakıxanova təqdim olunub.

İclasda universitetin rektoru Elbrus İsayev çıxış edərək Azərbaycanın mötəbər Bakıxanovlar nəslinin nümayəndəsi olan bəstəkarın XX əsrin ortalarında formalaşmağa başlayan çoxşaxəli və məhsuldar yaradıcılığından ətraflı bəhs edib. Bildirilib ki, Tofiq müəllimin atası, görkəmli tarzən, muğam bilicisi Əhməd ağa Bakıxanovdan öyrəndiyi muğamlar onun yaradıcılığı üçün əsaslı bünövrə olması ilə yanaşı, dahi Qara Qarayevin sinfində musiqinin incəliklərini öyrənməsi onun dünyagörüşünün, yaradıcılıq üslubunun formalaşmasına, professional zirvəyə çatmasına səbəb olub.

Rektor bildirib ki, Tofiq Bakıxanovun Naxçıvana olan sevgi və məhəbbəti muxtar respublika rəhbəri tərəfindən yüksək qiymətləndirilib və daim diqqət mərkəzində saxlanılıb. Vurğulanıb ki, Ali Məclis Sədri millî musiqimizin, mədəniyyətimizin inkişafına, təbliğinə, sənətə və sənətkara verdiyi önəm sayəsində bəstəkar Naxçıvan Muxtar Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adına layiq görülüb və Naxçıvan musiqi ictimaiyyəti Tofiq Bakıxanov yaradıcılığı ilə daha dərinə tanış olmaq imkanı əldə edib.

Elbrus İsayev diqqətə çatdırıb ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri cənab Vasif Talıbovun sərəncamları ilə Tofiq Bakıxanovun 75, 80 və 85 illik yubileyləri, eyni zamanda, Abbasqulu Ağa Bakıxanovun 220 illik yubileyi Naxçıvanda yüksək səviyyədə qeyd olunub.

Elmi Şura üzvləri çıxış edərək, musiqi mədəniyyəti tarixində və inkişafında özünəməxsus xidmətləri olan görkəmli bəstəkarın muxtar respublikanın tərənnümünə həsr edilən yaradıcılığından, onun gözəl pedaqoq və əsl insani xüsusiyyətlərindən bəhs ediblər. Çıxışlarda həmçinin qeyd olunub ki, bəstəkar dəfələrlə universitetin Konservatoriyasında, Naxçıvan Musiqi Kollecinə, musiqi məktəblərində həm tələbələrə ustad dərsləri keçib, öz dəyərli məsləhətlərini verərək tələbələrin ifasında təşkil olunan konsertlərin dinləyicisi olub.

Rektor tərəfindən görkəmli bəstəkara universitetin Fəxri doktoru diplomu və məntiqası təqdim olunduqdan sonra bəstəkar yaradıcılığında özünəməxsus yer tutan Naxçıvanla bağlı xoş xatirələrini bölüşərək bu ecazkar diyara olan sonsuz məhəbbətini ifadə edib.

NDU-nun Televiziya, mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr bölməsi

SONUNCU ŞAHİDLƏR

(kitabdan bir parça)

Svetlana Aleksiyevič

2015-ci ilin ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatçısı Svetlana Aleksiyevič 1985-ci ildə çap olunmuş bu kitabını gerçək insanların xatirələri əsasında yazmışdır. Yazıçı, müharibə başlayanda kiçik yaşlarında olmuş insanları danışdırıb, onların müharibə ilə bağlı yaşadıkları uşaqlıq təəssüratlarını yazıya almışdır.

Ön söz yerinə son söz

...bir sitat:

"Böyük Vətən müharibəsi dövründə (1941-1945-ci illərdə) – milyonlarla sovet uşaqları həlak olmuşdu... Ruslar, belaruslar, ukraynalılar, yəhudilər, tatarlar, latışlar, qaraçılar, qazaxlar, özbəklər, ermənilər, taciklər..." ("Drujba Narodov" jurnalı, 1985-ci il, 5-ci sayı).

...və rus klassikinə bir sualı:

Haçansa böyük Dostoyevski belə bir sual vermişdi: sülh və əmin-amanlıq içində yaşamağımız, hamılıqla xoşbəxtliyə çatmağımız üçün, ya da, tutalım lap, dünyada əbədi bir harmoniya yaranması üçün bir uşağın bircə damla göz yaşı tökülərsə, bütün bu dediklərimiz o uşağın göz yaşını doğrulda biləmi? Sonra özü də bu suala belə bir cavab vermişdi: heç bir tərəqqi, heç bir inqilab bu bircə damcı göz yaşının tökülməsini doğrulda bilməz. Heç bir müharibə də. O bircə damla göz yaşı bunların hamısından dəyərlidir. Yalnız bircə damla göz yaşı...

"O dönüb geriye baxmağa belə qorxurdu..."

Jenya Belkeviç-6 yaşında ikən.

İndi o fəhlə işləyir.

Xatırlayıram... Mən onda çox balaca idim, ancaq onların hamısı yaxşı yadımdadır...

Qrx birinci ilin iyun ayı idi...

Müharibədən öncə öz ömrümdə xatırladığım sonuncu günün gecəsi anam mənə nağıl oxumuşdu. Mənim çox sevdiyim: "Qızıl balığın" nağılı. Mən həmişə bu Qızıl balıqdan nə işə istəyərdim: "Qızıl balıq... İstəklilə qızıl balıq..." Elə bacım da həmişə ondan nəşə diləyərdi. O bu diləyini başqa cür deyirdi: "Durna balığının buyuruğu, mənim iradəmlə..." Yayda nənəmgilə getmək istəyirdik və atamın da bizimlə getməsini arzulayırdıq. Çox deyib-gülən bir adam olduğundan, onun yanında heç vaxt darıxmazdıq...

Səhər ertədən qorxu içində yuxudan ayıldım... Məni səksəndirib yuxudan oyadan anlamadığım bərk sə-skü olmuşdu...

Atamla anam yatdığımızı düşünürdülər, ancaq mən bacımla yanaşı uzanıb, özümü yuxuluğa vurmuşdum. Gizlincə baxıb atamın uzun-uzadı anamı öpdüyünü gördüm, o, ara vermədən, anamın üzündən, əllərindən öpdü və bu mənə çox qərribə gəlirdi, axı qabaqlar heç vaxt onun anamı belə öpdüyünü görməmişdim. Sonra onlar əl-ələ tutub həyətə çıxdılar, mən yerimdən sıçrayıb pəncərənin qabağına qaçdım, onları güdməyə başladım—anam atamın boynuna sarılıb onu buraxmırdı. Atam onu güclə özündən ayıraraq qaçmağa başladı, anam qaçıb özünü ona yetirdi və yenidən onu bərk-bərk

qucaqlayıb buraxmır, nə isə qışqırırdı. Onda mən də bərkdən qışqırmağa başladım: "Ata! Ata!"

Kiçik bacımla, balaca qardaşım Vasya da səsimə oyandılar, mənim ağladığımı görən bacım da qışqırmağa başladı: "Ata!" Biz ikimiz də eyvana çıxıb qışqırmağa başladıq: "Ata!" Atam səsimizi eşidib bizə baxdı və indiki kimi xatırlayıram: o əlləri ilə üzünü örtüb yeriməyə, bir az sonra isə qaçmağa başladı. O dönüb geriye baxmağa qorxurdu...

Üzümə günəşin gur işığı düşmüşdü. Yanağımda günün istisini duyurdum... Nə gizlədim, hələ indiyə kimi də, o səhər atamın müharibəyə getdiyinə inana bilmirəm. Onda çox balaca olsam da, mənə elə gəlir o anda atamı sonuncu dəfə gördüyümü anlıyırdım. Mən onu bir də heç vaxt görməyəcəyəm. Mən çox... Çox balaca idim...

Mənim yaddaşımda müharibə atamın yoxa çıxması ilə bağlı bir hadisə kimi qalıb...

Sonra xatırlayıram: qapqara göydə qara rəngli təyyarələr uçub keçdilər. Şosse yolunun qırağında anam qollarını yana açıb uzanmışdı. Biz uşaqlar onu ayağa qalxmağa çağırırdıq, o isə yerindən tərpənmirdi. Əsgərlər anamı yataq kimi işlətdikləri plaşa büktdülər, sonra elə yolun qırağındaca qumu qazıb basdırdılar. Biz qışqırıb onlara yalvarırdıq: "Anamızı o çuxurda basdırmayın. O oyanacaq, biz onunla birgə gedəcəyik". Qumu qazanda onun altında iri böcəklərin süründüyünü gördüm. Mən anamın yerin altında onlarla birgə necə yaşayacağını ağıma belə gətirə bilmirdim. Biz onu sonra necə tapacaqdıq, harada görüşəcəkdik? Bundan sonra atama kim məktub yazacaqdı?

Əsgərlərdən biri məndən soruşdu: "Ay qız, adın nədir?" Adımı unutmuşdum... Əsgər soruşdu: "Ay qız, sənin familyan nədir? Ananın adı nədir?" Mən heç nə xatırlaya bilmirdim... Biz gecə düşənədək anamın altında uyuduğu təcəyin yanında oturub qaldıq, sonra kimsə bizi götürüb arabaya mindirib apardı. Araba uşaqlarla dolu idi. Arabanı qoca bir kişi sürür, yolboyu qarşısına çıxan uşaqları arabaya mindirirdi. Tanımadığımız bir kəndə gəlib çıxdıq, burada bizi tanımadığımız adamların evlərinə payladılar.

Mən uzun müddət danışmadım. Ancaq yan-yörəmə baxır və susurdum.

Sonra yayın gəlişini xatırlayıram. İşıqlı və qızmar bir yay. Yad bir qadın mənim saçlarımı oxşayırdı. Mən ağlayırdım. Birdən dilim açıldı, danışmağa başladım. Atamdan, anamdan danışırdım. Atamın necə dönüb geriye, bizə baxmaqdan qorxaraq qaçıb getdiyini danışırdım... Anamın yol qırağında uzanıb qalmasından... Qumun içində sürünən böcəklərdən...

Yad qadın isə dayanmadan əli ilə mənim saçlarımı tumarlayırdı. O dəqiqələrdə mən anladım: o qadın mənim anama oxşayırdı...

"Mənim birinci və sonuncu dəfə siqaret çəkməyim..."

Gena Yuşkeviç-12 yaşında ikən.

İndi jurnalistdir.

Günəş... Qeyri adi bir səssizlik. Anlaşılmaz bir susqunluq. Müharibənin birinci günü...

Əri hərbiçi olan qonşu qadın göz yaşları içində həyəət çıxdı. O pıçılı ilə anama nə isə deyir, ancaq həm də əlinin işarəsi ilə bunu heç kimə deməməyi tapşırırdı. Hamı, nə isə baş verdiyini dilə gətirib deməkdən qorxurdu, hətta, nəyin baş verdiyini biləndən sonra da hamı susurdu, axı kimsə artıq nəyin baş verdiyini onlara deməyə macal tapmışdı. Ancaq hamı, nəse deyərsə, özünün fitnəkar adlanacağından qorxurdu. Şayiə yaymaqda da suçlaya bilərdilər. Bu isə müharibənin özündən də qorxunc idi. Onlar qorxurdular... Mən bunu indiki ağımla düşünüb deyirəm... Heç kim buna inanmaq istəmirdi. Nə danışırsınız! Bizim ordu sərhədlərimizi qoruyur, rəhbərlərimiz də Kremldə oturublar! Ölkənin taleyi etibarlı əllərdədir, düşmən bizə toxunmağa ürək eləməz! Mən onda belə düşünürdüm... Axı mən pioner idim.

Radionun puçunu fırladırdılar. Stalinin çıxışını gözləyirdilər. Onun səsinə eşitmək insanlara çox gərək idi. Ancaq Stalin susurdu. Sonra Molotov danışırdı... Hamı qulaq asdı. Molotov dedi: "Müharibə başladı"... Ancaq yenə də heç kim buna inanmaq istəmirdi. Stalin hanı?

Şəhərin üzəri ilə təyyarələr uçurdu... Sayı onlarla olan, tanış olmayan təyyarələr. Onların üzərində xaç şəklində var idi. Onlar göyün üzünü örtmüş, günəşin qarşısını kəsmişdilər. Dəhşət! Bombalar yağır... Ardı-arası kəsilmədən partlayış səsləri eşidilirdi. Çartılı səslərdən qulaq tutulurdu. Hər şey bir yuxuya bənzəyirdi... Gözü açıq görülən bir yuxu idi bunlar... Mən balaca deyildim, onda hansı duyğuları yaşadığım da yaxşı yadımdadır. Bütün bədənimə bürüyən qorxunu xatırlayıram.

Bütün sözlərimi də, düşüncələrimi də qorxu qaplamışdı. Biz evdən çıxıb, küçə ilə harasa qaçırdıq... Mənə elə gəlirdi, şəhər artıq yoxdur, onun yerində bir xarabalıq qalıb. Tüstü. Alov. Kimsə dedi: gərək qəbiristanlığa qaçaq, oranı bombalamazlar. Ölüləri niyə bombalayırlar? Yaşadığımız rayonda qocaman ağacların kölgəliyində yerləşən böyük bir yəhudi qəbiristanlığı vardı. Hamı oraya qaçmağa başladı, birazdan orada mindən artıq adam toplaşdı. Adamlar baş daşlarını qucaqlayıb onların arxasında gizlənməyə çalışırdılar.

Anamla birlikdə gecəyarısına kimi qəbiristanlıqda oturub qaldıq. Yanyörədəkilərdən heç kim "müharibə" sözünü dilinə gətirmirdi, aradabir qulağıma "fitnəkarlıq" sözü dəyirdi. Bu sözü hamı təkrarlayırdı. Belə danışıqlar da eşidilirdi: indicə bizim ordu hücum eləyəcək. Stalin onlara əmr verib. Hamılıqla buna inanırdılar.

Ancaq bütün gecəni Minskin ətrafında olan zavodların borularından uçan həyəcan dolu fit səsləri ara vermədi...

İlk gözə dəyən öldürülənlər... Birinci... öldürülmüş bir at gördüm... Onun yaxınlığında... Ölmüş bir qadın uzanıb qalmışdı... Mən buna təəccübləndim. Mənim düşüncəmə görə, müharibədə yalnız kişiləri öldürürdülər.

Səhər yuxudan ayıldım... Yerimdən qalxmaq istəyəndə müharibə olduğunu xatırlayıb, yenidən gözlərimi yumuram... Yuxudan ayılıb müharibənin başladığını görmək, buna inanmaq istəmirsən.

Artıq küçədə atəş səsləri gəlmir... Səssizlikdir. Bir neçə gün beləcə susqunluq içində keçdi. Birdən küçələrdə canlanma başladı... Odur bax, başdan ayağadək ağappaq, ayaqqabıları da, saç da ağ rəngdə olan bir adam keçib gedir. Üstü-başı una bulaşmış. Çiyində ağ rəngli kisədə un daşıyıb aparır. Bir başqası qaçıb keçir... Onun əllərində konserv bankaları var, qaçanda cibinə yığıdığı konservləri tökə-tökə gedir. Konfet daşıyan kim... Tütün bağlaması apararı kim... Kimsə papağına yığıdığı qəndi əlində tutub keçir. Başqası qazana doldurduğu qəndi daşıyıb aparır... Bütün gördüklərimi sözlə təsvir etmək mümkün deyildir! Birisi bir top parçanı çiyinə atıb gedir, başqası əyninə doladığı göy çit parça ilə gedir. Bir başqası qırmızı parça aparır... Gülməli mənzərədir, ancaq heç kim gülmür. Bunların hamısı yaxınlıqdakı böyük mağazanın anbarındandır. Bu yaxınlarda onu bombalamışdılar... İndi adamlar uçuqunun altından ələ gələn nə varsa, çıxarıb aparırlar. Şəkər zavodunda bir neçə nəfər şəkər məhlulu ilə dolu olan çənə düşüb boğulmuşdular. Dəhşət! Bütün şəhər tum çırtlayır. Haradasa günəbaxan tumu saxlanan anbar tapıblar. Öz gözlərimlə bir qadının mağazanın uçuqlarına sarı qaçdığını gördüm... Onun əlində nə bir kisə, nə də torba vardı – o dayanıb darbalağını, sonra onun altından geyindiği alt tumanını çıxardı. Onların bir tərəfini düyünləyib, qarabaşaq yarması ilə doldurdu. Sonra çiyinə atıb getdi. Bütün bunların hamısı səssizlik içində baş verirdi. Adamlar nədənsə, dinməz-söyləməz, əllərinə keçənləri daşıyıb aparırdılar...

Mən anamı çağırıb, ona dükanın bombalanmış anbarını göstərəndə, ortalıqda yalnız sarı rəngə çalan bankalarda olan xardal qalmışdı. "Heç nə götürmə" – deyə, anam məndən xahiş elədi. Sonralar bu anı xatırlayanda anam demişdi: səni bütün ömrüm boyu düzliyə öyrətməyə çalışdığım üçün oradan nəse götürməkdən utandım. Sonradan biz aclıq çəkəndə, dükanın anbarı ilə bağlı bu hadisəni xatırlasaq da, oradan nəse götürmədiyimizə görə heyifsilənməzdik. Mənim anam belə bir qadın idi!

Bütün şəhərdə... Bizim küçəmizdə də alman əsgərləri arxayınca gəzişirdilər. Yanyörədəkiləri kino lentinə çəkirdilər. Deyib-gülürdülər. Müharibədən öncə, məktəbdə sevimli bir əyləncəmiz vardı, biz almanların şəkillərini çəkərdik. Onları iri ağızlı, köpək dişli adamlar kimi çəkərdik. İndi onlar bizim şəhərdə gəzirlər. Gəncdirlər, yaraşıqlıdırlar... Qayıqlarından gözəl qumbaralar asılıb, ayaqlarına yaraşlıq uzunboğaz çəkmələr geyiblər. Ağız qarmonu ilə şən musiqilər çalır. Bizim küçənin gözəl qızları ilə zarafalaşırlar da...

Yaşlı bir alman nə iləsə dolu olan bir yeşiyi sürüyüb aparırdı. Yeşiyin ağır olduğu bilinirdi. O məni yanına çağırıb yeşiyi göstərdi, bununla mənim ona kömək etməyimi istəyirdi. Yeşiyin hər iki tərəfində tutacaqları vardı, biz hərəməz bir tərəfdən onlardan yapışırdıq. Yeşiyi gərəkən yerə gətirib çıxarandan sonra alman əlini çiyinə vurub təriflədi və cibindən bir qutu siqaret çıxarıb mənə verdi. Bu da gördüyüm işin zəhməthaqqısı demək idi.

Mən evə gəldim. Özümü siqareti dadmaqdan saxlaya bilmirdim, mətbəxə keçib oturdum və siqaret yandıraraq çəkməyə başladım. Başım siqaret çəkməyə necə qarışmışdısa, anamın qapını açıb mətbəxə girməyini eşitməmişdim. Anam üzümə baxıb soruşdu:

–Siqaret çəkirsən?

–A-n...

–Haranın siqaretidir bu?

–Almanların.

–Siqaret çəkirsən, üstəlik də düşmənin malını. Bu, Vətənə dönmək çıxmaqdır.

Bu, mənim birinci və sonuncu dəfə siqaret çəkməyim oldu.

Bir dəfə axşam anam mənə yaxın əyləşib dedi:

–Mən bunların burada olmağına dözə bilmirəm. Sən məni başa düşürsənmi?

O, almanlarla savaşa atılmaq istəyirdi. Elə onların buraya gəlişinin birinci günündən. Biz almanlara qarşı gizli savaş aparan adamları axtarmağa başladığımız, onların olduğuna heç bir şübhəmiz yox idi. Bir arılığımıza da olsa, onların varlığına şübhə eləməyirdik.

–Mən səni bu dünyada hər şeydən artıq sevirəm, –anam deyirdi. –Ancaq sən məni başa düşürsən yəqin? Bu yolda bizim başımıza bir iş gəlsə, sən məni bağışlayarsan, elə deyilmi?

O gündən sonra mən anamı daha da çox sevməyə başladım, indi mən onun dediklərini sözsüz-sovsuz yerinə yetirməyə başlamışdım. Onun sözündən çıxmadığım bütün ömrüm boyu davam eləyən bir vərdişə çevrildi...

“Mən hələ indi də öz anamı istəyirəm”

Zina Kosyak–8 yaşında ikən.

İndi qadın bərbəri işləyir.

Qırx birinci ildə...

Mən onda birinci sinifi bitirmişdim və valideyinlərim məni Minsk yaxınlığındakı Qorodışədə yerləşən pioner düşərgəsinə qoymuşdular. Buraya gəlib çıxdım, vur-tut bircə dəfə çayda çimməyə macal tapdım, iki gün sonra isə müharibə başladı. Bizi düşərgədən evimizə yola salmağa başladılar. Qatara mindirib apardılar. Havada alman təyyarələri uçuşurdu, biz isə onlara baxıb: “Ura!” –deyə qışqırırdıq. Onların yad bir ölkənin təyyarələri ola biləcəyini anlamırdıq. Onlar bombalamağa başlayanda biz bunu anladığımız... Onda bütün rənglər yoxa çıxdı... Bütün rənglər yox olub getdi... İlk dəfə “ölüm” sözünü eşitdik, hamı bizim üçün anlaşılmaq istəyən bu sözü işlətməyə başlamışdı. Atamla anam isə yanımda yox idilər...

Düşərgədən çıxıb gedəndə hər birimizin bəlişüzünü nə iləsə doldurmuşdular –kiməsə yarma, kiməsə də şəkər vermişdilər. Ən balacaları da əliboş yola salmışdılar, hamıya hökmən nəsə çatırdı. Yola çıxanda bacardıqca daha çox ərzaq götürmək istəyirdilər və yolboyu bu ərzağı bərk qoruyurdular. Bir az sonra bizim qatara mindirilən yaralı əsgərləri gördük. Yaralılar inildəyirdilər, onların ağrı içində qovrulduqlarını görəndə, əlimizdə olan bütün bu ərzaqları onlara vermək könlümüzdən keçirdi. Bizim aramızda bu, “atamı yedirtmək” adlanırdı. Bütün bu hərbiçilərin hamısına “ata” deyirdik.

Bizə, Minskin yanın kül olduğunu dedilər, hər şey yanmış kömürə dönmüşdü, artıq alman əsgərləri oranı tutmuşdular, bizi isə arxaya aparırdılar. Müharibə olmayan yerlərə gedirdik.

Bir aydan çox yol getdik. Bizi hansısa şəhərə aparacaqdılar, ora gedib çatacaq, orada qalacaqdıq, almanlar çox yaxınlıqda olduğundan, hələlik heç yerdə dayana bilmirdik. Beləliklə də, Mordoviyaya gəlib çıxdıq.

Buralar çox gözəl yerlər idi, dördübir yanda kilsələr ucalırdı. Evlər alçaq idi, ancaq kilsələr çox hündür idilər. Yatmaq üçün döşənəcək yox idi, yerə sərilmiş samanun üstündə yatırıdılar. Qış gəlib çatanda dörd adama bir ayaqqabımız vardı. Sonra achiq başladı. Təkcə elə bizim yaşadığımız uşaq evində deyil, bütün yan-yörədə achiq hökm sürürdü, axı nə varsa hamısını cəbhəyə göndərirdilər. Uşaq evində iki yüz əlli uşaq qalırdı və günlərin birində bizi günorta yeməyinə çağıranda yemək üçün heç nə olmadığı bəlli oldu. Yeməxanada, bizimlə üz-üzə, tərbiyəçilərlə direktor oturmuşdular və onların gözündən sel kimi yaş axırdı. Uşaq evində Mayka adında bir at vardı... O çox qoca və dinc bir at idi, onunla su daşıyırdıq. Ertəsi günü Maykanı kəsdilər. Bizə yemək üçün su və onun ətindən bir parça verməyə başladılar... Ancaq bunu uzun müddət bizdən gizlətdilər. Yoxsa biz onun ətinə yeyə bilməzdik... Nə olursa-olsun, yeməzdik! Bu bizim uşaq evində olan yeganə at idi.

Aramızda qırxa yaxın azyaşlı uşaqlar vardı, onları bizdən ayrı yerləşdirmişdilər. Axşamlar

onların olduğu otaqdan ağlaşma səsi kəsilmirdi. Atalarını, analarını çağıraraq ağlayırdılar. Mütəllim və tərbiyəçilər çalışırdılar bizim yanımızda "ana" sözünü işlətməsinlər. Onlar bizə nağıl danışanda da, içində "ana" sözü işlənməyən nağılları seçirdilər. Birdən kimsə "ana" sözünü işlədirdisə, o andaca hamımız hönkürüb ağlamağa başlayırdıq. Ovrunmaq bilmədən hıçqırırdıq.

Üçüncü sinifdə oxuyanda mən uşaq evindən qaçdım. Anamı axtarmağa getdim. Açıqdan gücdən düşüb meşədə qaldığım bir vaxtda Bolşakov baba təsadüfən məni tapmışdı. O uşaq evindən olduğumu biləndə məni ora aparmayıb, öz ailəsinə götürdü. Onlar baba və nənə, ikilikdə yaşayırdılar. Mən orada yemək yeyib özümə gəldim və onlara təsərrüfat işlərində kömək eləməyə başladım: ot-ələf toplayır, kartof təmizləyir, nə bacarırdımsa hamısına əl yetirirdim. Ən çox yediyimiz çörək idi, ancaq onda çörək dadı güclə bilinirdi. Çox acı idi. Una nə gəldi qatırdılar: sirkənotu, fındıq çiçəyi, kartof. O vaxtdan yağlı bitkilərdən çyirilmişəm və indiyədək də özümü çoxlu çörək yeməkdən saxlaya bilmirəm. Çörəkdən doya bilmirəm... Üstündən on illər keçsə də...

Müharibənin gətirdiyi bütün müddətdə mən hey danışıq və gözləyirdim: müharibə qurtaracaq, baba ilə mən atı arabaya qoşub, anamı axtarmağa gedəcəyik. Babanın evinə tez-tez qaçqınlar baş çəkirdi, mən onların hamısından ucdantutma soruşurdum: "Mənim anamı görməmişiniz?" Qaçqınlar çox idilər, lap çox idilər, ona görə də, onları heç olmasa nəyəsə qonaq eləmək üçün bütün evlərdə peçin üstündə içində qaynanmış gicikən dolu qazanlar qoyulmuşdu. Heç olmasa, evə gələn adama nə isə isti bir şey içirməyi də yetərli sayırdılar. Onlara verməyə başqa heç nə yox idi... Ancaq qaynanmış gicikən dolu isti çuqun qazan hər bir evdə var idi... Mən bunu yaxşı xatırlayıram. Mən də babaya kömək eləmək üçün bu gicikənlərdən çox toplamışdım.

Müharibə qurtardı. Gözləyirəm... bir gün, iki gün... mənim arxamca kimsə gəlmir. Anam ardımca gəlmir, atamı gözləmirəm, onun orduda başının qarışdığını bilirəm. İki həftə gözləyəndən sonra daha məndə dözümlü qalmadı. Hansısa bir qatara minib, oturacağın altında daldalarub yola düşdüm... Hara gedirdim? Bilmirdim. Mənə elə gəlirdi (mən axı hələ uşaq kimi düşünməkdəydim) bütün qatarlar Minskə gedirlər. Minskə isə anam məni gözləyir! Sonra atam da gəlib çıxacaq... Qəhrəman atam! Sinəsi ordenlərlə, medallarla dolu olacaq.

Onlar haradasa bombardmana düşmüşdülər... Sonradan sağ qalan qonşularımız bunu mənə danışdılar, müharibə başlayan kimi ikilikdə məni axtarmağa yollanmışdılar. Qaçaraq qatar stansiyasına gedəndə bomba onları yaxalamışdı...

Mənim artıq əlli bir yaşım var, indi artıq öz uşaqlarım doğulub, böyüyüb. Ancaq mən hələ də öz anamı istəyirəm...

"Alman oyuncaqları çox gözəl idi..."

Taisa Nasvetnikova-7 yaşında ikən.

İndi mütəllim işləyir.

Müharibəyə az qalmış...

O günlərimi necə xatırlayıram... Hər şey çox yaxşı idi: uşaq bağçası, səhər toplanışı, bizim həyatımız. Qızlarla oğlanlar. Mən çox kitab oxuyurdum, soxulcanlardan qorxar, itləri sevərdim. Biz onda Vitebskdə yaşayırdıq, atam tikinti idarəsində işləyirdi. Uşaqlığımdan ən çox yadımda qalan atamın mənə Dvin çayında, füzmayi öyrətməsidir.

Sonra məktəbə getdim. Məktəbdən mənə belə bir təsəvvür qalıb: çox geniş pilləkənlər, şüşədən olan şəffaf divar, gur günəş işığı və çoxlu sevinclər. Məktəbə gətirdiyim o günlərdə, sanasan, hər gün adama bayram kimi gəlirdi.

Müharibənin ilk günlərində atam cəbhəyə getdi. Onunla vağzalda necə vidalaşdığımızı xatırlayıram. Atam ara vermədən anamı inandırmağa çalışıb deyirdi: biz almanları ölkəmizdən qovub çıxaracağıq, ancaq indi gərək anamla mən arxaya köçüb gedək. Anam təəccüblə soruşurdu: axı nə üçün? Biz evimizdə qalsaq, atam bizi tez tapacaqdı. İstədiyi vaxt. Mən isə dayanmadan təkrarlayırdım: "Atacan! Çalış lap tez qayıdasan. Atacan..."

Atam gedəndən bir neçə gün sonra biz də yola düşdük. Bütün yol boyunca qatarımızı elə hey bombalayırdılar, bombalamaq çox asan idi, axı bizim gətirdiyimiz dəmir yolu ilə biri-birindən beşyüz metr ara saxlamaqla çoxlu eşalonlar gedirdi.

İçdiyimiz suyu bataqlıqlardan və arxılardan götürürdük. Bağırsağ xəstəlikləri yayılmağa

başlamışdı. Mən də xəstələnmişdim... Üç sutka huşsuz uzarıb qalmışdım... Sonradan anam məni necə xilas elədiklərini danışdı. Bizim getdiyimiz qatar Bryanskda dayananda, qonşuluqdakı yolda hərbi eşalon gəlib dayanır. Anamın iyirmi altı yaşı vardı və o çox gözəl idi. Bizim qatar uzun müddət yolda dayanıb qalmışdı. Anam vaqondan yerə düşəndə, hərbi eşalondan olan bir zabıt ona yaxınlaşaraq kompiliment deyibmiş. Anam isə ondan xahiş eləyir: "Xahiş eləyirəm qırağa çəkiləsiniz, üzünüzdəki gülüşə dözə bilmirəm. Orada mənim qızım ölüm ayağındadır". Zabıt hərbi feldşer imiş. O cəld bizim vaqona sıçrayır, məni yoxlayandan sonra öz iş yoldaşını çağırır deyir: "Tez ol, buraya çay, suxarı, bir də xanumotu həbləri gətir". Bax bu əsgər suxarıları... Litrlük butulkadakı tünd çay və bir neçə xanumotundan düzəlmə həb mənim həyatımı xilas eləmişdi.

Biz Aktyübinskə çatana kimi yoldan heç bir mənzərə yadında qalmayıb. Mən təbiəti çox sevdiyimdən, bu çox təəccüblüdür. Yadında qalan, yalnız, qatarımızı bombalayanda arasında gizləndiyimiz kolluqlardır. Bir də daldalandığımız dərələr yadıma gəlir. Nədənsə mənə elə gəlir, yolumuzun üstündə meşə yox idi, biz ancaq hansısa açıq düzənliklərin və boş səhraların arasından ötürüb keçirdik. Günlərin birində yaşadığım çox qorxunc bir olaydan sonra isə, mən daha bombardmanlardan da qorxmadım. Qatarımız dayanmışdı, ancaq bizə onun 10-15 dəqiqə dayanacağını deməmişdilər. Demə, çox qısa bir vaxtdan sonra yola düşəcəkmis. Qatar yerindən tərpəndi, mən isə minməyə macal tapmadım. Yalnız dayanıb qalmışdım... İndi xatırlamıram, kimsə məni qamarladı... Məni sözün birbaşa anlamında vaqona tulladılar... Bu bizim vaqon deyildi, eşalonun sonuna yaxın olan vaqonlardan biri idi... Onda mən birinci dəfə çox bərk qorxdum, düşündürdüm, anam çıxıb gedəcək və mən yalnız qalacağam. Anam yanımda olanda mənim üçün heç nə qorxulu deyildi. İndi isə qorxumdan daş kimi quruyub yerimdə qalmışdım. Anam özünü yetirib məni bağına basana kimi lal olmuşdum, yanyörədəkilər ha çalışsalar da, məndən bir dənsə də olsun söz qoparda bilmirdilər. Anam mənim dünyam idi. Mənim planetim idi. Birdən bədənimin harasısa ağrıyırdısa, anamın əlindən tutan kimi, ağrı ötürüb keçirdi. Gecələr mən onun yanında yatırdım və ona nə qədər bərk sıxılırdımsa, bir o qədər də az qorxurdum. Anam yanımda olanda, mənə elə gəlirdi, yenə də hər şey eimizdə olduğu kimidir. Anama sığınub gözlərimi yumuram, müharibə yoxa çıxır. Anam ölümlərdən danışımağı heç sevməzdi. Mən isə, tez-tez ondan bununla bağlı soruşardım...

Aktyübinskə çatandan sonra orada qalmayıb Maqnitoqorska getdik, orada atamın doğma qardaşı yaşayırdı. Müharibə başlayana kimi onun ailəsi çox böyük idi, bir neçə oğlu vardı, ancaq biz onlara gələndə evdə yalnız qadınlar qalmışdı. Kişilərin hamısı müharibəyə getmişdi. Qırx birinci ilin sonlarına yaxın iki qara kağız gəldi, əmim oğlanları həlak olmuşdular...

Yaşlı adamlar həmişə radioya qulaq asırdılar, onlar radiosuz yaşaya bilmirdilər. Bizdə onlar kimi. Cəbhədəki hansısa qələbəyə görə Moskvada keçirilən hər bir bayram atəşfəşanlıqına ürəkdən sevinirdik, cəbhədən gələn xəbərləri həyəcanla izləyirdik: görəsən, orada indi nə baş verir? Gizlində döyüşənlər, partizanlar necədirlər? Stalinqrad və Moskva ətrafında gedən döyüşlərdən bəhs edən filmlər göstərməyə başladılar, biz bu filmlərdən hərəsinə onbeş-iyirmi dəfə baxmışdıq. Ard-arda üç dəfə göstərirdilər, biz də oturub maraqla baxırdıq. Film göstərmək üçün kinozallar olmadığından bu filmləri məktəbin koridorunda göstərirdilər, biz isə döşəmədə oturub baxırdıq. İki-üç saat oturub baxırdıq.

Doqquzu may səhəri, evimizin alaqaşında kiminsə çox bərk qışqırıq səsinə yuxudan ayıldım. Hələ çox ertə idi. Anam nə baş verdiyini öyrənmək üçün bayıra çıxdı, bir az sonra həyəcədən özünü itirmiş bir durumda qaçıb gəldi: "Qələbə! Doğrudanmı biz qalib gəlmişik?" Bu yeniliyə alışmaq olmurdu: müharibə qurtarmışdı, çox uzun çəkdiyindən, onun qurtarmasına inanmaq çətin idi. Kimisi ağlayır, kimisi gülür, kimisə də qışqırırdı... Müharibədə öz yaxınlarını itirənlər ağlayırdılar, ancaq yenə də qələbəyə görə sevinirdilər. Kimdəsə bir ovuc yarma vardı, kimdəsə biraz kartof, bir başqasının azacıq çuğunduru... kimin nəyi vardsa birinin evinə gətirib yığmağa başladılar. Mən o günü heç vaxt unutmuyacağam. Həmə o səhəri... O günün axşamı, özü belə o səhər kimi deyildi artıq...

Mən çox xoşbəxt adam idim, atam müharibədən qayıtmışdı. Atam gözəl uşaq oyuncaqları gətirmişdi. Bunlar almanların düzəltdiyi oyuncaqlar idi. Almanların belə gözəl oyuncaqları necə düzəldə bildiyini anlama bilmirdim...

*Rus dilindən tərcümə:
Araz Gündüz*

ARTnews

AZƏRBAYCAN MİLLİ XALÇA MUZEYİ YÜZİLLİYİN ƏN YAXŞI MUZEYLƏRİ ARASINDA

Məşhur "ARTnews" nəşri yüzilliyin ən yaxşı muzey binalarını seçib.

Ən yaxşı 25 muzeyin təqdim olunduğu siyahıda Azərbaycan Milli Xalça Muzeyi də yer alıb.

Xatırladaq ki, muzeyin hazırkı binası 2014-cü ildə avstriyalı memar Frans Yants'ın layihəsi əsasında inşa edilib.

Siyahıda, həmçinin, Türkiyənin Eşkişəher bölgəsində yerləşən "Ođunpazarı Modern Muzeyi" də yer alıb.

QƏBUL QAYDALARI

DÜNYA MƏKTƏBİ

Məktəbə qəbul müsabiqə yolu ilə həyata keçirilir. Müsabiqədə iştirak etmək üçün məktəbə gəlməklə, bizə zəng etməklə və ya online qeydiyyatdan keçə bilərsiniz. <http://e.dunyaschool.az/sagirdqebulu>

Müsabiqədə şagirdlərin təhsil aldıkları sinfə uyğun bilik səviyyəsi, sağlamlığı, maraq dairəsi əsas götürülür. Hər bir şagirdin fərdi xüsusiyyətlərini öyrənmək üçün valideynlərlə söhbətlər aparılır.

Qəbul imtahanında ən yüksək nəticə göstərən VIII-XI sinif şagirdləri təqaüd imkanı qazanırlar.

İngilis bölməsində tədris Beynəlxalq Bakalavr Təşkilatının (IB) ibtidai (PYP), orta məktəb (MYP) və Diplom proqramları (DP) əsasında qurulur.

Diplom proqramında təhsil müddəti iki ildir (X, XI siniflər).

Azərbaycan və rus bölmələrinə ingilis dili ikinci dil kimi beynəlxalq standartlara uyğun tədris olunur. Şagirdlərin seçimi ilə fransız, alman və ya çin dili də öyrədilir.

Dünya məktəbində fikirləşməyi öyrətmək prinsipi əsas götürülür və tədris prosesinin təşkili bu yönümdə qurulur. Siniflərdə şagird sayının az olması hər bir şagirdə fərdi yanaşmağa imkan yaradır.

Sağlam əsaslar üzərində qurulmuş ciddi nizam-intizam təlim-tərbiyə prosesinin yüksək səviyyədə təşkilinə kömək edir.

DÜNYA ANA MƏKTƏBİ

Ana məktəbinə qəbul zamanı hər bir uşağın fərdi xüsusiyyətlərini öyrənmək üçün məktəbin psixoloqu valideynlərlə fərdi söhbətlər aparır. Uşaqlar psixoloji müayinədən və həkim müayinəsindən keçirilir.

Uşaqların sağlamlığı, normal qavrama qabiliyyəti, səliss nitqi və maraq dairəsi əsas götürülür.

Məktəbə qəbul ediləcək şagirdlər "Şagird qəbulu üzrə məktəbdaxili komissiya"nın rəyi əsasında müəyyən edilir və məktəb rəhbərinin əmri ilə rəsmiləşdirilir.

QƏBUL ÜÇÜN TƏLƏB OLUNAN SƏNƏDLƏR:

- Ərizə
- 4 ədəd fotosəkil (3x4, rəngli)
- Doğum haqqında şəhadətnamənin surəti
- Şəxsiyyət vəsiqəsi
- Tibbi arayış
- Yaşayış yeri haqqında arayış
- Valideynin iş yeri haqqında arayış

Ünvan: Binəqədi rayonu,
Əcəmi Naxçıvani 9
Tel: +994 12 563 59 40/47/48

XƏZƏR UNIVERSİTETİ

HƏR GÜN, HƏR SAAT MÜKƏMMƏLLİYƏ DOĞRU!

NIYƏ XƏZƏR UNIVERSİTETİ?

- Diplomların bütün xarici ölkələrdə tanınması
- Dövlət sifarişi əsasında təhsil almaq imkanı
- Eyni vaxtda 2 ixtisas üzrə təhsil almaq imkanı
- Təhsil haqqının Azərbaycan Respublikasının Dövlət İmtahan Mərkəzinin (keçmiş TQDK) imtahanlarında yığılan ballara uyğun olaraq ödənilməsi
- Təhsil haqqının hissə-hissə ödənilməsi
- Zəngin kitabxana, innovativ laboratoriyalar, müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyaları infrastrukturunun varlığı
- Dövlət sifarişi və ya ödənişli təhsil almalarından asılı olmayaraq, təhsildə göstərdikləri nailiyyətlərə görə təqaüd almaq imkanı
- Əlavə ödəniş etmədən təhsilinin bir hissəsini Amerika, Avropa və Asiyanın tanınmış ali məktəblərində davam etdirmə imkanı
- Keyfiyyətli və əhatəli tələbə xidmət sistemi (həkim, psixoloji mərkəz, karyera-işə düzəlmə mərkəzi və s.)
- Yüksək standartlara cavab verən müasir yataqxana

TƏHSİL HAQQININ ÖDƏNİLMƏSİNDƏ GÜZƏŞTLƏR

- 650-700 bal - təhsil haqqından tam azad edilir
- 600-649 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 50% güzəşt edilir
- 550-599 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 40% güzəşt edilir
- 500-549 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 25% güzəşt edilir
- 450-499 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 20% güzəşt edilir
- 400-449 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 15% güzəşt edilir
- 350-399 bal - təhsil haqqının ödənilməsində 10% güzəşt edilir

Uğurlu karyera qurmaq,
təhsildən zövq almaq və
yadda qalan tələbə
həyatı yaşamaq istəyirsən?

**Xəzər Universitetini
seç!**

BAKALAVR SƏVİYYƏSİNDƏ İXTİSASLARIMIZ

- * Kompüter elmləri
- * Kompüter mühəndisliyi
- * Neft-qaz mühəndisliyi
- * İnşaat mühəndisliyi
- * Radiotexnika və telekommunikasiya mühəndisliyi
- * Elektrik və elektronika mühəndisliyi
- * Kimya mühəndisliyi
- * Mexanika mühəndisliyi
- * Riyaziyyat və informasiya müəllimliyi
- * Fizika müəllimliyi

**1
QRUP**

**2
QRUP**

- * Mühasibat
- * Maliyyə
- * İqtisadiyyat
- * Menecment
- * Marketing
- * Biznesin idarə edilməsi
- * Turizm işinin təşkili
- * Regionşünaslıq (Avropa)
- * Beynəlxalq münasibətlər
- * Coğrafiya müəllimliyi

- * İngilis dili və ədəbiyyatı
- * Azərbaycan dili və ədəbiyyatı
- * Tərcümə (ingilis dili)
- * Politologiya
- * İngilis dili müəllimliyi
- * Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi
- * İbtidai sinif müəllimliyi
- * Tarix müəllimliyi
- * Tarix və coğrafiya müəllimliyi

**3
QRUP**

**4
QRUP**

- * Kimya müəllimliyi
- * Biologiya müəllimliyi
- * Kimya və biologiya müəllimliyi
- * Psixologiya
- * Baytarlıq təbabəti

**5
QRUP**

- * Dizayn
- * Təsviri incəsənət müəllimliyi